

AMAIERAKO TXOSTENA

«Gipuzkoako Lurralde Historikoko etxeetan elikagaiak alferrik galtzearen inguruko azterlana»

2021

Edukia

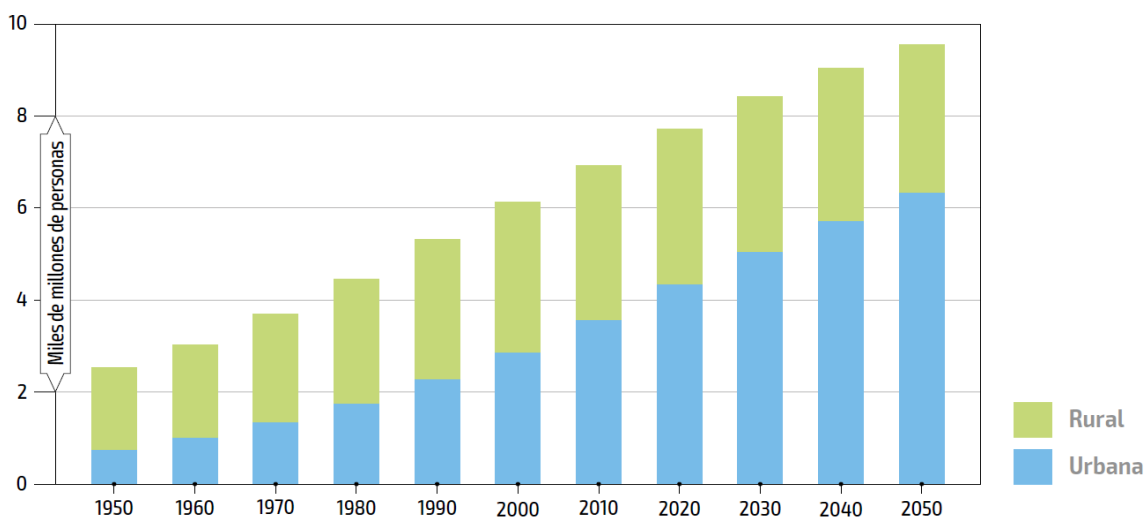
1. Sarrera	3
2 Hurbilketa kualitatiboaren metodologia (Inkestak)	8
3. Hurbilketa kuantitatiboaren metodologia (Egunerokoak).....	13
4. Hurbilketa kualitatiboaren emaitzak (Inkestak)	16
5. Hurbilketa kuantitatiboaren emaitzak (Egunerokoak).....	80
6. Ondorioak	89
Bibliografia	102

1. Sarrera

Elikadura eta Nekazaritzarako Nazio Batuen Erakundearen (FAO) "Global Food Losses and Food Waste" (Mundu mailako elikagai galerak eta hondakinak) txostenaren arabera [1]: *"Munduan urtero giza kontsumorako ekoizten diren elikagaien herena inguru (1.300 milioi tona inguru) galdu edo alferrik galtzen dira"*. Hala ere, zifra global horien barruan, aldeak daude lurraldeen artean. Izan ere, txosten horretan bertan adierazten da Europa eta Ipar Amerika direla munduko per capita balio altuenak dituzten eskualdeak.

Hala ere, elikagaiak alferrik galtzearen inpaktua ez da soilik giza kontsumorako elikagaiak ez erabiltzera mugatzen; azkenean katean zehar baztertuta amaitzen duten elikagaiak ekoizteko inbertitutako baliabide natural eta prozesu gehigarri guztiek inpaktu osagarri askoz handiagoa sortzen dute, batez ere berotegi efektuko gasen emisioei, baliabide hidrikoen gastuari, lurren okupazioari edo biodibertsitatearen galerari dagokienez [2].

Gaur egun elikagaiak alferrik galtzeak ingurumenean, gizartean eta ekonomian eragiten duen kalte horrek erreferentziazko osagai gehigarri bat du: planetan gertatzen ari diren aldaketa demografiko handiak. Horrela, Nazio Batuek [3] egindako azterlanari esker ikus daitekeenez, munduko biztanleriak gora egin du 1950etik, batez ere hirietako populazioak, eta 2050erako 9 mila milioi pertsonatik gora izatera iritsiko gara.

Nota: Las proyecciones de datos de 2015 en adelante se refieren al escenario de variante media.

1. irudia. Hirietako eta landa inguruneko mundu mailako biztanleria: Historikoa eta proiektatua. Iturria: Nazio Batuak.

Munduko biztanleria hiri handietan pilatze hori, planetan aldaketa demografiko oso sakonak eragiteaz gain, nekazaritza ereduak ere aldatzen ari da, eta elikadura kate askoz konplexuagoak

sortzen, distantzia handiagoa baitago elikagaien ekoizpen puntuen eta hiri horietan kontzentratzen diren kontsumo leku nagusien artean.

Egile batzuek "elikadura urruntzea" (*food distancing*) [4,5] deitu diote fenomeno horri; hala, ekoizpen eta kontsumo lekuen arteko distantzia fisikoa handitzeaz gain, "distantzia mental" bat ere ezartzen da herritarren artean. Izan ere, egile horiek diote, landa inguruneetatik hain urrun bizitzeak elikagaien jatorriaren erreferentzia galtzea eragiten duela, baita nekazaritzako elikagaien kateak konplexuagoak izateak ere, orain milaka kilometro egiten dituzten produktuak baitaude, eta ondorioz, galdu egiten ditugu elikagaien kontsumoak ingurumenean eta gizartean dituen ondorioak.

Elikagaiak alferrik galtzearen arazoari maila globaletik heltzeko, Nazio Batuek Garapen Jasangarriaren Helburuak (GJH) bultzatu dituzte, eta horien barruan dago 12.3 helburua [6]:

Egungo elikagai hondakinak % 50 murrizteko funtsezko helburu hori ere jaso du Europako

"Hemendik 2030era, munduko biztanle bakoitzeko elikagaien galera erdira murriztea txikizkako salmentan eta kontsumitzaileen mailan, eta ekoizpen eta hornidura kateetako elikagaien galerak murriztea, uztaren ondorengo galerak barne".

araudiak, Europako Batzordearen honako komunikazio honi esker: "Zirkulua ixtea: Ekonomia zirkularrerako EBren ekintza plana" (COM (2015) 614 azkena) [7].

Asmo handiko helburu hori lortzeko, Europako Batzordeak berak Eskuordetutako Erabakia [8] argitaratu zuen 2019an. Erabaki horren bidez, elikagaiak alferrik galtzea kuantifikatzeko metodologia komun bat ezarri da, bai eta Europar Batasuneko estatu kide bakoitzean arazo hori diagnostikatzeko neurketen kalitatearen gutxieneko baldintzak ere.

Murrizketa helburu hori indartu egin da Europako Itun Berdea [9] izenekoaz geroztik. Itun hori 2020an onartu da, eta helburu horiek betetzeko konpromisoa indartzen du. Izan ere, Europako Itun Berdearen 61. puntuan indartu egiten da Europar Batasunean 2030erako alferrik galdutako elikagaiak erdira murrizteko helburuaren betearazpena, eta, gainera, helburu horrek "metodologia komun batean oinarrituta" egon behar duela jasotzen da, lehen aipatutako eta 2019an onartutako Eskuordetutako Erabakia babestuz.

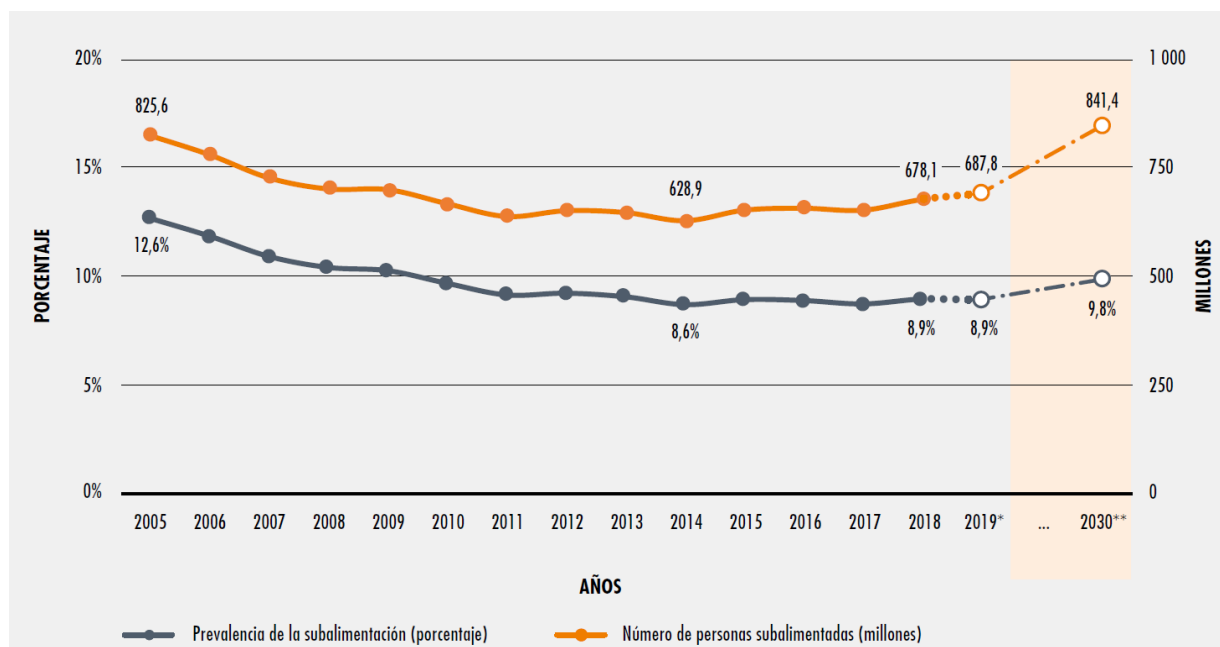
Era berean, Europako Itun Berde horren barruan, nekazaritzako elikagaien katearen jasangarritasuna hobetzeko Europako "Farm to Fork Strategy" [10] estrategia dago, aldi berean 2030erako elikagaien egungo hondakinak erdira murrizteko beharra azpimarratzen duena. Europako Kontu Auzitegiak duela urte batzuk [11] aipatu zuen bezala, Europar Batasuneko estatu kideetako eta nekazaritzako elikagaien kateko arazo horien guztien diagnostiko zorrotza egin behar da. Horrela, Europako Estrategia horrek indartu egiten du Eskuordetutako Erabakia, nekazaritzako elikagaien katean zehar diagnostiko hori egin behar duten estatu kide guztiek alferrik galtzen duten elikagai kopurua kuantifikatzeko metodologia gisa. Kopuru horiek eskuragarri egon beharko dute estatu guztietan 2022rako.

Hala ere, European eta mundu osoan elikagaiak alferrik galtzearen arazoari aurre egiteko trazatutako ibilbide orri horren guztiaren barruan, COVID-19ak eragindako mundu mailako

pandemia gurutzatu da 2020an, eta horrek hankaz gora jarri du munduko sistema ekonomiko osoa.

Pandemiaren ondorioak ezezagunak dira oraindik eraginpeko eremu guztietan, baita elikagaien segurtasunean ere, baina FAOren aurreikuspenen arabera, ezkorrak ziren baita COVID-19aren aurretik ere. Haren kalkuluen arabera [12], 2019an 690 milioi pertsona inguruk zuten gosea munduan, hau da, munduko biztanleriaren % 8,9k.

Hala, 2. irudia. ikus daitekeenez, 2014. urteaz geroztik goseak dauden pertsonen kopuruak gora egin du pixkanaka, eta, guztira, 60 milioi pertsona gehiago izan dira azken 5 urteetan. Joera horrek jarraituko balu, kopuru hori 840 milioi pertsonara igoko litzateke, eta kalkulu horiek ez dute gaur egungo munduko pandemiaren eragina aintzat hartzen. Ildo horretan, txostenak berak adierazten du COVID-19ak 83 eta 132 milioi pertsona artean gehitu diezazkiokeela 2020an azpielikatutako pertsonen kopuruari.

2. irudia. Munduan gosea pasatzen duten pertsonen kopurua. Iturria: FAO.

Hala ere, elikagai faltaren arazoa ez dagokie bakarrik planetako pertsona azpielikatuei. Izan ere, denbora tarte horretan gora egin du kontsumitzen dituzten elikagaien kantitatea eta kalitatea murriztu behar izan duten pertsonen kopuruak ere. Kalkuluen arabera, 2019an, bi mila milioi pertsonak, hau da, munduko biztanleriaren % 25,9k, zuten gosea edo ezin zituzten elikagai nutritiboak eta nahikoak eskuratu [12]. Beraz, munduko pandemiak erabat aldatu ditu hurrengo urteetarako egindako estimazioak, bai elikagaien segurtasunik eza izan dezaketen pertsonen kopuruari dagokionez, bai lurralde bakoitzean katean zehar sortzen ari den elikagai hondakinen bolumenari dagokionez.

Horrela, bada, proiektu honek bide horietatik aurrera egin nahi du, iaz (2019an) Gipuzkoako familien sektoreak sortutako elikagai hondakinen kuantifikazioarekin lotuta hasitako lan ildoari

jarraituz. Txosten honetan ikerketa berri baten emaitzak aurkezten ditugu, hurbilketa kualitatibo batekin, funtsezko helburu hauek oinarri hartuta:

- Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzea eragiten duten azken kausak sakonago ezagutzea.
- Bai telefono bidezko elkarrizketen bidez, bai egunkariak eginez parte hartzen duten etxeetako elikagaien kudeaketan sortutako eragina edo ohitura aldaketa zehaztea.
- COVID-19aren ondorioz Gipuzkoako etxeetan elikagaiak erosteko eta prestatzeko ohituretan sortutako aldaketak eta ezarritako murrizketa neurriak aztertzea.
- Gipuzkoako herritarrek lurralde historikoko elikagaien segurtasunik ezari buruz COVID-19aren aurretik eta COVID-19aren garaian duten pertzepzioa aztertzea.

Horretarako, lehenik eta behin, iaz (2019) garatutako metodologiarekin jarraitu da, Eskuordetutako Erabakiaren ildotik. Eskuordetutako Erabakiaren beraren arabera, III. eranskinean, eta 3. irudia erakusten den bezala, Batzordeak nekazaritzako elikagaien katearen fase nagusi bakoitzean elikagaiak alferrik galtzea neurtzeko gomendatutako kuantifikazio metodoak adierazten dira. Etxeen kasuan, Batzordeak erregistroak erabiltzearen alde egiten du, egunerokoak ere esaten zaienak, non pertsona bakoitzak bere etxean denboran zehar sortutako elikagai hondakinak idatziz jaso ditzakeen.

La cantidad de residuos alimentarios en cada fase de la cadena alimentaria se determinará midiendo los residuos alimentarios generados por una muestra de explotadores de empresas alimentarias u hogares mediante uno de los métodos siguientes, una combinación de estos métodos o cualquier otro método equivalente desde el punto de vista de la pertinencia, la representatividad y la fiabilidad.

Fase de la cadena alimentaria	Métodos de medición			
Producción primaria	— Medición directa	— Balance de masa		— Cuestionarios y entrevistas
Transformación y producción				— Coeficientes y estadísticas de producción
Venta al por menor y otras formas de distribución de alimentos			— Análisis de la composición de los residuos	— Recuento/escaneo
Restaurantes y puestos de comidas				— Registros
Hogares				

3. irudia. Eskuordetutako Erabakiak proposatutako elikagaien hondakinak zehatz-mehatz neurtzeko metodologia.

Hori dela eta, proiektu honetan jarraitu den lan ildoetako bat egunkariak erabiltzea izan da arazoarenganako **hurbilketa kuantitatibo** bat egiteko; jakiteko zer elikagai kantitate eta mota alferrik galtzen diren Gipuzkoako etxeetan. Metodologia hori egunkarien erabilerari eta aurren, COVID-19k eragindako mugak direla eta, ezarritako berritasunei buruzko 3. kapituluan zehazten da.

Bestalde, 2019an bezala, proiektu honek, elikagaiak alferrik galtzearen arazoari analisi kuantitatiboen bidez heltzen jarraitzeaz gain, aurrera egin nahi du Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzea eragiten duten motibazio nagusien bilaketan.

Elikagaiak alferrik galtzea eragiten duten arrazoi nagusiak identifikatzeko, Batzordeak proposatutako metodologia beste metodologia batekin osatu da. Metodologia horrek arazoaren **ikuspegi kualitatiboa** ematea du ardatz, irudi osoago bat izateko eta lurraldeko erabaki

organoek neurriak hobeto hartzen laguntzeko, batez ere nekazaritzako elikagaien katearen sektore horri zuzendutako prebentzio kanpainen diseinuaren esparruan. Ikuspegi kualitatibo horren barruan, iazko azterlanean detektatutako alderdietan sakontzeaz gain, herritarrek beraiek Gipuzkoan gertatzen ari den elikadura segurtasunik ezari buruz duten pertzepzioa ezagutu nahi izan da, bai COVID-19aren aurretik, bai pandemia gertatu bitartean, baita horri buruzko balizko konponbideak ere.

Metodologia kualitatibo hori ezartzeko eta iaz egindako lana osatzeko, hainbat inkesta egin dira Gipuzkoan. Metodologia hori xehe-xehe jaso da 2. kapituluan.

Ondoren, 4. eta 5. kapituluetan, analisi kuantitatiboaren (egunerokoak) nahiz kualitatiboaren (inkestak) emaitzak eta azterketa egokiak aurkezten dira. Proiektuaren ondorioei buruzko 6. kapituluan, bi ikuspegietatik Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzearen arazoari buruz lortutako informazioa aztertzen da, bai eta etorkizunean kontzientziazio kanpainak eta katearen etapa honetan arazo hori murrizteko beste ekintza batzuk diseinatzeko kontuan hartu beharreko jarraibide nagusiak ere.

Azkenik, honako eranskin hauek daude eskuragarri, Gipuzkoako Foru Aldundiak eskatuta:

- I. eranskina: Egunkarien bidezko neurketan parte hartu duten etheen zerrenda.
- II. eranskina: Estandarizatu gabeko neurketen eta estandarizatuen baliokidetasun taulak.
- III. eranskina: Paperean egindako fitxak.

2 Hurbilketa kualitatiboaren metodologia (Inkestak)

Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzeko arazoarekiko hurbilketa kualitatiboa bi tresna hauen bidez egin zen:

- 2.1 telefono bidezko inkestak 2019ko azterlanean elkarrizketatutako etxe berberetan.
- 2.2 inkesta berriak Google Forms plataforma digitalaren bidez, Internet bidezko hedapen masibo bat gauzatu.

✓ 2.1 Telefono bidezko inkestak 2019ko elkarrizketatuei

Kasu honetan, elkarrizketatutako etxeen profila zehazten zuen 2019ko proiektuaren datu basea zegoen. 2019ko txostenak aztertu beharreko bi alderdi nagusi zituen: generoaren eragina Gipuzkoako etxeetan elikagaien kudeaketari dagokionez egindako jarraibide eta ekintzetan, eta etxe bakoitza kokatuta zegoen lurraldearen landatartasunaren edo hiri izaeraren parametroa.

Elkarrizketatuen profila zehazteko funtsezko bi parametro horien barruan, bi galdera bloke ezarri ziren 2019ko galde sortan:

- Profil soziodemografikoa egitea.
- Elikagaien hondakinei buruzko pertzepzioa.

Informazio hori oso oinarri baliagarria izan da 2020an inkestak egiteko. Hala, txosten honen 1. kapituluaren zehaztutako helburu nagusiei heltzeko, telefono bidezko inkestaren barruan bi elkarrizketa mota zehaztu ziren, parte hartzailearen profilaren arabera:

- 2.1.A 2019ko azterlanean telefono bidezko elkarrizketetan parte hartu zuten pertsonak.
- 2.1.B 2019ko azterlanean telefono bidezko elkarrizketetan eta egunkarietan parte hartu zuten pertsonak.

2.1.A-rekin lotuta, xede publikoa telefonoz elkarrizketatutako 180 pertsonak izan ziren. Horiei galdera sorta bat diseinatu zitzaion, honako galdera bloke hauekin:

- A. Esperientzia blokea. Bloke honetan, lehenik eta behin, 2019an lortutako emaitza nagusiak aipatzen zaizkie elkarrizketatuei. Horien artean, arreta berezia jarri da alferrik galtzen dela hautematen den elikagai kopuruaren ("Zer elikagai kopuru uste duzu alferrik galtzen duzula astean?") eta egunkariaren bidez zenbatutako elikagai hondakinen artean antzemandako desadostasun nabarmenetan.

Behin egoera horiek aipatuta, inkestatuei adierazten zaie egunkariaren bitartez lortutako batez besteko zifra, bai erabat jangarriak direnena (adibidez, arroz plater erdia) edo zati jangarri bat dutena, eta bestea ez jangarria (adibidez, laranja pieza), eta, beraz, kanpoan uzten dira astebetean etxean kontsumitzen ez diren eta erabat ez jangarriak diren hondakin guztiak (adib. kiwi baten azala). Batez besteko kopuru hori 1,6 kilokoa izan zen asteko eta etxeko, eta per capita ratioa pertsonako eta etxeko 0,55 kilokoa izan zen.

Batez besteko kopuru hori adieraztean, lortutako batez bestekoari buruz zer nolako inpresioa duten galdetzen zaie. Hau da, kopuru hori handiagoa edo txikiagoa izango zela uste zuten, edo buruan zuten batez bestekoaren barruan zegoen. Era berean, eta iaz egindako galderaren ildotik, galdetzen zaie beren etxea lortutako zifraren gaintik, azpitik edo batez bestekoan dagoela uste duten. Horrela, batez bestekotik gora edo behera erantzuten badute, arrazoi dezaten zergatik uste duten gertatzen dela alde hori beraien etxean Gipuzkoako batez besteko etxeetan gertatzen denarekiko. Horren bidez, jakin nahi da iaz antzemandako alborapen horrek –arazoa barneratuta ez egoteari eta elikagaien alferrik galtzea Gipuzkoako beste biztanleei egozten ziena, baina ez beren etxeei– bere horretan jarraitzen zuen hautemandako elikagai hondakinaren eta egiaz zenbatutakoaren artean zeuden aldeak azaldu ostean, baita Gipuzkoako etxeetako egiazko elikagai hondakinaren zifrak azaldu ostean ere. Badirudi alborapen horrek azaltzen duela etxeetan sortzen den elikagai hondakinaren zati bat, ez baita norberaren etxeko arazotzat hartzen, etxearekin zerikusirik ez duen arazotzat baizik.

Galdera bloke horren barruan, halaber, 2019ko azterketan antzemandako genero alborapenean sakondu nahi da. Azterlan horretan, sukaldaritza lanak egiten zituzten emakumeen ehunekoa gizonena baino handiagoa zela ikusi zen. Horrela, Gipuzkoako herritarrek 2019ko azterlanean jasotako datu horiei buruz duten pertzepzioa ezagutu nahi izan da, identifikatutako genero alborapen horrekin ados dauden eta joera hori belaunaldi berrietan mantentzen dela uste duten jakiteko.

- B. Jarraibideak aldatzea / kontzientzia sortzea blokea. Galdera bloke honetan ebaluatu nahi izan da zenbateraino aldatu diren etxeetako elikagaiak kudeatzeko jarraibideak, aurreko azterlaneko telefono bidezko elkarrizketaren ondoren. Alderdi hori funtsezkotzat jotzen da sentsibilizazio kanpainen arrakasta maila ebaluatzeko, Europako Batzordearen Joint Research Centre-ren azken txostenetako batean defendatu den bezala [13] elikagaiak alferrik ez galtzeko neurri baten eraginkortasuna zehazteko.

Horrela, telefono bidezko elkarrizketa baten bidez sor zitekeen inpaktua aztertu da, oro har elikagaien kudeaketari buruz hitz egitean, eta, bereziki, norberaren etxean elikagaiak alferrik galtzearen arazoari buruz hitz egitean. Inpaktu hori hiru mailatatik zehaztu da: elkarrizketak etxean gai horiei buruz gehiago hitz egitea eragin duen, gai horiei buruz gehiago hitz egitean norberaren etxean elikagaiak kudeatzeko modua birplanteatu den, birplanteamendu horren ondorioz elikagaien kudeaketa hobetzeko ekintza zehatzak abian jarri diren eta zer aldaketa izan diren. Era berean, herritarrek elikagaiak alferrik galtzearen arazoari ematen dioten garrantzia ebaluatu nahi izan da.

- C. COVID eta elikagaien kudeaketa blokea. Kasu honetan, Gipuzkoako etxeetan elikagaien kudeaketarekin (erosketa eta prestaketa) lotuta sortu diren balizko aldaketak neurtu nahi izan dira, betiere COVID-19 pandemiaren egoerarekin lotuta. Horretarako, galdetu da aldaketarik egon den edo ez, bai konfinamendu garaian, bai konfinamendutik kanpo. Aztertu beharreko beste alderdi garrantzitsu bat pandemian zehar sortu diren aldaketa posibleak ez ezik –aldi konplexu eta zail hau amaitu ondoren desagertuko dira–, COVID-19aren barruan pandemia denbora amaitu ondoren mantenduko diren ikaskuntzak lortu diren eta zer motatako ikaskuntzak izan diren da.

Elkarrizketatuek ezarritako balio eta lehenetsun askoren inguruan hausnartzeko eta horiek birplanteatzeko balizko prozesu horren barruan, aztertu nahi izan da prozesu horien barruan

sentsibilitate eta ideia berriak sortu ote diren Gipuzkoan elikagaiak alferrik galtzea murrizteko moduari dagokionez. Hala, elkarrizketan, aurreko azterlanean emandako erantzuna komentatuko zaie, non adierazten zuten nola hobetu Gipuzkoako elikagaien hondakinak, ez bakarrik etxeetan, baita nekazaritzako elikagaien kate osoan ere. Horretarako, galdetuko zaie ea, aurtengo perspektiba eta esperientziarekin, 2019an emandako erantzuna nolabait aldatuko, gehituko edo ñabartuko luketen, eta, hala balitz, zer aldaketa izango lirartekeen erantzunean.

- D. Elikadurarako eskubidea blokea. 1. kapituluan aipatu bezala, Gipuzkoako elikaduraren segurtasun ezari buruzko sentsibilitate eta ezagutza maila jakin nahi izan dira. Horretarako, galdetu zaie Gipuzkoan lurralde historiko honetako pertsonarik ahulenei behar adinako elikadura, bai kantitate aldetik, bai kalitate aldetik (oinarrizko produktuen aukera zabala izatea) bermatzen ari zaien. Galdera hori bat dator Elikadurarako Eskubidearen ezagutzarekin, non pertsona guztiei elikadura duina eta osasungarria emateko beharra adierazten den.

Herritarrek gai horri buruz duten pertzepzioa aztertzearekin batera, herritarrek baliabide ekonomiko gutxien dituzten eta berez erosketa saski duina izateko gai ez diren pertsonen egoera hobetzeko emandako konponbideak biltzen dira.

- E. Parte hartzea. Parte hartzaileei galdetu zaie COVID-19ren harira ezarritako murrizketek eragindako mugak gorabehera, aurten parte hartuko luketen astebetetz beren etxeetan alferrik galtzen diren elikagaiak kuantifikatzen, aintzat hartuta, iaz ez bezala, materialak, jarraibideak eta datuak bitarteko digitalen bidez soilik bidali behar direla. Honako hauek izan dira erantzunak:

2019an elkarrizketatu beharreko **180 etxeetatik 130 izan ziren**, guztira, inkestan pare hartu zutenak, **% 72,2ko arrakasta tasarekin**. Elkarrizketen batez besteko **iraupena 10 minutukoa** izan zen, eta gehienbat **arratsaldez** egin ziren, lan edo ikasketa arrazoiengatik denbora gehiago zegoelako. **Laginaren unibertsoa** iazko bera izan da, eta Gipuzkoako udalerrietan bizi diren **18 urtetik gorako** biztanleek hartu dute parte, batez ere bi eremutan: landa eremua, Goierri Haraneko eta Tolosaldeko herriak barnean hartuta, eta hiri eremua, Donostia, Arrasate eta Irun bildu dituen. Etxeekin harremanetan jartzeko, 2019ko proiektuaren ondoriozko datu basea erabili zen. Egindako galderen zerrenda osoa aztertzeke, Google Forms tankerako inprimaki batean jaso dira, bai [gaztelaniaz](#) bai [euskaraz](#). Emaiza nagusiak 4. kapituluan zehaztu dira.

Adierazitako **2.1.B** epigrafeari dagokionez, xede publikoa lehenik eta behin, telefonoz elkarrizketatu ziren eta ondoren, egunkarien bidez, beren etxeetan elikagai hondakinak kuantifikatzen parte hartu zuten 20 familiak izan ziren. Talde txiki horretarako, galdera sorta bat diseinatu zen, honako galdera bloke hauek zituena:

- A. Esperientzia blokea. Kasu honetan, 2.1.A taldeari zuzendutako galdera berberak sartu dira, baina etxeko elikagaien hondakinak kuantifikatzeko esperientziaren ebaluazioarekin lotutako beste galdera osagarri batzuk erantsita. Hala, esperientziaren poztasun maila orokorra, hori gauzatzeko zailtasun maila, eskatutako denbora eta hobetu beharreko alderdiak ebaluatu nahi izan dira.

Gainera, kuantifikazio hori egunkarien arabera egiteko orduan egon daitezkeen alborapenak aztertu dira, beste azterlan batzuetan antzemandakoaren ildotik [14-16]; izan ere, azterketa

horietan, etxean bertan sortutako elikagai hondakinak neurtzeak berak distortsioak eragin ditzake elikagaiak normaltasunez kudeatzeko orduan.

Azkenik, 2019ko azterlanean azaldutakoaren ildotik, non parte hartzaile gehienek paperezko egunkariak erabiltzea erabaki zuten, tresna digitalen ordean, paperezko egunkari horietatik digitaletan bertsiara aldatzeko erraztasuna edo erraztasunik eza aztertu nahi izan da, datu base digitaletan erabiltzeko denbora gutxiago behar delako, eta, horrez gain, egunkari digital horiek funtzional izateko bete beharko lituzketen baldintzak ere aztertu nahi izan da.

- B. Jarraibideak aldatzea / kontzientzia sortzea blokea 2.1.A taldean bezala, elikagaien kudeaketan aldaketarik gertatu den aztertu da, hiru maila beretan, astebetean etxean alferrik galdutako elikagai kopurua zenbatzeko ekimenari esker.
- C. COVID eta elikagaien kudeaketa blokea. 2.1.A taldean azterturiko alderdi berak aztertu dira.
- D. Elikadurarako eskubidea blokea. 2.1.A taldean sartutako galdera berak egin dira.
- E. Parte hartzea blokea. Kasu honetan, jakin nahiko genuke familia horiek aurten ere beren etxeak kuantifikatzen parte hartuko luketen eta, gainera, beren ezagunei azterlan honetan parte hartzea gomendatuko lieketen, aztertutako etxeen kopurua handitze aldera.

Kasu honetan, 2019an elkarrizketatutako 20 etxeetatik **17 inkestatu** izatea lortu genuen, hau da **% 85eko arrakasta tasa**. Elkarrizketen batez besteko **iraupena 16 minutukoa** izan zen, eta gehienbat **arratsaldean** egin ziren, lan edo ikasketa arrazoiengatik denbora gehiago zegoelako. **Laginaren unibertsoa** iazko bera izan da, eta Gipuzkoako udalerrietan bizi diren **18 urtetik gorako** biztanleek hartu dute parte, batez ere bi eremutan: landa eremua, Goierri Haraneko eta Tolosaldeko herriak barnean hartuta, eta hiri eremua, Donostia, Arrasate eta Irun bildu dituen. Etxeekin harremanetan jartzeko, 2019ko proiektuaren ondoriozko datu basea erabili zen. Emaidza nagusiak 4. kapituluaren zehaztu dira.

✓ **2.2 Gipuzkoan bizi diren pertsona berriei online egindako inkestak**

Iazko azterketan parte hartu zutenei egindako elkarrizketez gain, taldea handitu nahi izan da Gipuzkoan bizi diren pertsonen ekarpen berriekin. Kasu honetan, online galdetegi bat egin zen Google Forms plataformaren bidez, eta sare sozialen bidez zabaltzeko, baita Gipuzkoako hainbat auzo elkarterekin harremanetan jarrita ere, galdetegi banatzen laguntzeko. Beraz, komenientziatzeko laginketa ez probabilistikoa da, eta ezin izan da mugatu, elkarrizketetan gertatu zen bezala, landa eta hiri eremuari dagozkion inkestaren kopurua.

Inkesta **hilabete batez** egon zen indarrean, **urriaren 15etik azaroaren 15era**. Inkestaren diseinuak honako galdera bloke nagusi hauek izan zituen:

- A blokea. Profil soziodemografikoa egitea. Iazko elkarrizketatuei bere garaian egin zitzaizkien galdera berberak dira, eta bertan zehazten da zer ezaugarri jo ziren garrantzitsuentzat, bai pertsonari dagokionez, bai bizi den etxeari dagokionez. Bloke horren barruan, sexua, adina, prestakuntza, etxean duen posizioa, pertsona kopurua eta abar ezagutu nahi ziren. Era berean, iaz bezala, etxean zeuden 14 urtetik beherako kopuruari buruzko galdera sartu da, alferrik

galtzeko tasak handitzeko faktorea delako, batez ere jangarria den ehunekoari dagokionez [17-19]. Bloke horren barruan, beste behin galdetu da etxeko elikagaien kudeaketarekin lotutako zereginen inguruan, horiek inkestatutako pertsonaren ardura baitira.

- B blokea. Elikagaien hondakinari eta COVIDari buruzko pertzepzioa. Kasu honetan, aurreko urtean egindako galdera multzoa gehitu da, sortutako elikagai hondakinei buruzko pertzepzioari dagokionez. Galdera horietan, honako hauek adierazteko eskatu dugu: etxean zenbat elikagai jangarri alferrik galtzen diren asteen, zer arrazoi nagusik eragiten duten alferrik galtze hori, eta inguruko etxeetan baino elikagai gehiago, gutxiago edo kantitate bera botatzen dutela uste duten, bai eta erosteko maiztasuna ere.

Bloke honek, gainera, iazko elkarrizketatuen taldeko C blokean (COVID eta Elikagaien Kudeaketa) planteatutako galderekin jarraitzen du. Galdera horiek 2.1 epigrafean deskribatu dira, eta COVID-19aren garaian, bai konfinamenduan, bai konfinamenduaren ondoren, etxeko elikagaien kudeaketan sortutako balizko aldaketei buruzkoak dira.

- C blokea. Elikadurarako eskubidea. Iazko parte hartzaileekin egindako inkestetan planteaturiko galdera berberak dira.

Hainbat herritarren elkarteren laguntzari esker, auzokoen elkarreak barne, **178 inkesta** egitea lortu zen inkesta aktibatuta egon zen hilabetean. Emaitza nagusiak 4. kapituluan zehaztu dira.

3. Hurbilketa kuantitatiboaren metodologia (Egunerokoak)

Gipuzkoako etxeetan kuantifikazio egunkariak egiteko, 2019ko azterketan gertatu zen bezala, **monitorizazio denbora gisa astebeteko aldia** ezarri zen etxe bakoitzeko, eta, 2020an, guztira **21 etxebizitzatan** egin zen kuantifikazioa.

Boluntarioak identifikatzeko hiru bide erabili dira aurtan:

- Iaz beren etxeak kuantifikatzen parte hartu zutenei egindako elkarrizketak.
- Iazko parte hartzaileen senide eta lagunen artean ekimen honekin bat egiteko aukera zabaltzea.
- Iaz elkarrizketatuei telefonoz egindako inkestak (parte hartzeko aukera honi buruz galdetu zitzaien).

Hala, aurtengo erronkarik garrantzitsuena kuantifikazio hori familiekin inolako harreman zuzenik izan gabe egin ahal izatea zen. Izan ere, alderdi hori funtsezko gisa agertu zen 2019ko azterketan, familia boluntarioek neurketa prozesua gauzatzeko orduan.

Zailtasuna funtsezko bi esparrutan oinarritzen zen: lehenik eta behin, etxean astebetetz alferrik galdutako elikagaiak kuantifikatzeko prozesua azaltzeko zailtasuna. Bigarrenik, azterlana egiten ari diren langileen motibazio eta konpromiso falta, etxez etxeko bisitekin gertatzen ez dena. Etxez etxeko bisitek izugarri errazten dute neurketa lana, telefonoz ez bezala, aurrez aurreko kasuan ez baitira ahots soil bat, eta horrek beren borondatez parte hartu nahi duten pertsonetikiko hurbiltasuna areagotzen du.

Lehenengo alderdiari dagokionez, beharrezkoak ziren azalpen guztiak mezu elektronikoko batean zehaztu ziren, eta iaz elikagai hondakinak kuantifikatzeko prestatu zen materiala erantsi zen, betetako egunkarietako fitxen adibideak eta betetzea errazteko adibide gehigarriak barne. Horrez gain, material guztia bidali eta astebetetera, berriz ere parte hartzaileekin harremanetan jarri ginen, posta elektronikoz emandako jarraibideetatik zerbait ulertu ez zuten edo azalpen osagarriarik behar zuten jakiteko.

Kuantifikazio konpromisoari buruzko bigarren eremuari dagokionez, hainbat dei egin behar izan ziren neurketari zegokionez zein egoeratan zeuden eta laguntza behar zuten jakiteko; behar gehigarria egunkaria betetzeko. Horrela, telefono deien bidez bazen ere, nolabaiteko konplizitate lotura sortzen zen, eta horrek erabat altruista zen jarduera bat egitea errazten zuen. Behin baino gehiagotan deitzea eta konplizitatea bilatzea funtsezkoa izan da, eta are gehiago COVID-19arekin hain konplexua eta zaila den garai honetan; izan ere, lehentasunen, ziurgabetasunen eta eguneroko kudeaketaren eskala hain aldakorra izaten ari da, non elikadura hondakinak neurtzeko ekimena, askotan, oso zokoratuta geratzen baita era guztietako egoera eta kasuistiekengatik, eta horiek egitea izugarri zaildu dute lana (konfinamenduak, lan arloko eta arlo pertsonaleko zereginen gainkarga).

Jarraitutako metodologiak, COVID- 19aren ageriko mugak gorabehera, 2019ko azterketan garatutako ildo berari jarraitu dio. Ildo horretan, egunkarien bidez egin da kuantifikazioa, eta pisatze prozesua saihestu da, zehatzagoa bada ere, denbora gehiago behar baitu eta sustagarria ken baitezake bai boluntario berriak sartzeko, bai herritarrak aprobetxatu ez dituen material guztien neurketa xehea egiteko, jangarriak zein jangarriak ez direnena.

Hori dela eta, estandarizatu gabeko neurri deiturikoen baliokidetasun taulak erabiltzea erabaki da berriz ere. Horien bidez, pertsona bakoitzeko intuitiboak diren neurrien pisua kalkula daiteke, hala nola "...koilarakada bat", "...baso bat", "...pieza bat", baztertu eta kontsumitzen ez diren produktu guztiak zehatz-mehatz bete ahal izateko.

Baliokidetasun taula hau egiteko, Espainiatik [20], Alemaniatik [21] eta Erresuma Batutik [22] etorritako hiru informazio iturriei eutsi zaie, 2019ko azterlanaren eta aurtengoaren arteko emaitzen konparagarritasuna errazteko. Iaz baztertu ez ziren materialak/elikagaiak baino ez dira gehitu, baina aurten parte hartu duten zenbait etxetan egin dira. Ondoriozko baliokidetasunen taula aztertu nahi izanez gero, II. eranskina kontsulta daiteke, alde aurretik eskatuta.

2020an zehar parte hartzaileek estandarizatu gabeko neurriak errazago erabil zituzten, posta elektronikoz entregatu zitzaizen aurreko azterlanean diseinatutako materiala, emaitzen konparagarritasunari eustearren, egunkariak egin zituzten iazkoaren antzeko formatuan.

2019ko azterketan gertatu zen bezala, eta egungo murrizketak gorabehera, parte hartzaileei adierazi zitzaizen hondakinak **baliabide digitalaren** bidez neurtzeko aukera zegoela, Google Forms bidez edo paperean. Lehenengo kasurako, 2019ko egunkari bera egin zen, [gaztelaniaz](#) zein [euskaraz](#), bai eta datuen tratamendurako [baimen informatuaren klausula](#) ere. Paperezko bertsioari dagokionez, inprimatutako eta aurrez aurre entregatutako fitxak ematerik ez zegoenez, posta elektronikoz bidali zitzaizen, etxetik inprimatu ahal izateko, edo, besterik gabe, eredu edo erreferentzia gisa erabiltzeko, datuak libreta batean idatzi eta, azkenik, informazio hori online eman ahal izateko (posta elektronikoz edo telefono mugikorraren bidez, egunkariari argazkiak ateraz, etab.).

Iaz egin zen bezala, parte hartzaileek bete behar dituzten neurri ez estandarizatuekin batera (adibidez, "...plater erdi bat", "...koilarakada bat", "...pieza bat"), alferrik galdutako elikagaiak eguneko hiru otordu nagusien arabera banatu dira (gosaria, bazkaria eta afaria), eta 2019ko egunkarietan zehaztu behar ziren **funtssezko hiru parametro berberei** eutsi zaie:

- 1. Alferrik galtzeko arrazoi nagusia.
 - o 1.a. Iraungita.
 - o 1.b. Hozkailuan/biltegian ahaztuta.
 - o 1.c. Platereko hondarrak.
 - o 1.d. Aprobetxatu gabeko hondarrak.
 - o 1.e. Gaizki kontserbatuta/ontzia hautsita.
 - o 1. f. Beste bat.
- 2. Elikagaiaren zatiak.
 - o 2.a. Jangarria.

- 2.b. Ez jangarria.
- 2.c. Biak.

- 3. Azken helmuga.
 - 3.a. Organikoaren ontzia.
 - 3.b. Errefusaren ontzia.
 - 3.c. Animaliak.
 - 3.d. Norberaren konposta.
 - 3.e. Beste bat.

Kasu honetan, posta elektronikoz emandako jarraibideen barruan, bereziki azpimarratu zen elikagaien "zati jangarria" eta "zati janezina edo ez jangarria" zer den. Iazko parte hartzaile batzuen ustez, hori da bereizteko zailena.

Azalpen osagarri horiek gorabehera, iraungitako produktu bat, adibidez, "jangarritzat" joko litzatekeela argitze aldera, kontuan hartu behar da bi osagai horiek (jangarria/ez jangarria) ez dutela definizio argirik lurralde askotan, ezta familia askotan ere; izan ere, pertsona batzuek beste batzuentzat jangarriak diren elikagaiak ez jangarritzat jotzen dituzte, eta horren adibide argia da brokoliaren zurtoina. Hori dela eta, era guztietako elikagaiak erregistratzeko esaten zitzaien, jangarriak zein ez jangarriak, eta, horrela, elikagai materialen fluxu guztiak bildu ahal izateko, eta, ondoren, jangarritzat zer hartu behar den eta zer ez zehazteko.

Gipuzkoako etxeetako elikagai hondakinak kuantifikatzeko prozesuan, mezu elektronikoa bidali eta astebetera jarri ginen haiekin harremanetan, baita hurrengo egunetan ere, egunkaria egin ahala sortzen diren zalantzak argitzeko. Metodo kuantitatiboaren emaitzak 5. kapituluan kontsulta daitezke.

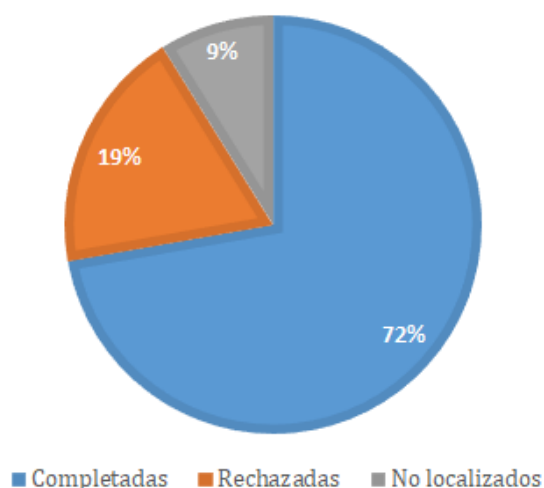
4. Hurbilketa kualitatiboaren emaitzak (Inkestak)

✓ 4.1 Telefono bidezko inkestak 2019ko elkarrizketatuei

2. kapituluan aipatu den bezala, iaz egin ziren 200 elkarrizketetatik, aurten, 2020an, **200 parte hartzaile** horiek elkarrizketatu dira, 2 taldetan banatuta: 180 pertsonako talde bat, telefono bidezko elkarrizketetan parte hartu dutenak soilik bildu dituenak, eta 20 parte hartzailekoa bigarrena, elkarrizketez gain, etxeko elikagaien hondakinak kuantifikatzen parte hartu duena.

○ 4.1.A 2019ko azterlanean telefono bidezko elkarrizketetan bakarrik parte hartu zuten pertsonak.

Epigrafe honetan, 2.1.A. epigrafean mugatutako egituraren bidez telefono bidezko bigarren elkarrizketa bat egin nahi izan zaien iazko **180 elkarrizketatuen** emaitzei helduko zaie. Hala, lehenik eta behin, 180 etxe horietatik, 4. irudia ikus daitekeen bezala, % 72ko arrakasta lortu zen bigarren inkesta honetan informazioa biltzeko orduan.

4. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarrei egindako inkesten laburpen orokorra.

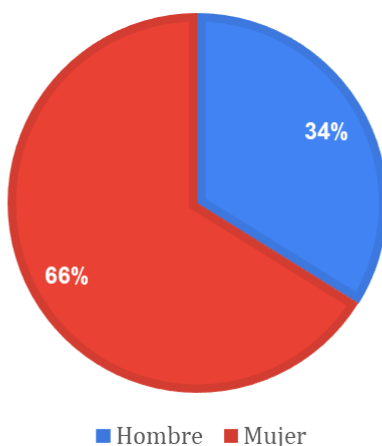
Ikus daitekeenez, nahiz eta parte hartzaileen % 9 ezin izan ziren lokalizatu, nahiz eta dei batzuen bidez eguneko hainbat unetan lokalizatzen saiatu ziren, deigarria izan daitekeen ehuneko telefono bidezko elkarrizketa batean berriro parte hartzeari uko egin zioten parte hartzaileen % 19 da.

Uko egiteko arrazoiak, funtsean, bi motatakoak izan ziren:

- Lehen inkestan parte hartu izanaz gogoratzen ez ziren pertsonak. Horren arrazoia izan daiteke, batetik, 2019ko urrian eta azaroan egin zen lehen elkarrizketa hori oso urrun geratzea denboran, eta, bestetik, etxean jasotzen den dei kopuru handia, arrazoi komertzialengatik eta ez zientifikoengatik, horrek dakarren parte hartzeko mesfidantzarekin.

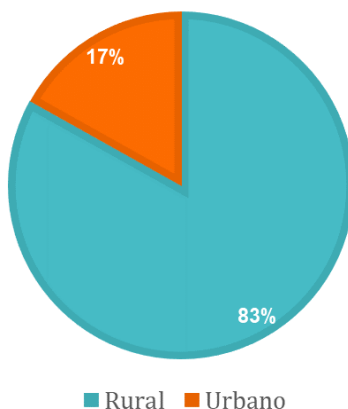
- Egindako elkarrizketaz oroitu arren, bigarren elkarrizketa hau egiteko gogo gutxirekin zeuden pertsonak. Pertsona talde hori oso lotuta dago egungo COVID pandemiaren kasuistikarekin, haren ondorioak pairatu baitituzte, bai etxekoen edo gertukoaren osasun egoerari dagokionez, bai ondorio ekonomikoengatik, hala nola laneko murrizketengatik edo beren negozioak edo enpresak ixteagatik.

Horrela, bigarren txandako inkestatuen kopurua **180 potentzialetatik 130era jaitsi** zen. Inkestatuen profila, ehunekotan, aurreko urtekoaren oso antzekoa da; izan ere, emakumeen ehunekoak gehiengoa izaten jarraitzen du, 5. irudia. ikus daitekeen bezala, eta guztizkoaren % 66 estaltzen du, iaz ehuneko hori % 67koa izanik.

5. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarretatik 2020ko inkestan parte hartu dutenen profila.

Hala ere, inkestatutako pertsonen sexuari dagokionez ehunekoaren arteko antzekotasun horiek egon arren, aldeak daude beste alderdi batzuetan, hala nola landa eta hiri eremuari dagokionez; izan ere, iaz hiri eremuko % 25eko ehunekoa lortu nahi zen eta % 75ekoa landa eremukoa, baina 130 elkarrizketatu horiek aldaketak eragin dituzte ehuneko horietan. 6. irudiak erakusten du hiri eremuko parte hartzaileen profilean jaitsi dela parte hartzea gehien bigarren galdera sorta honetan, % 17raino egin baitu behera.

6. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarretatik 2020ko inkestan parte hartu dutenen landa eremuaren/hiri eremuaren araberako profila.

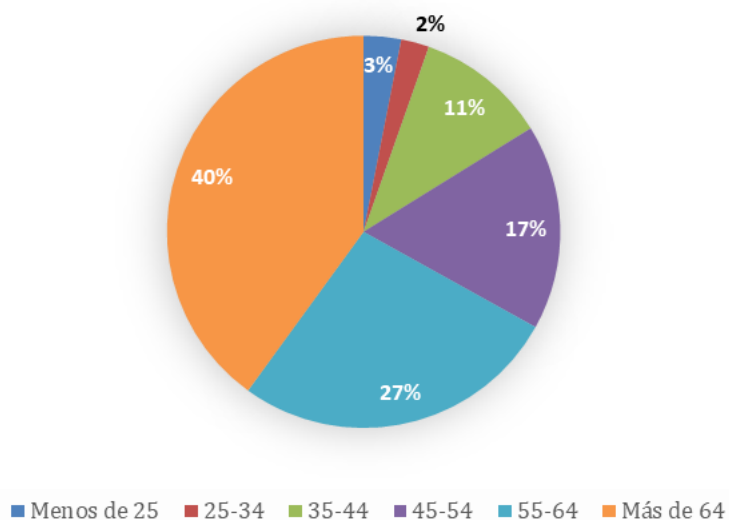
Era berean, landa eta hiri eremuen barruan egiaztatu ahal izan da parte hartzearen murrizketa nagusia hiri eremuko emakumeen artean gertatu dela, 7. irudia. ikus daitekeen bezala; izan ere, emakumeen ehunekoa 2019ko % 67tik aurtengo % 59ra jaitsi da. Landa ingurunean ehunekoa berdina dira: aurtengo % 68 emakumeak izan dira eta % 32 gizonak, 2019an bezala.

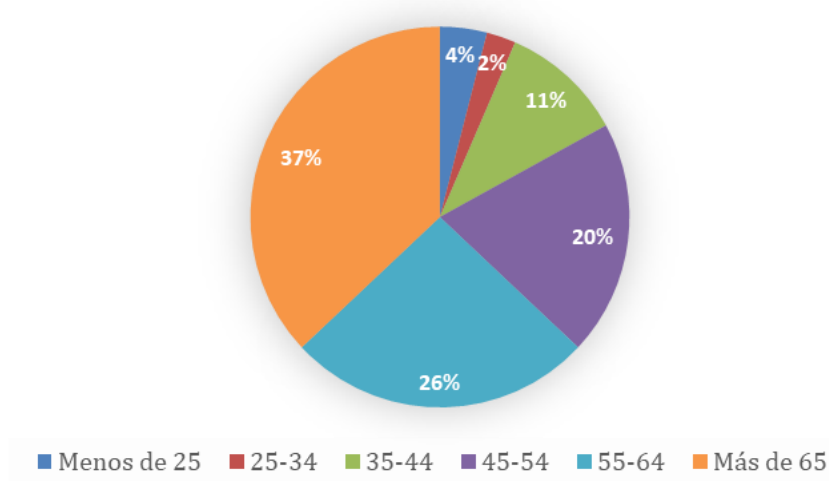
7. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarretatik 2020ko inkestan parte hartu dutenen landa eremuaren/hiri eremuaren arabera, sexuaren arabera.

Adin tarteen arabera kategorizazioari dagokionez, 8., 9. eta 10. irudien konparazioaren bidez, lehenik eta behin, azterlan honetan eta iazkoan Gipuzkoako biztanleria piramidearekin alderatuta dauden aldeak ikus daitezke. Horren arrazoia da adin tarte aurreratuagoko pertsonen parte hartzea handiagoa dela gazteena baino, neurri handi batean adin talde horiek etxeko elikagaien kudeaketa lanetan duten erantzukizun mailagatik.

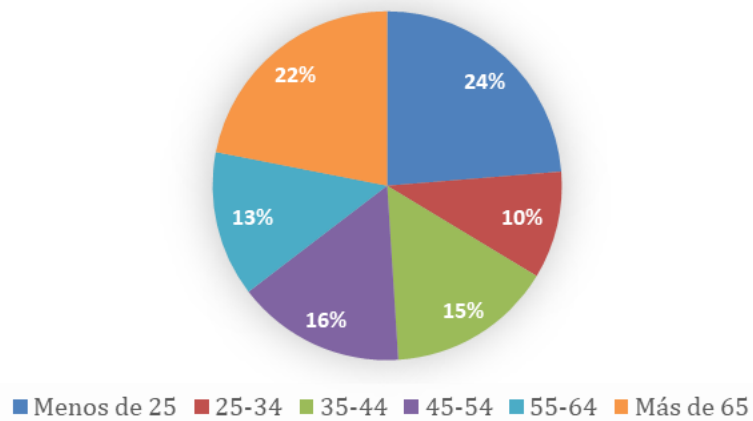
Konparazio hori iazko eta aurtengo azterlanetan soilik oinarritzen bada, alde oso txikiak antzematen dira goiko adin tarteen proportzio zertxobait handiagoarekin lotuta 2020an 2019arekin alderatuta.

8. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarretatik 2020ko inkestan parte hartu dutenen adin tarteen arabera, arabera.

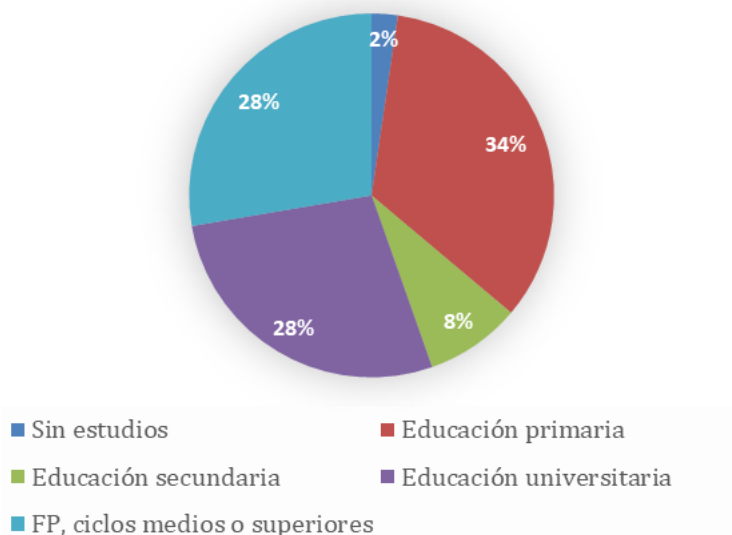

9. irudia. 2019ko azterlanean parte hartu duten guztien profila, adin tarteen arabera.

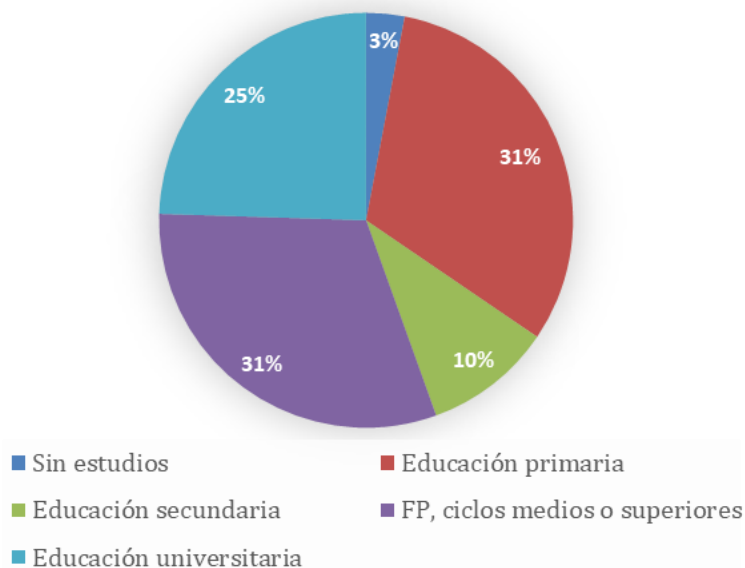

10. irudia. Adinaren araberako bereizketa Gipuzkoako Lurralde Historikoko biztanleria piramidean.
Iturria: [EUSTAT](#)

Alde txiki horiek hezkuntzan ere islatzen dira, non ehunekoetan alde txikiak baitaude, batez ere lehen hezkuntzako eta unibertsitateko pertsonen proportzioak gora egin duelako, eta murriztu egin da lanbide heziketan eta bigarren hezkuntzan, 11. eta 12. irudiak konparatzean ondorioztatu den bezala:

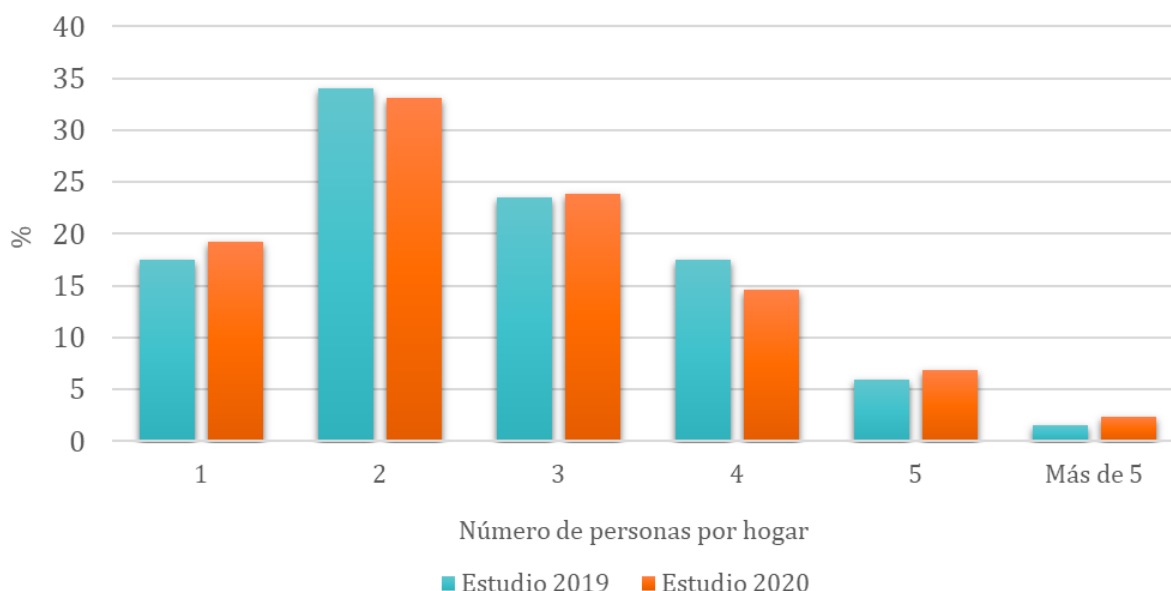

11. irudia. 2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarretatik 2020ko inkestan parte hartu dutenen ikasketa mailaren araberrako profila.

12. irudia. Elkarrizketatuen prestakuntza eta ikasketen araberrako aldeak 2019ko azterketan.

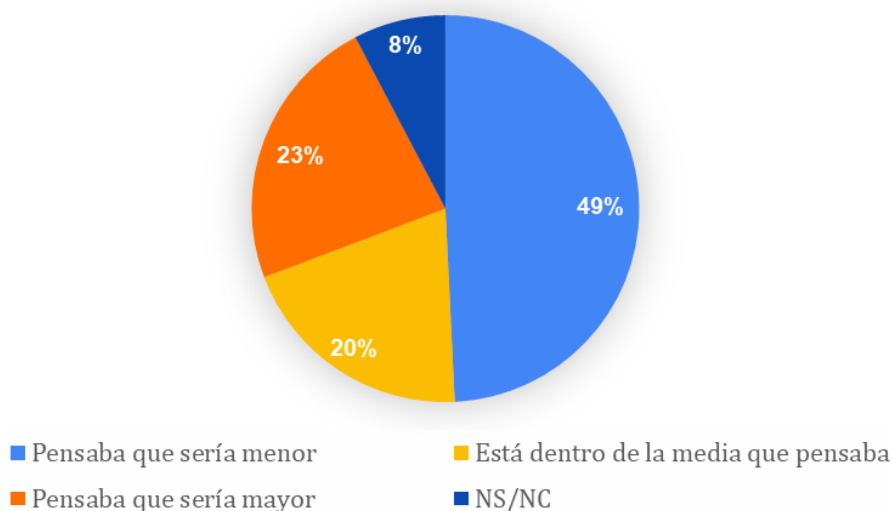
Bi inkestatu taldeen profilen arteko azken konparazioa (2019 eta 2020) etxeetan bizi diren pertsonen kopuruaren arabera egin da; eta 13. irudia. ikus daitekeenez, profil orokorrak oso antzekoak dira. Hala, etxe gehienak bi pertsonaz osatuta daude, eta % 15-25 inguru, berriz, 1, 3 eta 4 pertsonaz. Bi profilen artan dagoen bereizgarri handiena aipatzearren, gora egin du pertsona bakarreko etxeen proportzioak, eta behera, berriz, lau kide dituzten etxeen proportzioak, 2020ko talde parte hartzailearen kasuan, 2019koan berdina baitzen ehuneko hori bi kolektiboentzat.

13. irudia. 2019an parte hartu zuten guztien eta 2020ko azterketa taldeko batzuen arteko etxeoko profilen konparazioa (2019an telefono bidezko elkarrizketen bidez soilik parte hartu zuten herritarrak).

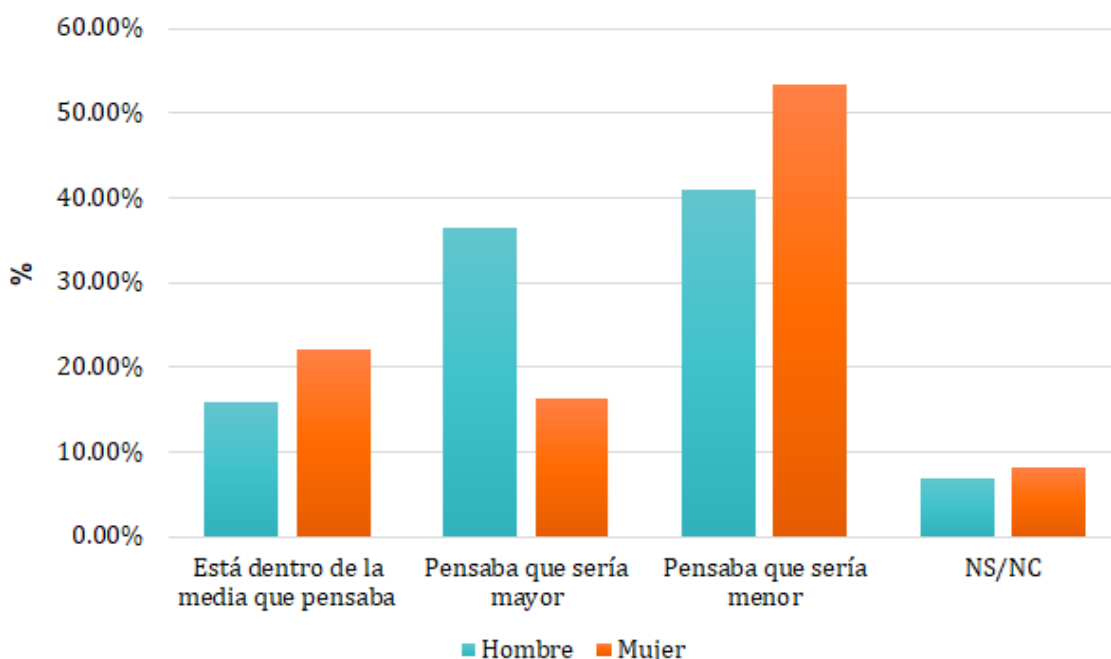
Parte hartzaile talde honen 2020ko emaitza nagusiei helduz gero, honako datu hauek lor daitezke:

Lehenik eta behin, Gipuzkoako etxeetan aurreko urteko zaborraren kuantifikaziotik eta inkestaturen inpresiotik lortutako datuak 14. irudia. ikus daitezke. Inkestatauei, balora zezaten, emandako batez bestekoa etxeoko eta asteko 1,6 kilokoa edo pertsonako eta asteko 0,55 kilokoa izan da. Lehen aipatu dugun bezala, batez besteko horrek jangarriak diren (adibidez, ogi barra), edo zati bat jangarria eta beste bat ez jangarria duten (adibidez, laranja pieza) elikagaiak soilik estaltzen ditu. Hala, emaitza horiek erakustean, **inkestaturen ia erdiek uste zuten neurtutako kopuru horiek handiagoak zirela beraiek Gipuzkoako etxeetan alferrik galdutako batez besteko zifra gisa jotzen zutena baino.**

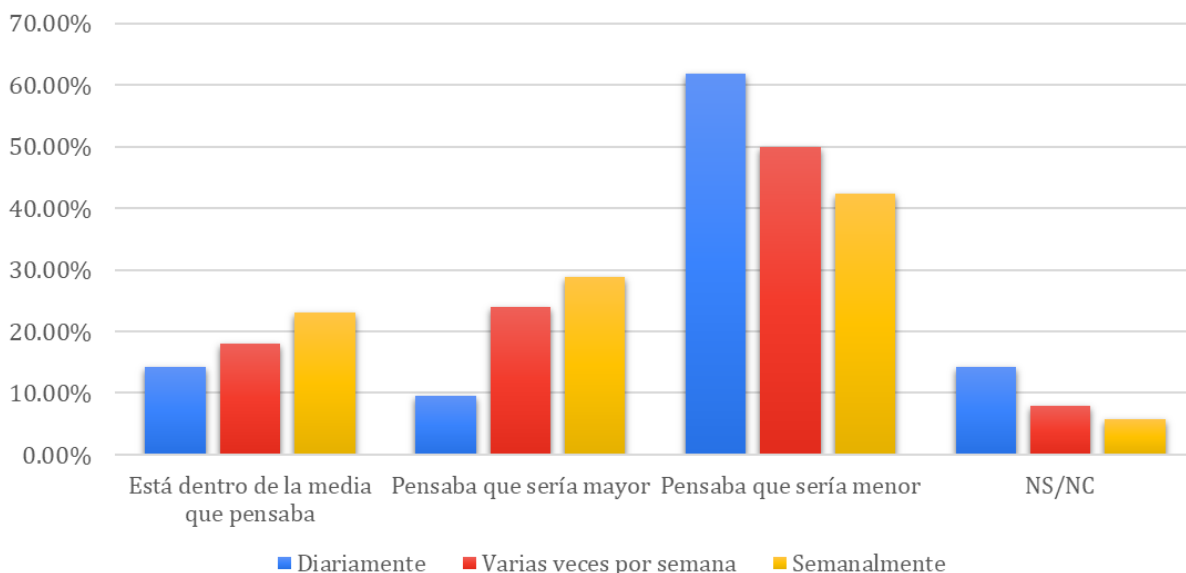
14. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein da zure inpresioa lortutako batez bestekoarekiko? 2020.

Pertzepzio orokor horretan badaude **aldeak parte hartzen duen pertsonaren sexuaren arabera**. 15. irudiak erakusten du alde nagusiak "handiagoa izango zela uste nuen" kategorian daudela; izan ere, gizonezko inkestaturen % 36k aukera horren alde egin zuten, eta emakumezkoen % 16k soilik. Izan ere, gizonen kasuan, portzentaje oso antzekoa dago hondakin kopuruak lortutako batez bestekoa baino handiagoak edo txikiagoak zirela uste zutenen artean (% 40 eta % 36, hurrenez hurren); emakumeen kasuan, berriz, gehienek uste izan zuten Gipuzkoako etxeetako hondakin kopuruak batez bestekoa baino txikiagoak zirela, hau da, guztizkoaren % 53k, lortutakoa baino zifra handiago batean pentsatu zuten emakumeak (% 16) baino askoz gehiago.

15. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein da zure inpresioa lortutako batez bestekoarekiko?"

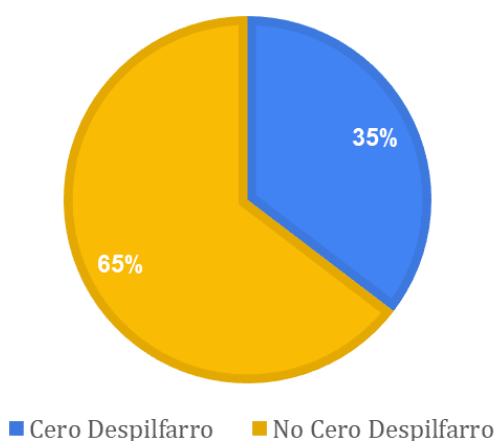
Arlo honetan **alde nabarmenak** aurkitu dira, halaber, **erosketaren maiztasunaren arabera**. 16. irudiak erakusten du mailaz mailako igoera bat dagoela "batez bestekoaren barruan dago" edo "handiagoa izango zela uste nuen" kategorietan, maiztasuna murriztu ahala. Era berean, erosketaren maiztasuna murriztu ahala, behera egiten du batez besteko handiagoa izango zela uste zuten pertsonen ehunekoak. Beste era batera esanda, **zenbat eta maizago erosi, orduan eta sentikorragoa alferrik galdutako elikagaien zifrekin**.

16. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein da zure inpresioa lortutako batez bestekoarekiko?, erosketa maiztasunaren arabera.

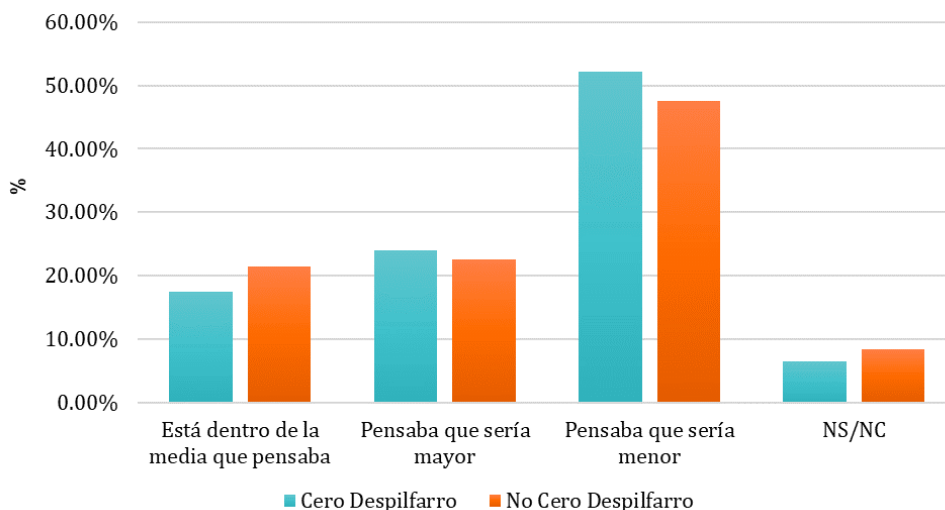
Azterketa horien barruan, "Zero xahutze" izeneko herritar profilean sakondu nahi izan da. Profil horren ezaugarria da pertsona horien etxeetan astean 0 kilo elikagai alferrik galtzen direla diotela. Ehuneko hori, iazko azterketan aztertu zen bezala, guztizkoaren % 46 zen. Talde hori zen, gainera, beren etxeetako elikagai hondakinak kuantifikatzeko ekimenean parte hartzeko errezelo gehien zuena, batez ere uste zutelako, janaria alferrik galtzen ez zutenez, haien parte hartzeak ez zuela zentzurik.

Horrela, lortutako emaitzen azterketan zehar, bereziki azpimarratuko da "Zero xahutze" gisa zehaztutako taldearen eta gainerako parte hartzaileen arteko emaitzen konparazioa, bi taldeen arteko desberdintasun nagusiak ezagutu ahal izateko. Telefono bidezko 130 elkarrizketen artean, "Zero xahutze" profila dutenen ehunekoa nabarmen jaitsi da 2019ko azterlanaren aldean, guztizkoaren % 35era iritsi arte, 17. irudia. egiazta daitekeen bezala, hau da, 130 elkarrizketetatik, 45 pertsonak zuten profil hori.

17. irudia. "Zero xahutze" profila parte hartzaileen taldean.

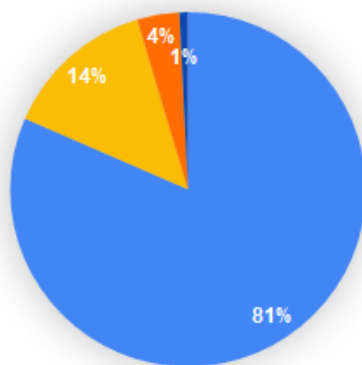
Herritarren "Zero xahutze" profilaren portaera, 2019an kuantifikatutako datuak erakustean (18. irudia), gainerako parte hartzaileenaren oso antzekoa da. Are gehiago, "txikiagoa izango zela uste nuen" erantzunaren ehunekoa apur bat gainditzen dute eta, horregatik, beren etxean gutxi edo ezer alferrik galtzen ez dela uste izateaz gain, gehienek pentsatzen dute beren bizilagun gipuzkoarrek ere elikagai gutxi alferrik galtzen dutela.

18. irudia. "Zero xahutze" profileko herritarrek honako galdera honi "emandako erantzunak: "Zein da zure inpresioa lortutako batez bestekoarekiko?"

Oro har, 2020an elkarrizketatutako 130 laguneko taldeari dagokionez, jakin nahi izan zen zer nolako erreakzioa izan zuten iaz elikagaiak alferrik galtzeari buruz egunkariaren bidez lortutako datuekiko, eta etxe horietan hautemandako hondakin horien kopuruan zeuden alde handiekiko; izan ere, 2019ko azterketan adierazi zen bezala, oso desberdina zen pertsonen "botatzen zutela uste zuten" elikagaien kopurura eta "benetan botatzen zuten" kopurua. Hala, desberdintasun horiek eta etxeetan in situ egindako kuantifikazioaren bidez lortutako datuak azaldu ondoren, jakin nahi izan zen azken zifra hori, Gipuzkoako etxeetan alferrik galtzen diren elikagaien batez besteko gisa, buruan zuten bolumena baino handiagoa, txikiagoa edo berdina zen, eta, horrez gain, **non kokatuko litzatekeen beren etxea lortutako batez besteko horrekiko.**

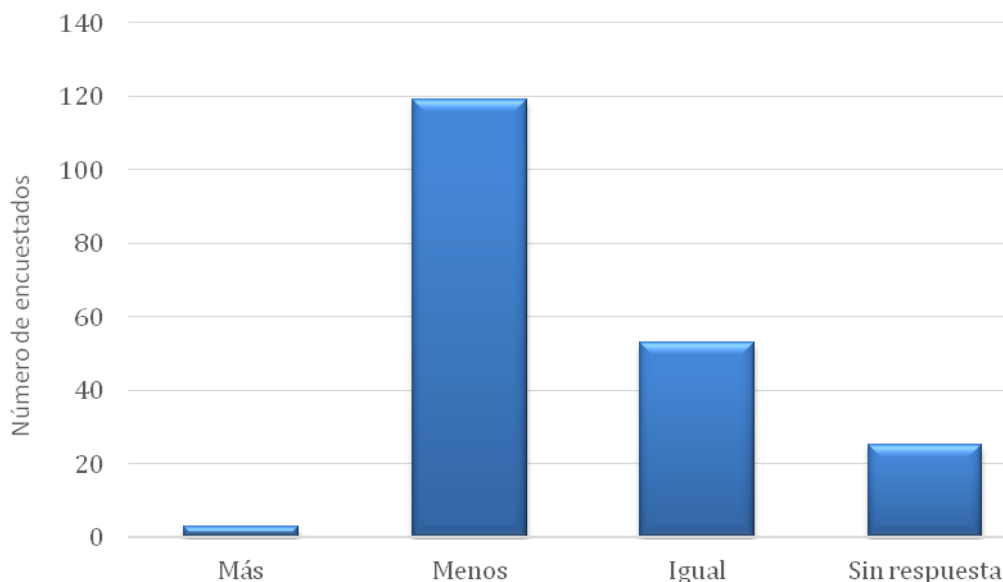
19. irudia erakusten den bezala, **inkestaturako gehien-gehienek (% 81), hau da, 105 pertsonak, uste dute beren etxea lortutako batez bestekoaren azpitik dagoela, eta % 14k soilik uste dute beren etxea batez bestekoan dagoela.** Datu horiek bat datoz 2019ko azterketan azaldutakoarekin; izan ere, Gipuzkoako elikagai hondakinen batez bestekoarekiko beren etxea non dagoen galdetzean, gehienek batez bestekoaren azpitik zeudela adierazi zuten, 20. irudia. ikus daitekeen bezala.

■ Por debajo de la media ■ En la media
 ■ Por encima de la media ■ NS/NC

19. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "¿Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez?"

Pentsa liteke, 2019ko azterlanaren kasuan ez bezala, non ez baitzen in situ neurtutako kopururik erakusten, Gipuzkoako etxeetan lortutako emaitzak erakustean lortutako batez bestekoaren parean zeudela zioten pertsonen ehunekoa handiagoa izango zela. Hala ere, emaitzek guztiz kontrakoa adierazi dute: Gipuzkoako etxeetan sortutako elikagai hondakinen benetako neurketa zifrak ikusita, gehiagok egin dute batez bestekoak baino elikagai gutxiago botatzen dutela esatearen alde. Beraz, **badirudi Gipuzkoako etxeetan alferrik galtzen diren elikagaien benetako zifrak erakusteak ez duela arazoa barneratzen laguntzen**, beren bizilagunek baino gutxiago alferrik galtzen dutela esaten jarraitzen baitute.

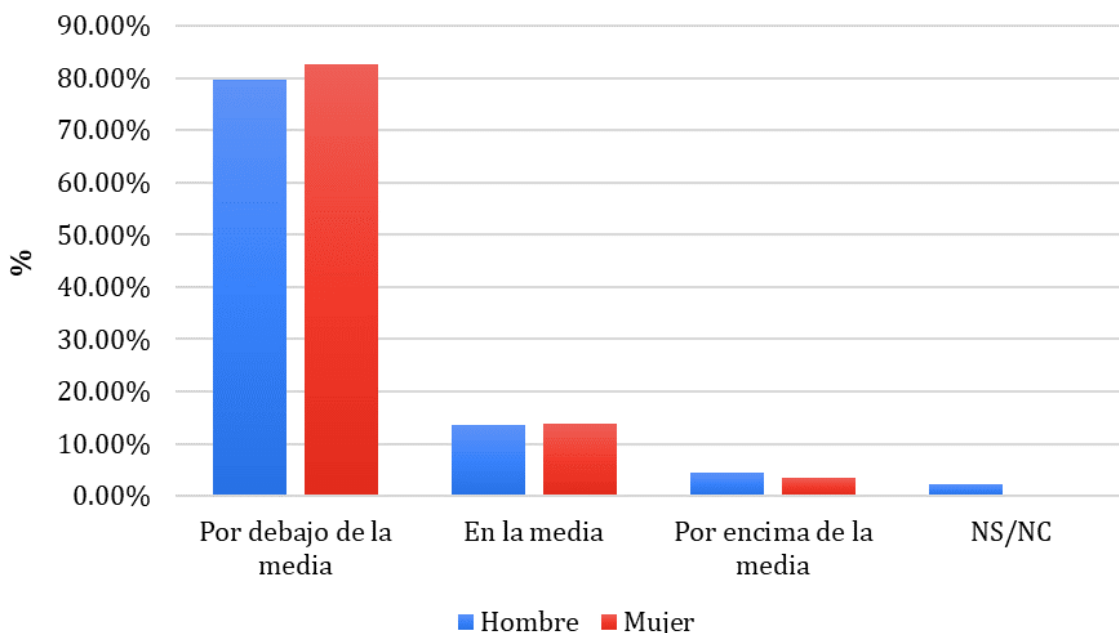

20. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zure etxean Gipuzkoako gainerako etxeetan baino gehiago, gutxiago edo berdin alferrik galtzen da?". 2019ko azterketa.

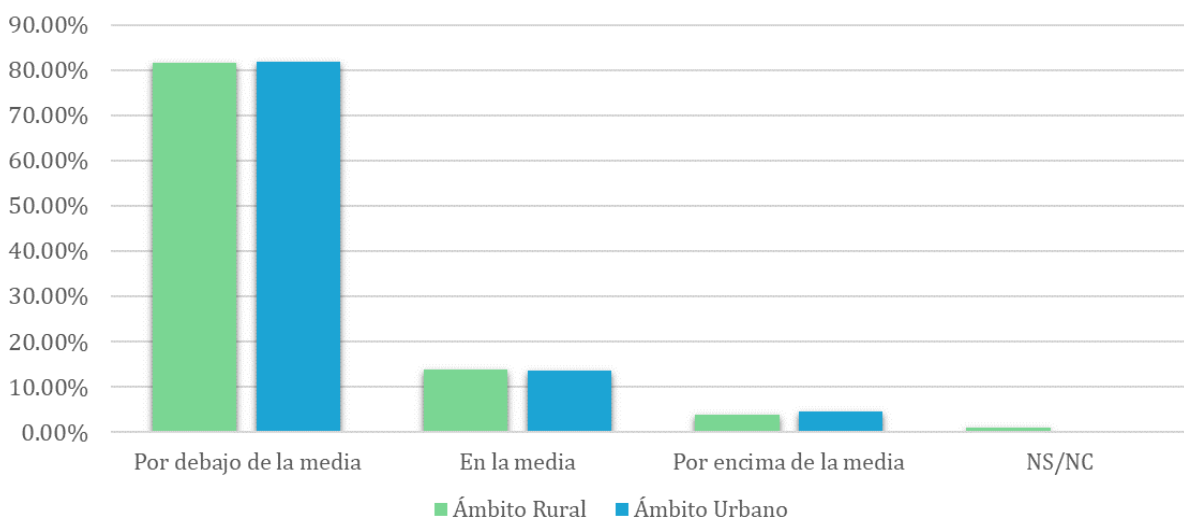
Gipuzkoako beste etxe batzuetan baino gutxiago alferrik galtzen delako pertzepzio orokor hori, datu kuantitatibo errealak erakutsita ere, hainbat parametroren arabera aztertu da,

parte hartzaileen artean pertzepzio orokor hori zehazteko orduan funtsezko osagaiaren bat dagoen jakiteko.

21. eta 22. irudiek erakusten dutenez, ikus daiteke **sexua edo landa edo hiri izaera bezalako parametro batzuk ez diruditela osagai bereizle bat zentzu horretan, beren artean oso antzeko ereduak dituztelako.**

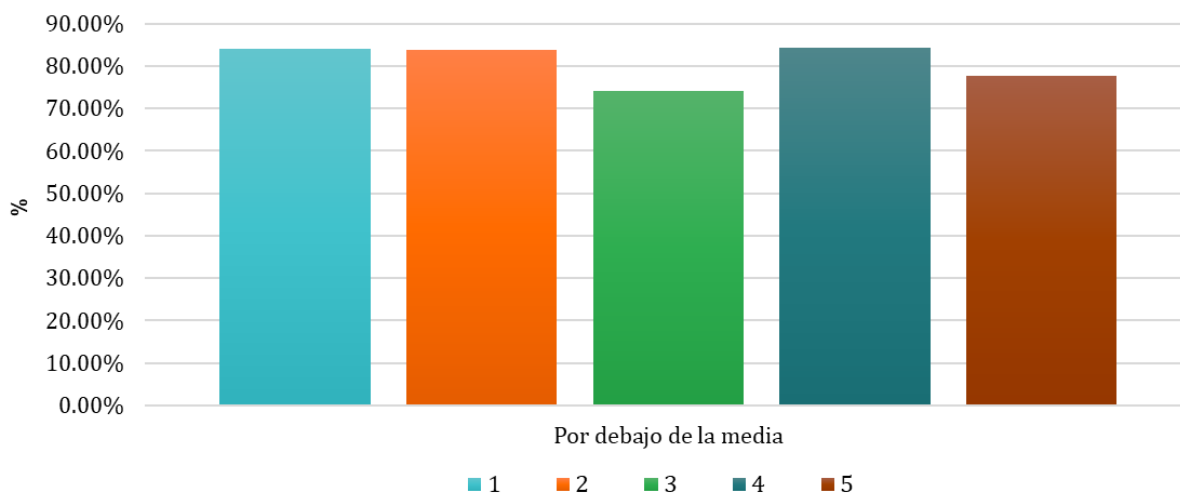

21. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez?”

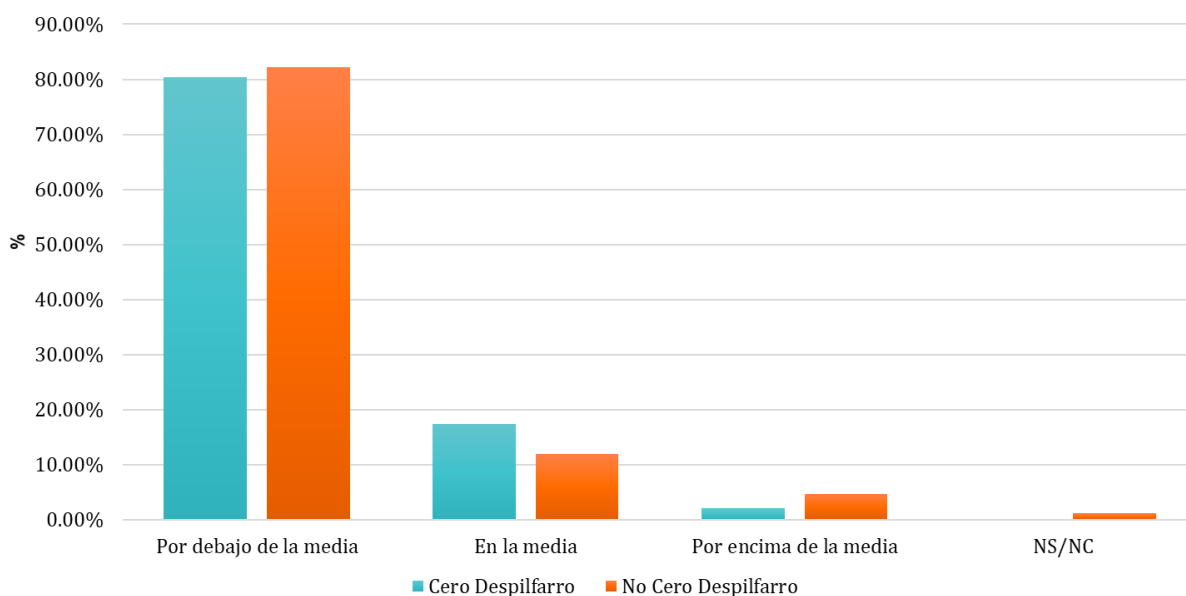
22. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez? Elkarrizketatu guztien landa/hiri izaeraren arabera.”

Horrez gain, interesgarria da ikustea **pertzepzio hori bizikidetzat unitatea osatzen duten pertsona kopuruarekiko independentea dela**. Aldaketak egon beharko lirateke pertsona kopuruak gora egin ahala, batez bestekotik hurbilago dauden aukeretara joz, edo, are gehiago, batez bestekotik gorago, Gipuzkoako etxe baten batez bestekoa gaintutako bailukete, baina 23. irudia erakusten den bezala, aztertutako talde bakoitzean inkestatuen kopurua mugatua izan arren, ehunekoak antzekoak dira kategoriatan, baita "batez bestekoaren azpitik" kategorian ere, zeinetan guztiak % 75-85 inguru baitaude.

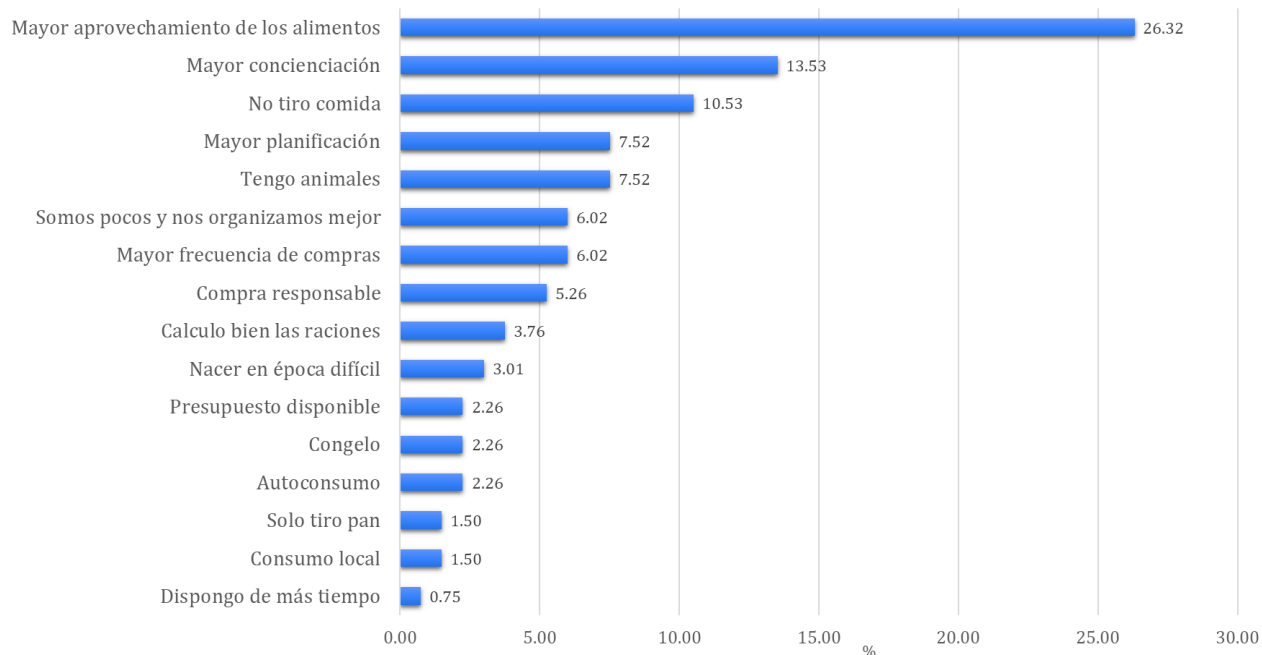
23. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez? "Batez bestekoaren azpitik" kategoriatan. Etxean bizi den pertsona kopuruaren arabera

Antzekotasun horiek "Zero xahutze" izenez ezagutzen den herritarren profilarren eta inkestatutako gainerako profilen arteko konparaziora ere hedatzen dira, 24. irudia erakusten den bezala, non % 80 inguruk uste duen kuantifikatutako batez bestekoaren azpitik alferrik galtzen duela.

24. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez? "Zero xahutze" profilaren arabera edo ez.

Gutxiago alferrik galtzen dela adierazteko ematen diren argudioak asko dira 25. irudia. ikus daitekeen bezala, azpimarratzekoa da elikagaiak gehiago aprobetxatzen dituztela uste izatekoa (soberakinak erabiltzea, erositako elikagaietarako etekin handiagoa ateratzea, etab.); hala, batez bestekoa baino gutxiago alferrik galtzen dutela diote % 26k. Era berean, azpimarratzekoa da kontzientzia handiagoa izatea beste arrazoi nagusietako bat gisa. Hirugarrenik, "ez dut janaririk botatzen" aukera da nabarmentzekoa, aipatu dugun "Zero xahutze" profilaren ildotik.

25. irudia. Batez bestekoak baino gutxiago alferrik galtzeko arrazoi nagusiak. "Batez bestekoaren azpitik" adierazten duten inkestak soilik 19. irudia.

Batez bestekoak baino elikagai gehiago alferrik galtzen dutela dioten pertsonen gutxiengo ehuneko horri dagokionez, ez dago argudio nagusirik. Arrazoi bat astean zehar mahaian esertzen diren pertsonen kopuruan dauden gorabeherak dira, horrek zaildu egiten baitu otorduak antolatzea, baita etxean haur txikiak egotea ere, gehiago alferrik galtzen baitute, edo behar dena baino elikagai gehiago prestatzearen autokritika egitea.

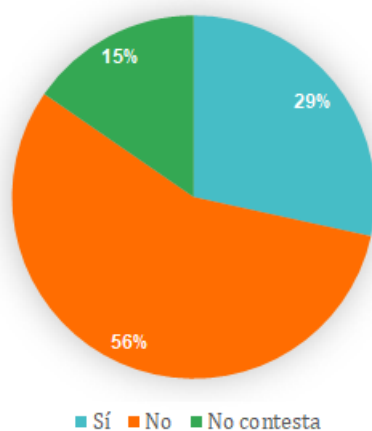
Nahiz eta gehienek esaten duten batez bestekoa baino elikagai gutxiago alferrik galtzen dutela, aztertu nahi izan da 2019an elikagaien kudeaketaz eta alferrik galtzeaz hitz egiteko deituzko neurriak, Gipuzkoako biztanleek gai horiei buruz duten iritziei eta sententzietan buruzko datuak biltzeko balio izateaz gain, etxean elikagaiak kudeatzeko ohituretan eragin osagarri bat izateko balio izan zuen.

1. kapituluari aipatu bezala, telefono bidezko elkarrizketen eragina hiru mailatan neurtu nahi izan da. Lehenik eta behin, aztertu da ea horrek ekarri zuen elikagaien kudeaketaz eta etxe elikagaien hondakinez gehiago hitz egitea. Ildo horretan, **galdetutako guztien % 29k adierazi dute 2019an telefonoz izandako elkarrizketaren ondorioz gehiago hitz egin zela etxe**

elikagaiak alferrik galtzeari buruz, eta % 56k, berriz, baieztatu du ez zela igoera hori gertatu.

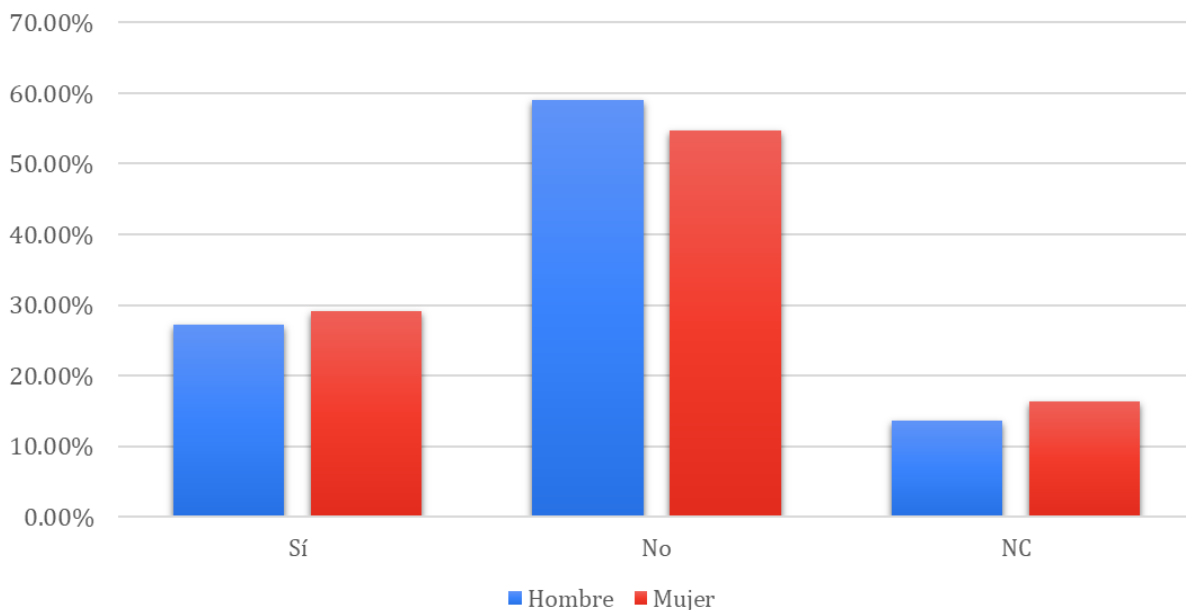
Galdera horri ezetz erantzun dioten gehienek uste dute arazoarekin oso kontzientziatuta daudela eta ez dutela gehiago hitz egin behar edo nahikoa hitz egiten dutela. Egoera hori bat dator beste etxe batzuek baino gutxiago alferrik galtzen dutela pentsatzeko arrazoi nagusiekin. Horiek 25. irudia erakusten dira, eta bigarren alderdi aipatuena da arazoarekiko kontzientziazio handia dutela.

% 15ek ezin izan zion galdera horri erantzun, 130 familietatik 19k, hain zuzen. Izan ere, ez dute gogoratzen deia egin ondorengo asteetan arazo horri buruz gehiago hitz egin ote zuten etxean, urte bereziki zail bat pasa baitute.

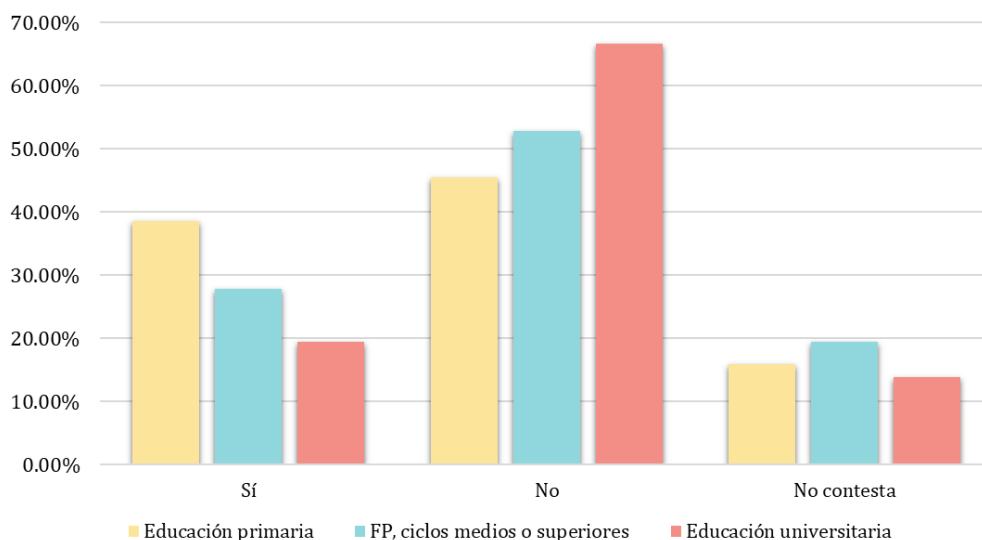
Irudia 26. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Telefono bidezko elkarrizketa egin izanak ekarri al du elikagaien kudeaketaz edo etxeke elikagai hondakinez gehiago hitz egitea?”

Ildo horretan, galdetutako guztien % 29k adierazi dute 2019an telefonoz izandako elkarrizketaren ondorioz gehiago hitz egin zela etxeke elikagaiak alferrik galtzeari buruz, eta % 56k, berriz, guztiz kontrakoa adierazi dute. Oso antzeko ehunekoak ikusiko ditugu sexuaren arabera, non etxeke elkarrizketen barruan izandako gorakada % 27-29 inguruan baitago, 27. irudia. ikus daitekeenez.

27. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Telefono bidezko elkarrizketa egin izanak ekarri al du elikagaien kudeaketaz edo etxeko elikagai hondakinez gehiago hitz egitea?". Sexuaren arabera.

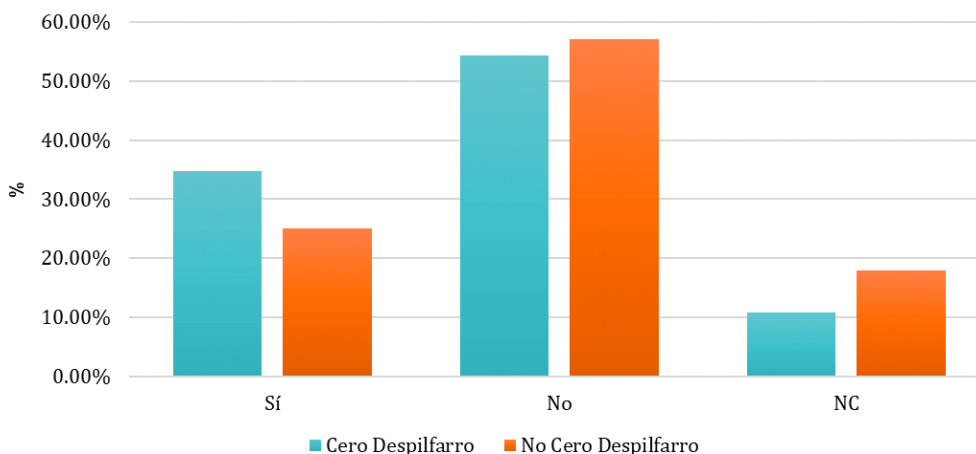
Hala ere, 28. irudia. ikus daitekeen bezala, egindako azterlanen baitan elkarrizketatutako talde nagusien barruan, ikus daiteke lehen mailako ikasketak dituzten eta galdera horri erantzun positiboa eman dioten pertsonen proportzio handiagoa dagoela (guztizkoaren % 38), eta unibertsitate ikasketak dituzten pertsonen kasuan nabarmen txikiagoa dela (% 19).

28. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Telefono bidezko elkarrizketa egin izanak ekarri al du elikagaien kudeaketaz edo etxeko elikagai hondakinez gehiago hitz egitea?". Eginiko azterketen talde nagusien arabera.

Pentsa litekeenaren kontra, azterketa horiek "Zero xahutze" izeneko herritarren profilaren arabera egiten badira (29. irudia.), ikus daiteke etxeko eta asteko 0 kilo alferrik galtzen zituztela

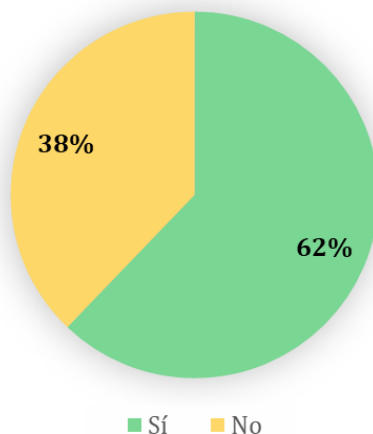
baieztatzen zutenek modu positiboagoan erantzun dutela etxeke eta asteko 0 kilo horiek baino kopuru handiagoak ematen zituztenek baino. Horrela, % 34,7ra iritsi da “Zero xahutze” profilaren kasuan, eta % 25era profil horretara egokitzen ez zirenen kasuan. Gai hori garrantzitsua da; izan ere, ezer ere alferrik galtzen ez zuela zioen talde horren artean sortu nahi da arazoarekiko kontzientzia, beren etxeetan xahututako elikagaiak kuantifikatzeko ekimenetan parte hartzeko gogo gutxien duen taldea baita.

29. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Telefono bidezko elkarrizketa egin izanak ekarri al du elikagaien kudeaketaz edo etxeke elikagai hondakinez gehiago hitz egitea?”. “Zero xahutze” profilaren arabera edo ez.

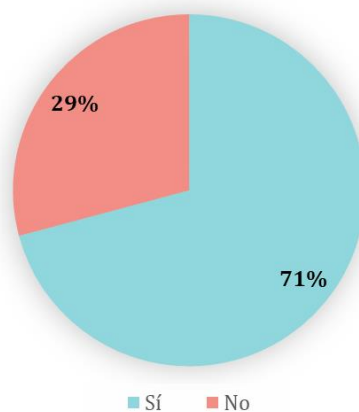
Aztertutako lehen maila horretaz gain, kuantifikatu nahi izan da elikagaien kudeaketaz eta elikagaiak alferrik galtzearen arazoaz gehiago hitz egiteak etxean kudeatzeko modua birplanteatzea ekarri ote zuen.

Ikuspegia lehen mailan baietz erantzun ziguten pertsonengan zentratzen bada, hau da, telefono bidezko elkarrizketari esker, elikagaien kudeaketaz eta etxeke elikagaien galeraz gehiago hitz egin zutela ziotenengan, 30. irudian erakusten den bezala, talde horretako elkarrizketatu gehienek etxeke elikagaien kudeaketa propioa birplanteatu zuten, nahiz eta, gutzitzkoaren gainean, gutxiengoa izan: 130 etxeen % 18,5.

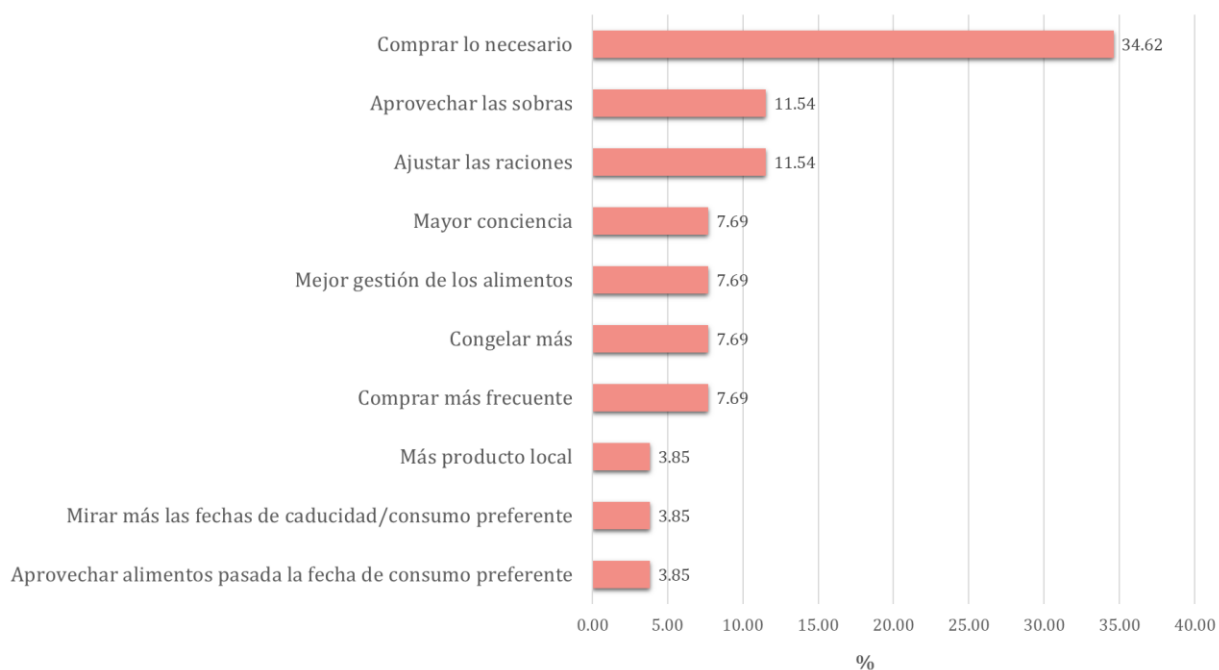
30. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Arazoaz gehiago hitz egiteak etxean elikagaiak kudeatzeko modua birplanteatzen du?” 26. irudian baietz erantzun zutenak bakarrik.

Azterketa hori telefono bidezko elkarrizketaren bidez sortutako eraginaren hirugarren mailan ere aplikatu da; hala, galdetu da etxean elikagaiak kudeatzeko modua birplanteatu izanak berekin ekarri duen janaria zaborrontzira ez botatzeko eta eraginkorragoak izateko egiazko neurriak ezartzea. Hirugarren maila hori da guztietan garrantzitsuena, elikagaien kudeaketari dagokionez benetako jokabide aldaketa baitakar. 31. irudia erakusten du bigarren mailan baieztatu erantzuna eman zuten gehienek, 30. irudia erakutsitakoek, neurriak aplikatu dituztela beren etxeko elikagaien kudeaketan egon zitezkeen akatsak zuzentzeko. Azkenean, **elkarrizketatutako 130 pertsonetatik % 13,1ek baieztatu dute elikagaien kudeaketan ohiturak aldatu dituztela elkarrizketari esker, hau da, 130 familietatik 17k.**

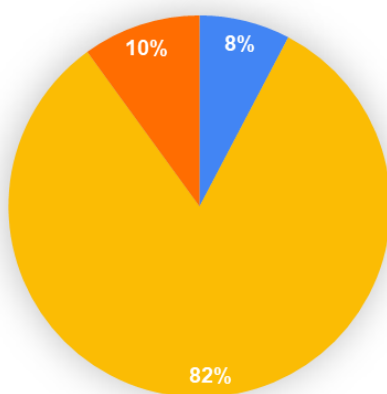
31. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Elikagaien kudeaketa birplanteatze horrek eguneroko ohituretan benetako aldaketak aplikatzea ekarri zuen?". 30. irudian baietz erantzun zutenak bakarrik.

17 etxe horietan **bultzatu diren neurrien artean, erosketa arduratsuagoak egitea nabarmentzen da batez ere, guztizkoaren % 34,6, eta, ondoren, soberakinak aprobetxatzea eta errazioak doitzea, % 11,5.**

32. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zer aldatu da?”.
31. irudian baietz erantzun zutenak bakarrik.

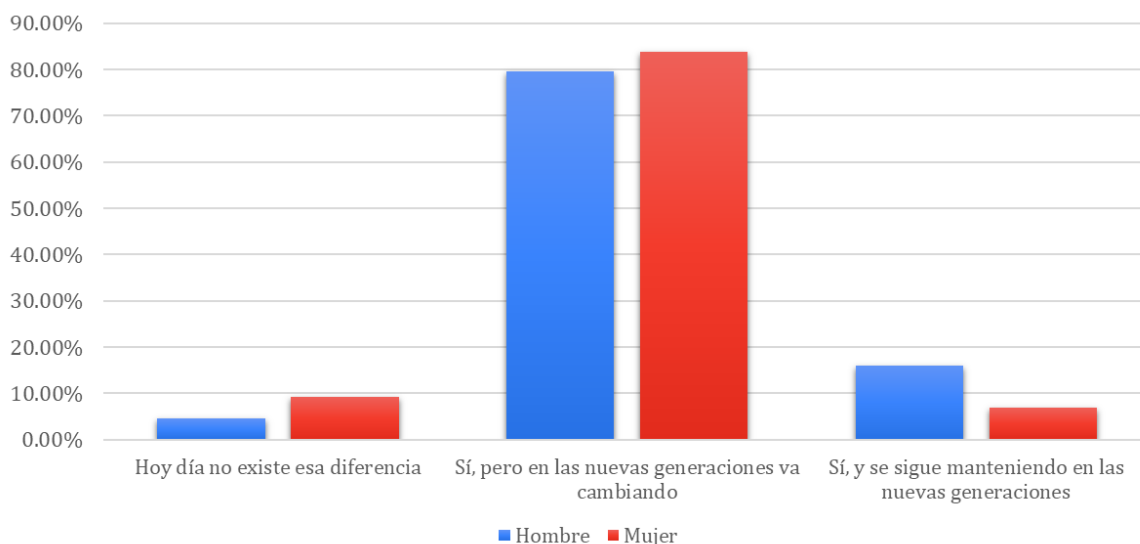
2019ko azterketan Gipuzkoako etxeetako sukaldaritza lanekin lotuta detektatu ziren genero alborapenei dagokienez, egoera horretan sakondu nahi izan zen, eta hala, 2020ko elkarrizketatuei lortutako datuak eman zitzaizkien, horren inguruan zer iritzi zuten jakiteko. Horrela, 33. irudia erakusten du **gehienek alborapen edo joera hori berresten dutela, nahiz eta uste duten belaunaldi berrietan alde horiek aldatzen ari direla**. Hori bai, aldaketa hori, kasu askotan, ez da ikusten zeregin horren erabateko banaketa gisa; aitzitik, oraindik bide luzea dago egiteko. Bestalde, soilik % 10ek dio joera horrek bere horretan jarraitzen duela eta ez dagoela inolako aldaketarik belaunaldi berrietan.

- Hoy día no existe esa diferencia
- Sí, pero en las nuevas generaciones va cambiando
- Sí, y se sigue manteniendo en las nuevas generaciones

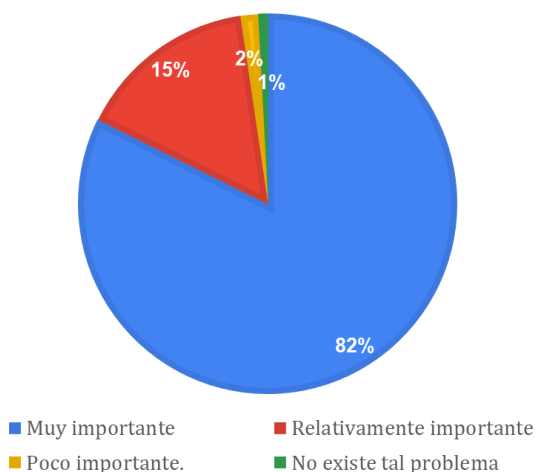
33. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Azterlanean ikusi zen inkestan parte hartu zuten emakumeek proportzio handiagoan egiten zituztela sukaldaritza lanak gizonek baino. Ados zaude gogoeta horrekin?”. Inkesta guztiak

Sukaldaritzako lanekin loturiko genero alborapenari buruzko pertzepzio hori mantendu egiten da datu orokor horiek inkestatutako pertsonen sexuaren arabera banatzen badira. Izan ere, 34. irudia erakusten den bezala, sukaldaritzan genero joera horiek daudela baieztatzen duten inkestatutako gizonak ehunekotan emakumeen gaitetik daude, eta berdin jarraitzen du belaunaldi berrietan, % 15era iritsita, eta emakumeen kasuan % 7an geratzen da. Aitzitik, emakumeen ehunekoa handiagoa da "gaur egun ez dago alde hori" kategorian, eta guztizkoaren ia % 10era iristen da.

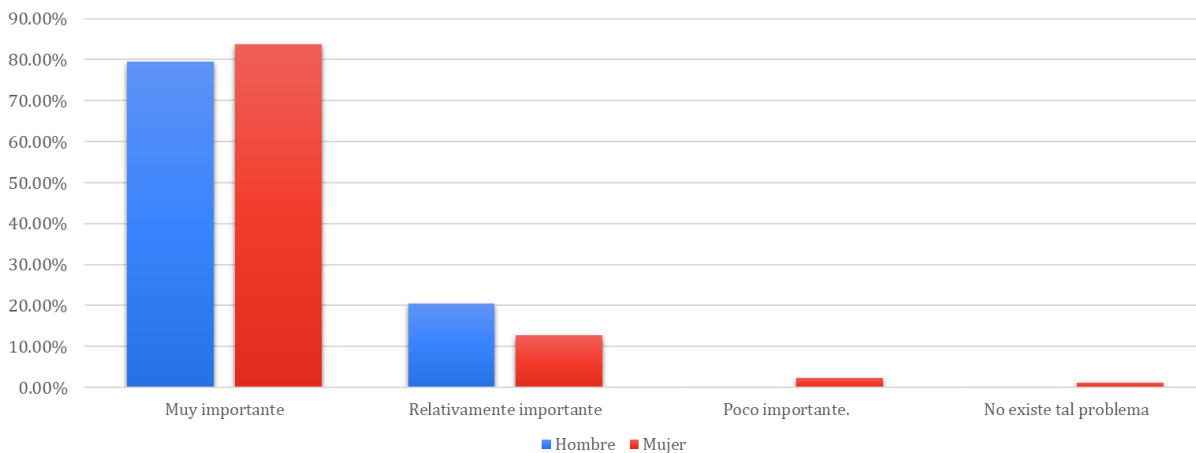
34. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Azterlanean adierazi zen inkestan parte hartu zuten emakumeek proportzio handiagoan egiten zituztela sukaldaritzako lanak gizonak baino. Ados zaude gogoeta horrekin?"

Elikagaiak alferrik galtzearen arazoarekiko sentsibilizazio maila ere baloratu nahi izan da, Gipuzkoako herritarren artean sentsibilitate handiagoa edo txikiagoa defini dezaketen parametroak ezartze aldera. Ildo horretan, inkestatutako 130 pertsonen bidez ikusi ahal izan da, 35. irudiak erakusten duen bezala, **kontzientziazio handia dagoela gehienbat, edo, gutxienez, beren burua arazo horrekiko sentsibilitate handikotzat jotzen dutela, % 82k adierazi baitute oso arazo garrantzitsua dela.**

35. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?". Inkesta guztiak.

Bildutako datuen arabera, ez dirudi arazo horrekiko sentsibilitate handiagoa edo txikiagoa erabakigarria denik gizonentzat eta emakumeentzat. 36. irudiak erakusten du gizonezko eta emakumezko elkarrizketatuen ehunekoak oso antzekoak direla, eta arazoa oso garrantzitsutzat jotzen dute % 80-84 inguruk.

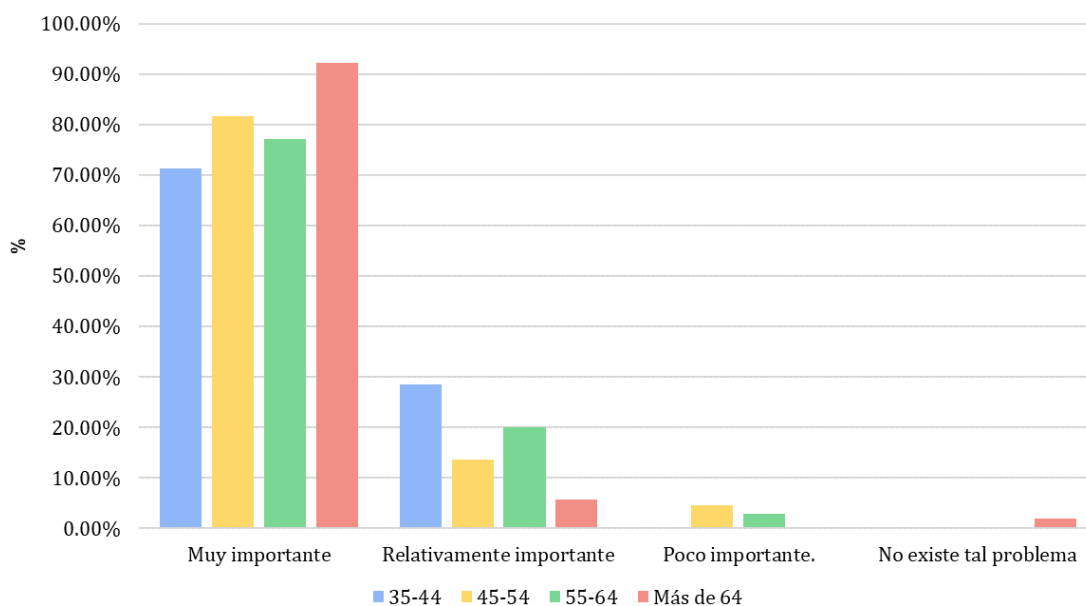

36. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?"

Elkarrizketetan, ordea, elikagaiak alferrik galtzeko sentikortasun handiagoa edo txikiagoa ezar dezaketen eredu batzuk identifikatu dira:

Lehenik eta behin, adina, horietako bakoitzean talde txiki samarra lortu den arren (15 eta 50 pertsona artean), **ikusi da adin handieneko taldeak jo duela arazo hori oso garrantzitsutzat**. Hala jaso da 37. irudia, non 35 eta 64 urte bitarteko adin tarteeak elikagaiak alferrik galtzea oso garrantzitsutzat jotzen duten % 70-80 inguruko tarte batean, baina 64 urtetik gorako adin tartean % 90etik gora dira arazo hori oso garrantzitsutzat jotzen dutenak. 64 urtetik gorakoaren artean, % 5ek baino ez dute "nahiko garrantzitsutzat" jo; gainerako adinetan, berriz, guztizkoaren % 10 eta are % 20a ere gainditzen dute. Azalpenetako bat adin talde horren bizi esperientzia bera izan daiteke, beren bizitzako une batzuetan elikagai garestitasun larriak jasan izan baitituzte, eta ondorioz, elikagaien garrantzia eta alferrik galtzea balioesten baitute.

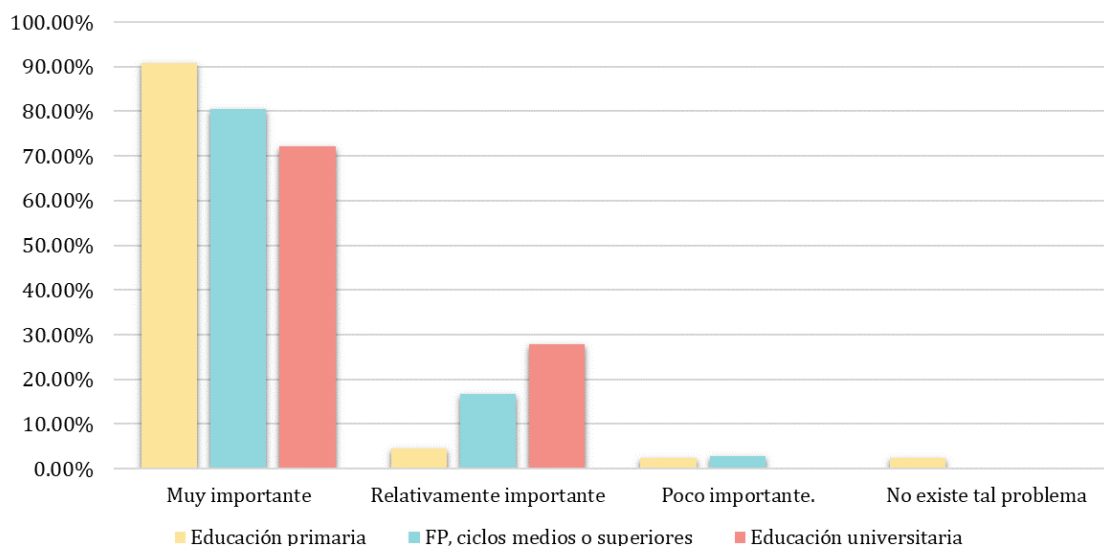
Azalpen posible hori 25. irudia berresten du; izan ere, elkarrizketatutako pertsona guztien % 3ren ustez bizilagunek baino gutxiago xahutzen zutela uste izateko arrazoi nagusia garai zail bat bizi izana zen.

37. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?”. Adin tarte nagusien arabera.

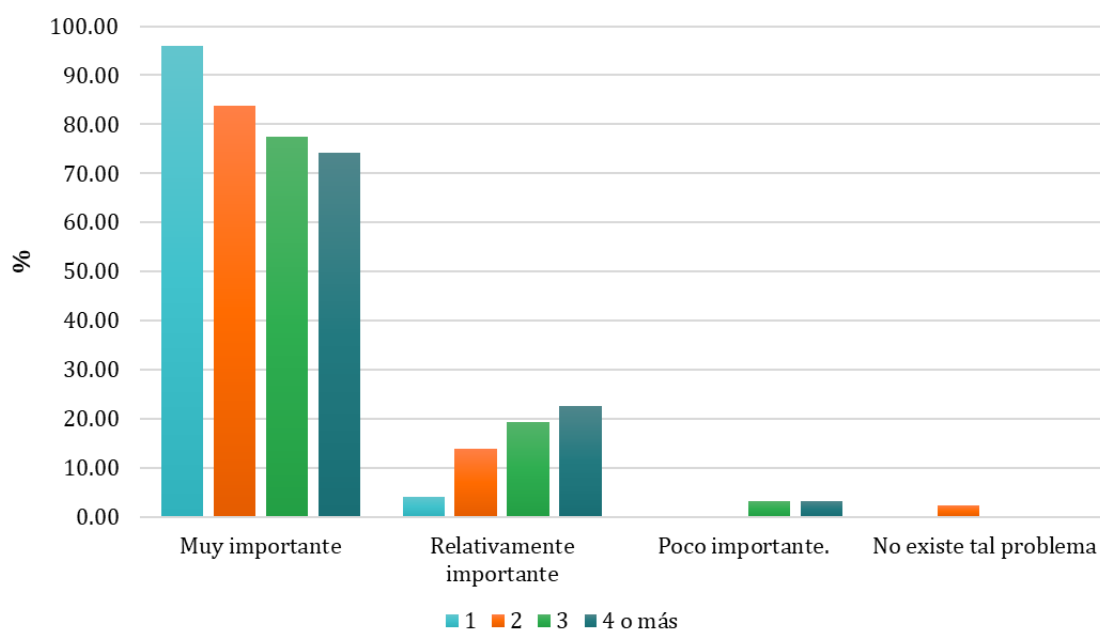
Harrigarria bada ere, badirudi arazoarekiko sentiberatasun handiagoa edo txikiagoa ezartzen duen beste parametro bat hezkuntza maila dela, 38. irudia. erakusten duen bezala; bertan ikusten da **elkarrizketatuen hezkuntza mailak gora egin ahala, behera egiten duela elikagaiak xahutzearekiko sentsibilitate mailak**. Hala, lehen hezkuntzako inkestan parte hartu zuten pertsonen % 91k jotzen dute alferrik galtzearen arazoa oso garrantzitsutzat, eta lanbide heziketa duen taldean % 80,5era jaisten da; unibertsitate profilean, berriz, kategoria hori % 72ra jaisten da. Beraz, emaitza horien arabera, Gipuzkoan jasotako lagin maila handitzen jarraitu beharko den arren, **ez dirudi hezkuntza maila handiagoa izateak arazoekiko sentsibilitatea handitzea dakarrenik**.

Arrazoibide posibleetako bat bi parametroen arteko lotura da: adina eta hezkuntza; izan ere, adin handieneko tartearen kasuan, 64 urtetik gora, gehiengoak lehen hezkuntza du (% 54), gutxiago dira lanbide heziketa dutenak (% 17) eta unibertsitate ikasketak dituztenak (% 19); hezkuntza maila horien proportzioek gora egiten dute gainerako adin tartetean. Hala, badirudi adineko pertsonen bizi esperientziak sentsibilitate handiagoa sortu duela elikagaiak alferrik galtzearen arazoarekiko, adin tarte gazteagoetan dauden gainerakoien prestakuntza akademikoaren gaineratik.

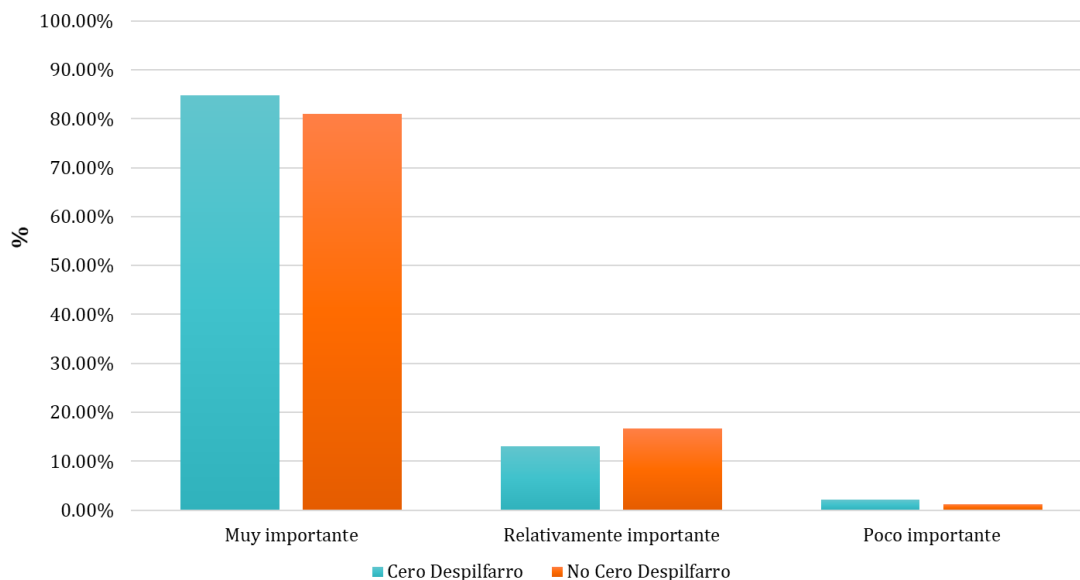
38. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?”. Hezkuntza talde nagusien arabera.

Ezusteko joera bat ezartzen duen beste parametro bat arazoarekiko sentikortasunarena eta parte hartu duten etxeetan bizi den pertsona kopuruarena da. Izan ere, etxeke kide diren pertsonen kopuruaren arabera taldekatuz gero, 25 eta 43 pertsona inguru talde bakoitzeko, ikus daiteke **badirudiela alderantzizko harremana dagoela elikagaiak alferrik galtzearekiko sentikortasunaren eta etxeke kide kopuruaren artean**. 39. Irudiak erakusten duenez, kide batek osatutako etxeetan, kasuen % 96an arazo oso garrantzitsutzat jotzen dute elikagaiak alferrik galtzea. Ehunekoak behera egiten du etxea osatzen duten pertsonen kopuruak gora egin ahala, lau lagun edo gehiagora iritsi arte; balorazio hori % 74koa da haietan.

39. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?”. Etxe bakoitzean bizi den pertsona kopuruaren arabera (talde nagusiak).

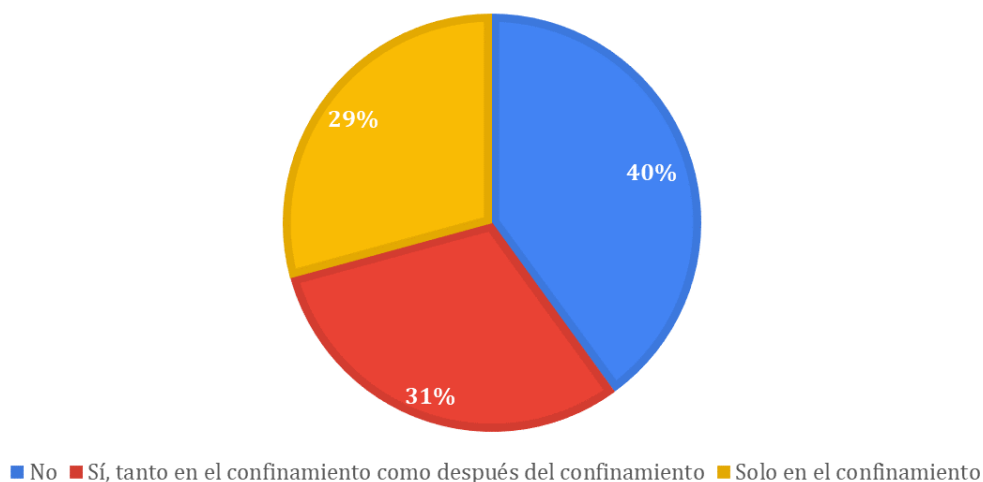
Aztertutako parametro horiek arazoarekiko sentsibilizazio maila edo Gipuzkoan elikagaiak xahutzea saihesteak duen garrantziarekiko norberak duen balorazioa aztertzerakoan (esaterako “Zero xahutze” profila) erabakigarriagoak diruditen beste osagai batzuek baino pisu handiagoa dutela ematen du. Hala, 40. irudia erakusten du bi profilak konparatuz gero ehunekoen mailak oso antzekoak direla, eta herritarren bi taldeak kokatzen direla “oso garrantzitsua” balorazioan, % 81-85 inguruan.

40. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?”. “Zero xahutze” profilaren arabera.

Elikagaiak alferrik galtzearen problematikaren barruan, etxeetan elikagaien kudeaketari dagokionez egunerokoan ditugun ohiturak funtsezkoak dira horiek prebenitu ahal izateko. Ildo horretan, jakin nahi izan da pandemia garaian aldaketarik izan den elikagaien kudeaketan, batez ere elikagaien erosketan eta/edo prestaketan.

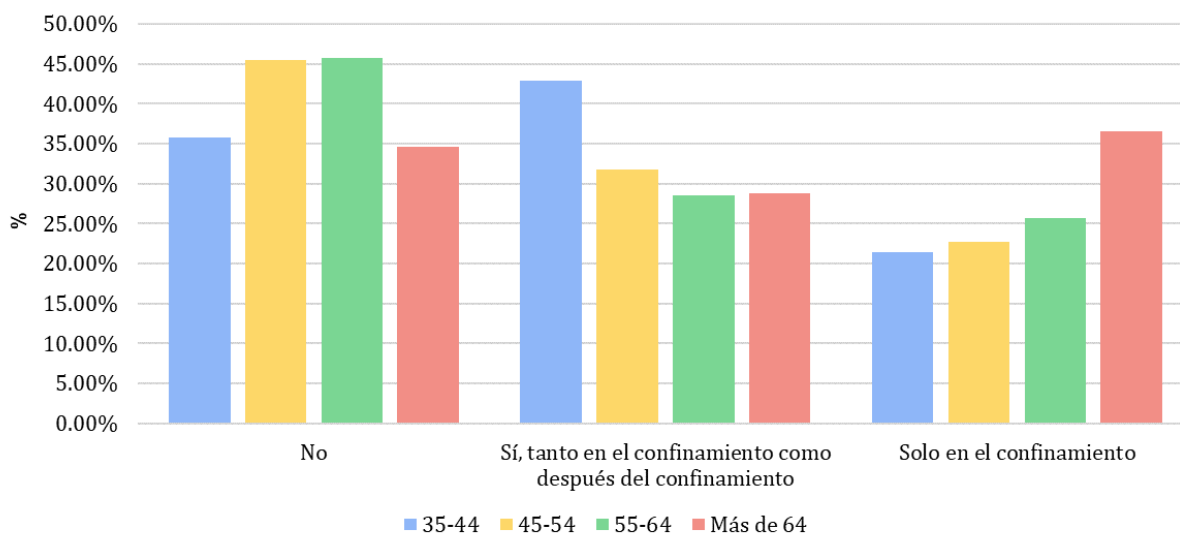
41. irudia erakusten du elkarrizketatu gehienek elikagaiak kudeatzeko modua aldatu dutela (% 60), hau da, 130 lagunetatik 78k; horietatik erdietan, gutxi gorabehera, aldaketa konfinamenduan soilik gertatu da, eta beste erdietan konfinamenduaren garaian eta ondoren.

41. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garai honek aurretik zenituen elikagaien kudeaketa ohiturak aldarazi dizkizu?". Inkesta guztiak

Hala ere, badirudi badela parametro bat datu orokor horiekiko ehunekoen aldaketa batzuk ezar ditzakeena, hala nola adina.

Hala, 42. irudia. ikusitako laginen tamainen arabera aztertutako adin talde nagusien barruan, badirudi joera bat dagoela, non, COVID-19ak etxeko elikagaien kudeaketa aldatu diela dioten pertsonen artean, adin handieneko taldeetan konfinamenduan soilik gertatutako aldaketa bat izango zatekeen, eta adin tarte goiztiarragoetan, berriz, oraindik mantentzen den ohituren aldaketa bat.

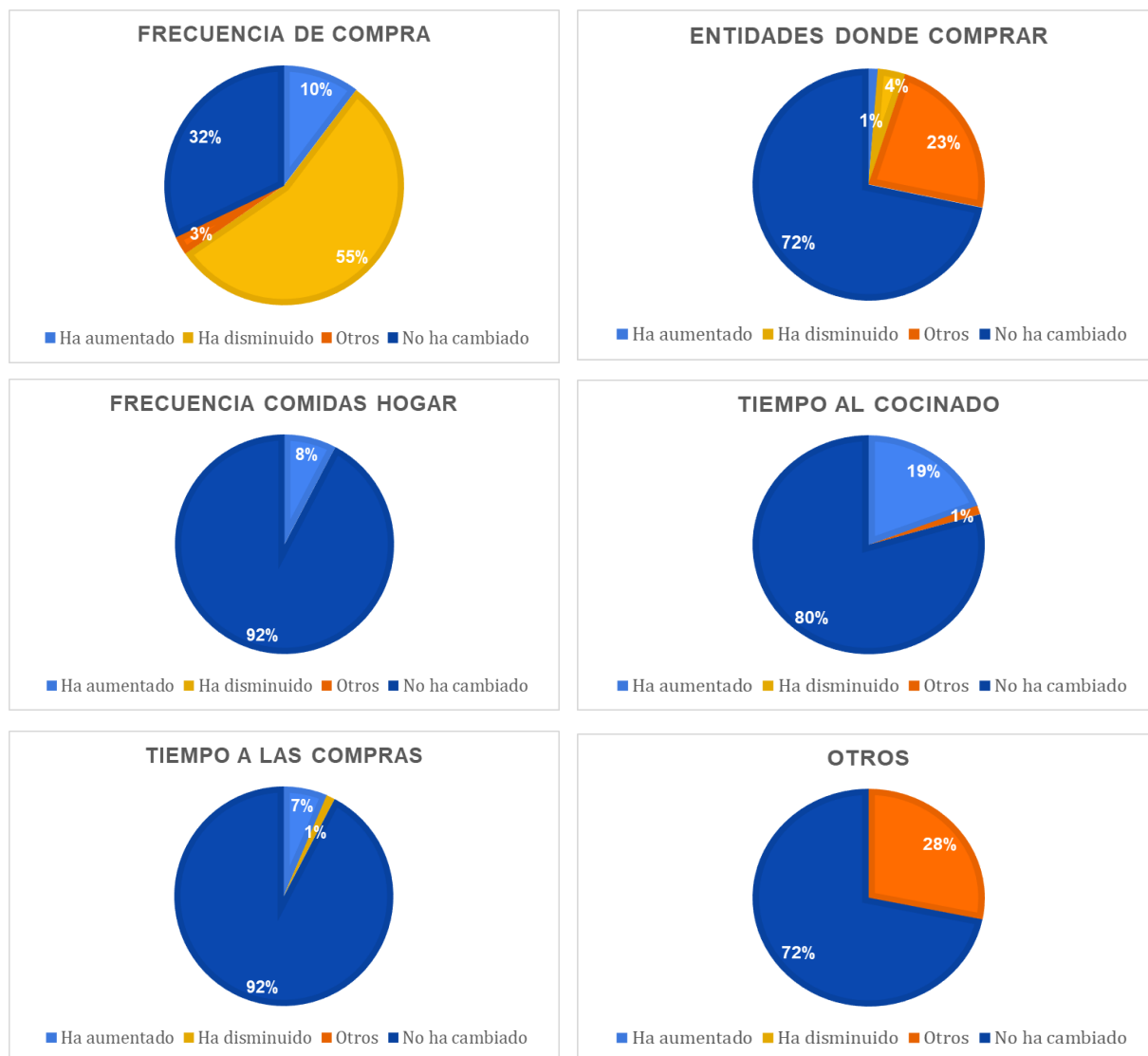
42. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garai honek aurretik zenituen elikagaien kudeaketa ohiturak aldarazi dizkizu?". Adin tarte nagusien arabera.

Adierazitako aldaketa nagusien artean –guztiak kudeaketa hori konfinamenduan zehar edo aldi horren ondoren aldatu zutenen taldeetatik datoz, 43. irudia. ikus daitekeen bezala– erosketaren maiztasuna murriztu izana dago. Halaber, nabarmentzekoa da ez horrenbeste erosketak egitera joaten diren establezimendu kopuruaren areagotzea edo murrizketa, baizik eta establezimenduen tipologia. Ildo horretan, COVID-19aren unerren batean elikagaien kudeaketa aldatu dutenen % 23k nahiago izan dute erosketak tokiko eta auzoko dendetara bideratu, bi arrazoi nagusirengatik:

- Denda txikiei eta auzoko dendei laguntza ekonomikoa ematea.
- Osasun arrazoiengatik, azalera handietan jende gehiago ibiltzen baita.

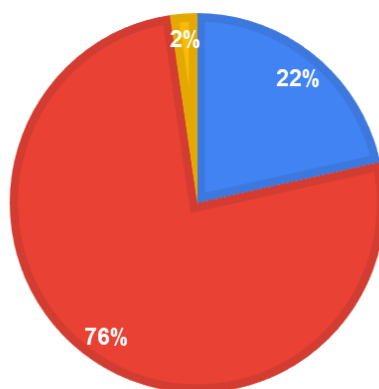
Deigarria da, halaber, gainerako neurrien maiztasun txikia, "beste batzuk" neurriena izan ezik; izan ere, epidemia horren ondorioz gure gizartean aldaketa ugari gertatu dira, baita elikagaien kudeaketan ere. Kategoria horren barruan, nabarmentzekoa da inkestari erantzun dioten askok oso modu positiboan baloratu dituztela produktu freskoak eta osasungarriak, COVID aurreko garaian kontsumitzen zituzten produktu prozesatuen gainetik. Era berean, zenbait kasutan,

arriskuko adinean zeudelako, erosteari utzi zioten, eta haien senitartekoek erosten zuten haien orde. Beste familia batzuek, kalera ez irtetea saihestegatik, ogia ekoizten zuten, edo aldatu egin da etxeke kideen kopurua: gora egin zuten etxeak, berrogeialdia igarotzeko itzultzen ziren seme-alabak zirela eta, edo, alderantziz, asteburuetan ohikoak ziren familia bilerarik ez izategatik.

43. irudia. Elikagaien kudeaketan izandako aldaketa nagusiak. 41. irudia. "konfinamenduan bakarrik" eta "konfinamenduan zehar eta ondoren" adierazi zuten parte hartzaileak bakarrik.

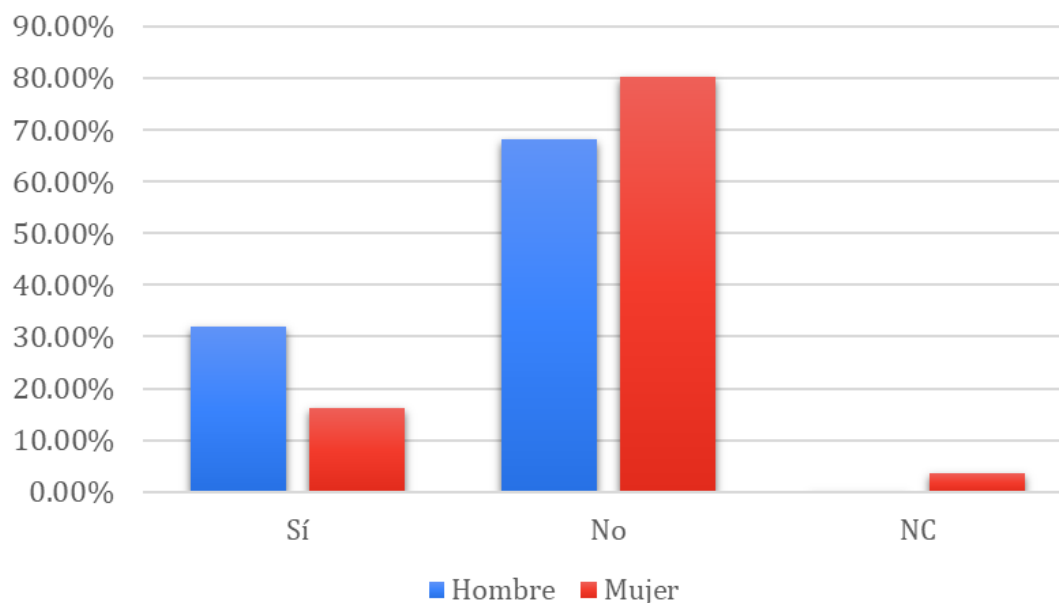
Mundu mailako pandemia horren barruan, elikagaien kudeaketan hainbat arrazoirengatik gertaturiko aldaketez gain, jakin nahi izan zen kudeaketa horretarako baliagarria den eta pandemiatik harago jarraituko duen ikaskuntzarik lortu den. Ildo horretan, 44. irudia. erakusten du **gehienek diotela ez dutela COVID-19tik kanpo aplikatzen jarraituko duten ikaskuntza baliagarririk lortu elikagaien kudeaketaren arloan.**

■ Sí ■ No ■ No contesta

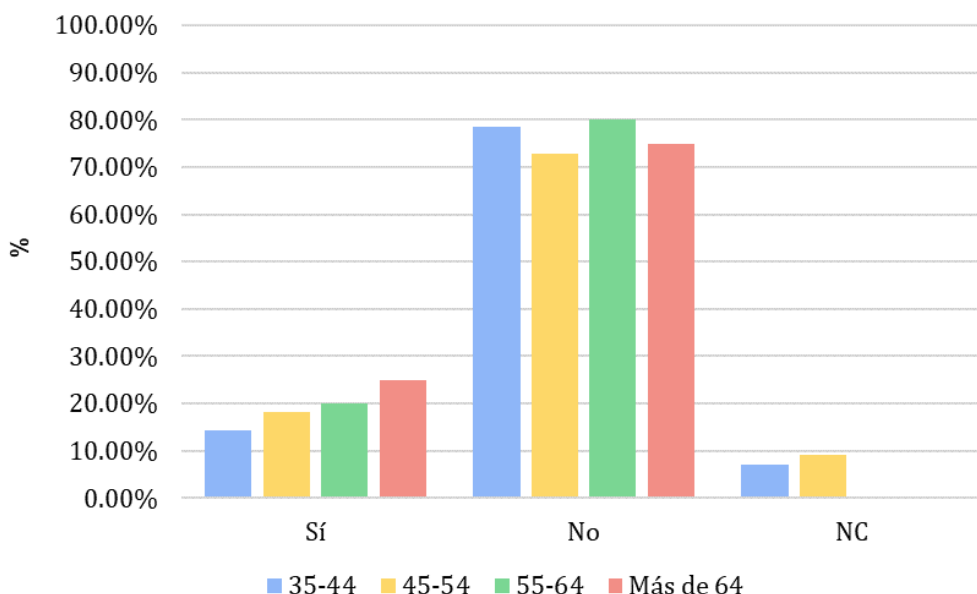
44. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?”. Inkestari erantzun dioten guztiak.

Bitxia bada ere, galdera honetan bildu da portzentajezko alderik handiena telefono bidezko elkarrizketetan. 45. irudia. erakusten du gizonen kasuan handiagoa dela erantzun positiboan ehuneko (% 31,8), ia bikoiztu egiten baititu emakumeei dagozkienak (% 16,3).

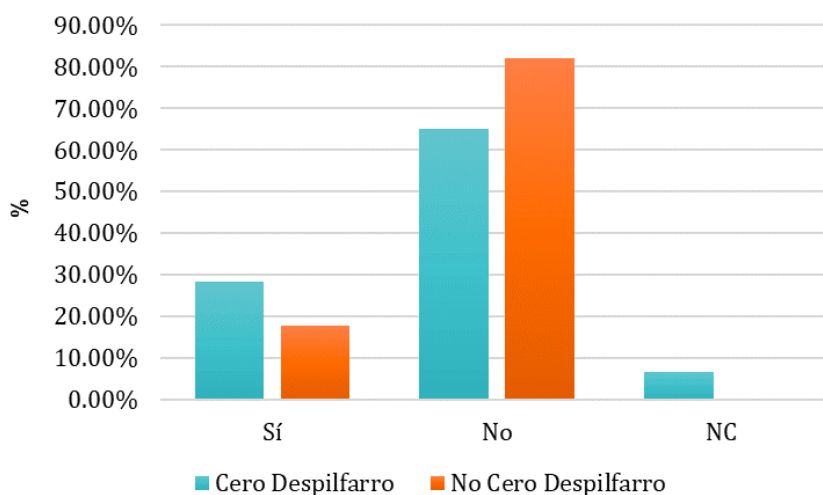
45. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?”. Sexuaren arabera.

Joera posible batzuk ere hauteman dira, baina kasu honetan arinagoak, adin tartearen arabera. 46. irudia. elkarrizketatuen adin talde nagusiak islatzen ditu, laginaren tamainaren arabera. Bertan, baiezko erantzunetan joera positiboa ikus daiteke ikaskuntzei dagokienez, adin taldeetan aurrera egin ahala, 35-44 adin tartean % 14,2tik 64 urtetik gorakoen % 25era.

46. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?". Adin talde nagusien arabera.

Deigarriak izan dira, halaber, "**Zero xahutze**" profilaren eta gainerakoen arteko konparazioan lortutako emaitzak; izan ere, profil hori, hasiera batean, ideia berriak sartzeko eta elikagaien kudeaketari buruzko ekimenak abian jartzeko hain uzkur ez zen herritar prototipo batekin lotzen zen. Hala ere, zifrei erreparatuta, **badirudi espero baino irekiagoa den profila dela**; izan ere, % 28,3k adierazi du arlo horretan ikasi duela; gainerako profiletan erantzun positiboak % 17,9raino jaitsi dira.

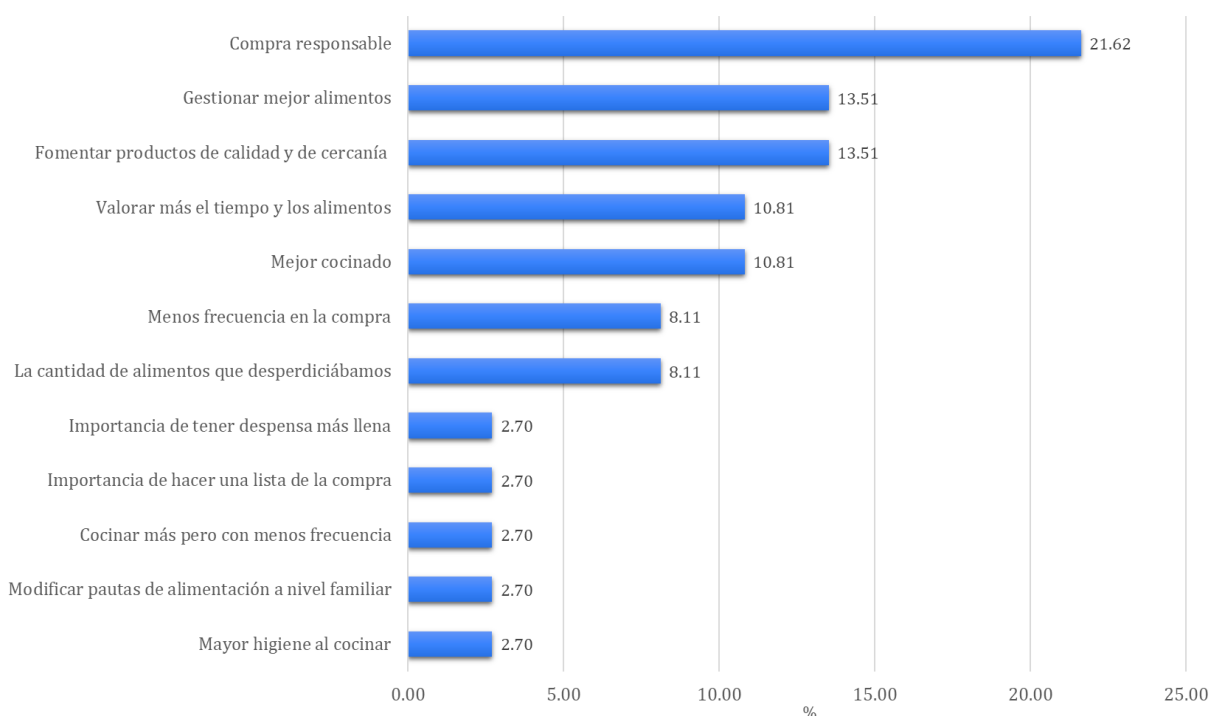
47. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?". "Zero xahutze" profilaren arabera.

Ikaskuntza nagusien artean, 48. irudia. ikus daitekeen bezala, erosketa arduratsuago bat nabarmentzen da nagusiki, guztizkoaren % 21,6rekin, non elkarriketatutako pertsonen oso

positiboki baloratu baitute eraginkortasuna nola hobetu daitekeen deskubritu ahal izatea, beharrezkoak ez diren erosketak saihestuta. Era berean, elikagaien kudeaketa hobea, bereziki soberakinak hobeto mantentzeko eta aprobetxatzeko neurriak aplikatzea, eta kalitatezko eta hurbileko produktuak sustatzea nabarmendu dira bi kasuetan: % 13,5.

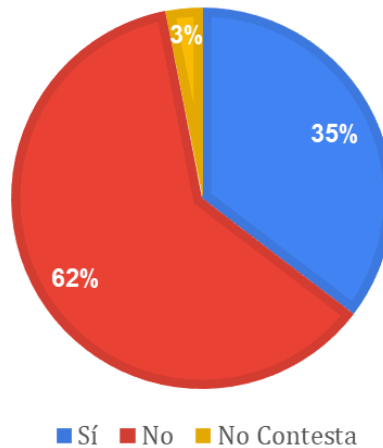
% 10,8k hobeto prestatzea baloratu dute, errazioak hobeto kalkulatu elikagai gutxiago alferrik galtzeko, baina, gainera, denboraren garrantzia elikagaiak hobeto kudeatzeko eta, ondorioz, hondakinak murrizteko, batez ere konfinamendu denboran. Badirudi egunean zehar gai horiei denbora gehiago eskaintzea oso inbertsio positiboa dela elkarriketatatu batzuentzat.

Ikaskuntza nagusi horiek gorabehera, 48. irudia. ikus daiteke eginiko guztizko elkarriketen gaineko % 22 horrek ikasketa sorta zabala eskaini duela; hau da, 29 herritarrek 12 tipologiatan sailkatu diren ikaskuntzak aipatu dituzte.

48. irudia. Elikagaien kudeaketari buruz pandemian zehar lortutako eta ondoren aplikatzen jarraituko duten ikaskuntzak. 44. irudia. "bai" erantzun zutenak bakarrik.

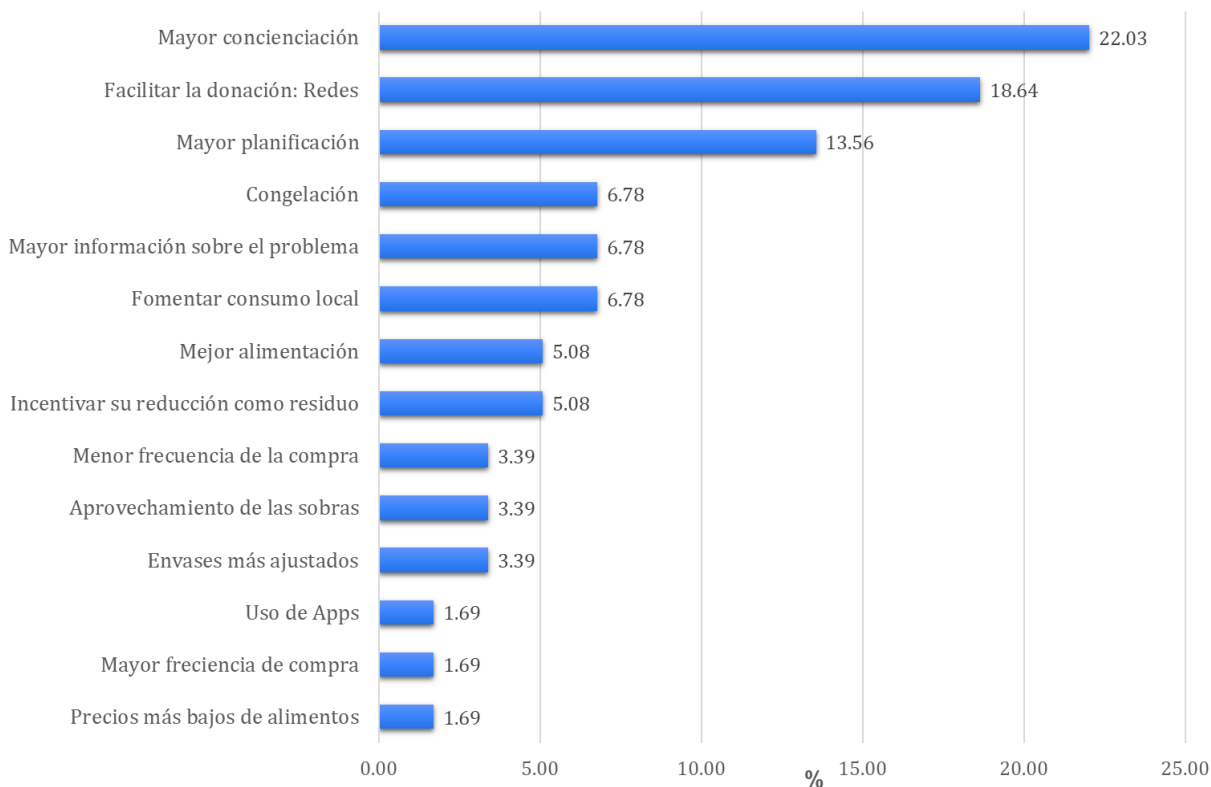
Pandemian zehar eginiko ikaskuntza horiek etxeko elikagaien kudeaketarako ez ezik, 2019an Gipuzkoako etxeetan eta nekazaritzako elikagaien gainerako katean elikagaien alferrik galtzea murrizteko eman zituzten konponbideetarako ere izan daitezke. Horretarako, elkarriketa bakoitzean aurreko azterlanean emandako erantzuna gogorarazi zaio, erantzuna mantendu nahi duten edo aldatuko luketen adieraz dezaten. Hala, 49. irudia. adierazten du gehienek erantzun berari eutsi ziotela, baina % 35ek 2019ko erantzunari gauzak gehitu, aldatu edo zehaztu dizkiote.

49. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Nola hobetuko zenuke Gipuzkoako elikagaien xahutzea?". Bere garaian "X" erantzun zenuen, esperientzia honen eta COVID aldiaren ondoren, zerbait aldatuko/gehituko zenuke? Inkesta guztiak.

Elkarrizketatutako 130 pertsonen % 35 horren artean, aldaketa nagusiak 50. irudia. bidez ikus daitezke; bereziki, 3 neurri nabarmentzen dira. Gehien erabiltzen dena da herritarrak gehiago kontzientziatu eta hezi behar direla elikadurari buruz, oro har, eta elikagaiak alferrik galtzeari buruz, bereziki. Era berean, sortutako soberakinen dohaintza erraztea ere neurri nagusien artean dago, ziur asko COVID-19ak herritarrengan izan dituen ondorioei buruzko albisteen eta erosketa saski duintasun baten premia gero eta handiagoaren aurrean. Hirugarrenik, elikagaien erosketa eta kontsumo arduratsuekin lotutako neurri guztiak nabarmenduko genituzke, "planifikazio handiagoa" delakoan.

Interesgarria da ikustea, gainera, proposatutako neurrien artean badirela batzuk elkarren aurkakoak direnak; izan ere, pertsona batzuentzat beharrezkoa da elikagaien prezioa murriztea, eta beste batzuentzat, berriz, kontrakoa. Gauza bera gertatzen da erosketaren maiztasunarekin. Era berean, badakite paradoxa bat sor litekeela, 1 edo 2 pertsona dituzten etxeetarako ontzi txikiagoak eskatzen baitituzte, baina horrek plastikoen eta ontzien sorkuntza areagotzea ekar dezake.

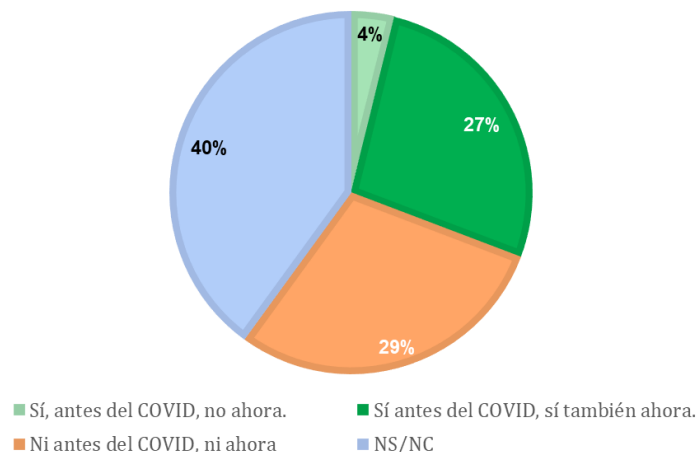

50. irudia. Elkarrizketatuek 2019an emandako erantzunei proposatutako aldaketak. 49. irudia. “Bai” erantzun zutenak bakarrik.

Pandemiak gizarteen alderik ahulenean dituen ondorio negatiboengatik gertatzen ari den egoeraren aurrean, jakin nahi izan da zer sentzibilitate eta jakintza duten pertsonak talde horiek Gipuzkoan jasotzen ari diren elikadura laguntzei buruz, bai COVID-19aren aurretik, bai bitartean, askoz sakonagoa den eztabaida bati begira: Elikadurarako eskubidea. Gai horretan sakontzera iritsi gabe, pertsona ahulena jasotzen ari diren elikadura laguntzari buruz duten pertzepzioa aztertu nahi izan da soilik, eta laguntza hori nahikoa ote den kantitateari eta kalitateari dagokienez, kalitate gisa ulertuta dieta osasungarria izateko elikagai aniztasun nahikoa edukitzea.

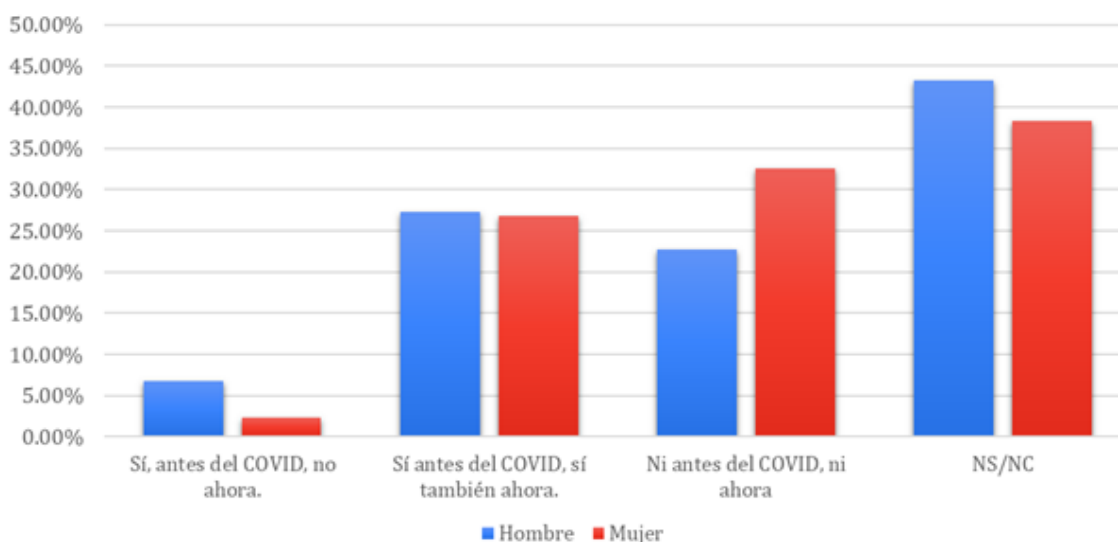
Ildo horretan, 51. irudia. erakusten duen bezala, % 27k uste du elikadura arloko laguntza osoa ematen ari zaiela pandemia honetan. Ehuneko horrek elkarrizketatutako 130 pertsonen % 31raino egiten du gora COVID aurreko aldiari dagokionez. Aldiz, % 29k uste dute ez dela elikadura osoa bermatzen ari.

Hala ere, daturik deigarriena izan da parte hartu duten herritarren **% 40k ezin izan diotela galdera horri erantzun, ez dakitelako Gipuzkoako pertsona ahulenei elikadura hori bermatzen zaien ala ez.**

51. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”. Inkestari erantzun dioten guztiak.

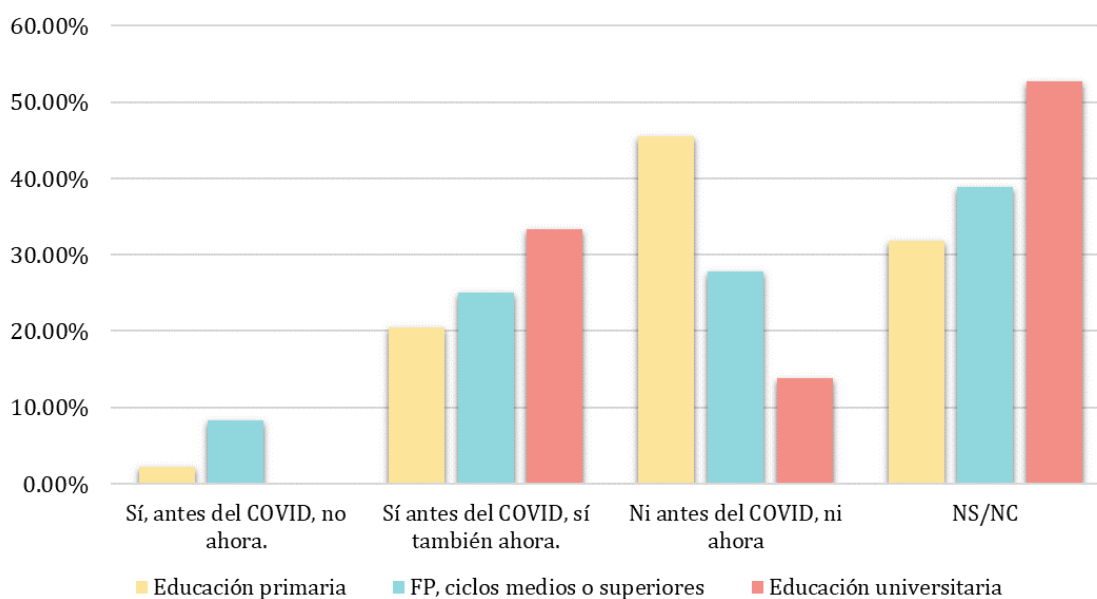
Galdera horren barruan ere aldeak antzeman dira elkarrizketatutako pertsonen sexuaren arabera. 52. irudia. esker, aldeak ikus daitezke, nahiz eta bi kasuetan Gipuzkoan, COVID-19aren aurretik zein orain, elikadura behar guztiak betetzen direla uste duten pertsonen ehunekoa guztizkoaren % 26-27 den bi kasuetan. Hala ere, aldeak, batez ere, elikadura hori bermatzen ez dela uste duten pertsonetan daude, eta desberdintasun horiek areagotu egiten dira pandemia baino lehen nahiz bitartean elikadura oso hori ez bermatzearekin lotutako kategorian, non inkestatuak ados dauden baieztapen horrekin (% 32,6); inkestatuen kasuan, berriz, guztizkoaren % 22,7 dira.

52. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”. Generoaren arabera.

Alde horiek ikasketa mailaren arabera talde nagusien arabera ere aurkitu dira (53. irudia.). Talde horietan, elikadura bermatzen ari dela uste duten pertsonen ehunekoa handitzen ari da ikasketa mailaren arabera, lehen hezkuntzako taldearen % 20,5etik unibertsitate prestakuntzako taldearen % 33,3ra arte. Joera horren alderantzizkoa da elikadura nahikoa bermatzen ez dela uste duten pertsonen ehunekoa; izan ere, behera egiten du lehen hezkuntzako inkestatuen % 45,5etik unibertsitateko inkestatuen % 13,9ra.

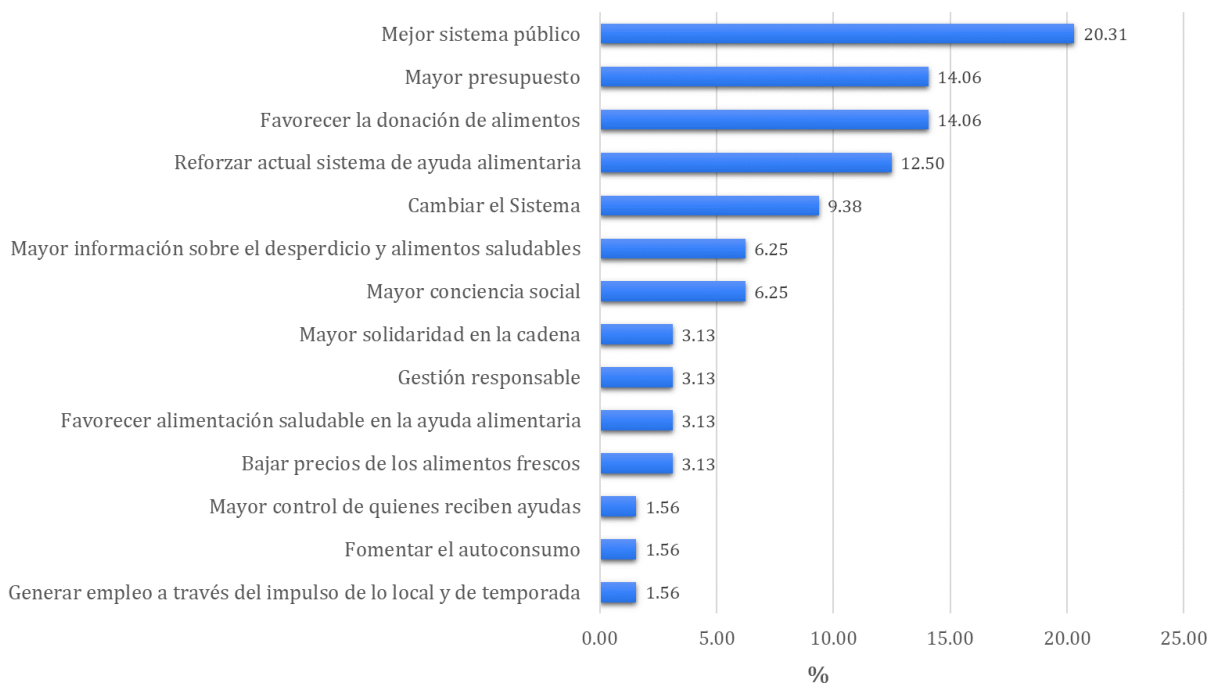
Beste datu deigarri bat da egoera horren berri ez dutela adierazten duten pertsonen maila handitu egiten dela hezkuntza mailak ere gora egin ahala. Hala, aukera hori lehen hezkuntzako % 31,8k adierazten du, lanbide heziketako pertsonen % 38,9k, eta unibertsitate mailako pertsona guztien % 53raino egiten du gora; beraz, **badirudi hezkuntza maila ez dagoela lotuta Gipuzkoako elikagaien segurtasunaren ezagutzarekin.**

53. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”. Hezkuntza talde nagusien arabera.

COVIDen aurretik zein orain elikadura nahikoa bermatzen ari dela erantzun ez zuten pertsona guztiei (guztizkoaren % 73), hau da, 130 pertsonetatik 95i galdetu zitzaizkien zer ideia iruditzen zitzaizkien ezarri behar zirela egoera hobetzeko. Gehien adierazitako ideia izan da agintari publikoen aldetik inplikazio handiagoa izatea arlo horretan, guztizkoaren % 20,3rekin. Era berean, nabarmentzekoak dira egungo laguntzak hobetuko dituen aurrekontu publiko handiagoa izatea eta soberako elikagai gehiago ematea (biak % 14,06rekin) erantzun dutenak.

Era berean, badira babesak duten bi eredu: alde batetik, % 12,5ek egungo eredu indartzea proposatzen dute, arlo horretan funtsezkotzat jotzen dituzten erakundeei lagunduz, hala nola elikagaien bankuei edo jantoki sozialei. Bestalde, % 9,4k uste du egungo sistema aldatu egin behar dela, pertsonen errenta maila handiagoa duen sistema baterantz, non elikagai laguntza ez duten gobernu kanpoko erakundeek eta herritarrek ematen, baizik eta konprometitutako sistema publiko batek. Aipatutako gain, nabarmentzekoa da aurkeztutako neurrien aniztasuna, zeinak guztira 14 ideia nagusitan sailkatu baitira.

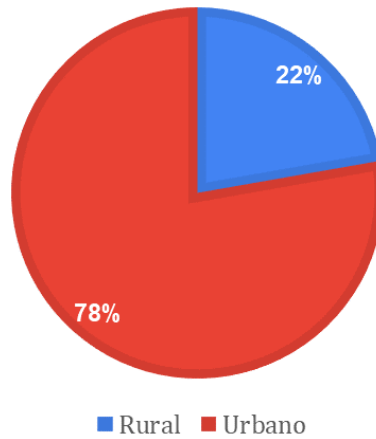
54. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Baduzu egoera hobetzeko aukera emango lukeen ideiarik?". Inkestari erantzun dioten guztiek, "nahikoa elikadura bermatzen dela COVID baino lehen eta ondoren" erantzun zuen taldea izan ezik 51. irudia..

○ **4.1.B 2019ko azterlanean telefono bidezko elkarrizketen eta egunkarien bidez soilik parte hartu zuten pertsonak.**

Aurrez telefonoz hitz egin zuten 2019ko azterlaneko parte hartzaileei bide beretik elkarrizketak egiteaz gain, hasieran beren etxeetan alferrik galdutako elikagaiak kuantifikatuko zituzten 20 etxeekin harremanetan jarri nahi izan da, 4 helburu nagusirekin:

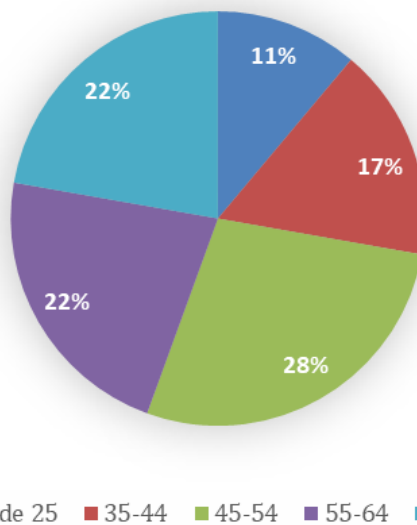
- 1. Beren etxeetan kuantifikazioa egiteko esperientzia nolakoa izan den aztertzea.
- 2. Pandemia urte honetan zehar elikagaien kudeaketan aldaketak izan diren identifikatzea.
- 3. Gipuzkoako pertsona ahulenei emandako elikagai laguntzari buruz duten iritzia ezagutzea.
- 4. Alferrik galdutako elikagaiak kuantifikatzeko esperientzian berriz parte hartuko luketen ezagutzea.

Hala, **20 etxeko talde horretatik, 18tan bildu ahal izan da informazioa**. 55. irudia. erakusten den bezala, batik bat landa eremuan kokaturiko etxeak dira, bereziki Goierri bailarako eta Tolosaldeko udalerrietan; hiri inguruneak, aldiz, Donostiatik eta Irundik datoz.

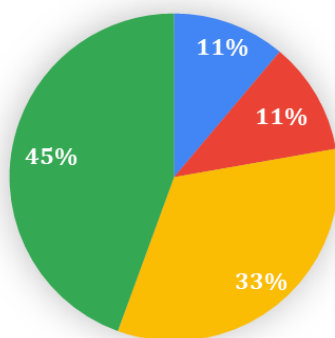
55. irudia. Inkestan parte hartu duten pertsonen profila, hiri/landa inguruneak diren arabera.

Adin tarte nagusien adierazgarritasunari dagokionez, 56. irudia. ikus daitekeen bezala, nolabaiteko oreka dago adin tarte guztietan: % 11 (25 baino gutxiago) eta % 28 (45-55) artean. Inkestatutako pertsonak egin zuten neurketa etxe bakoitzean, nahiz eta kasu askotan familia osoaren laguntza izan.

56. irudia. Inkestan parte hartu duten pertsonen profila, adin tartearen arabera.

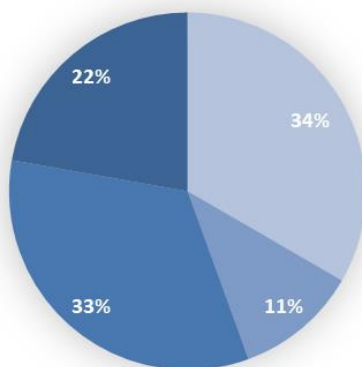
Adin tarteen arteko nolabaiteko oreka hori gorabehera, aldeak areagotu egiten dira parte hartzaileak hezkuntza prestakuntzaren arabera aztertzen direnean (57. irudia.), non inkestatutako pertsona gehienak lanbide heziketan edo unibertsitate hezkuntzan dauden.

■ Educación primaria ■ Educación secundaria
 ■ Educación universitaria ■ FP, ciclos medios o superiores

57. irudia. Inkestan parte hartu duten pertsonen profila, hezkuntza mailaren arabera

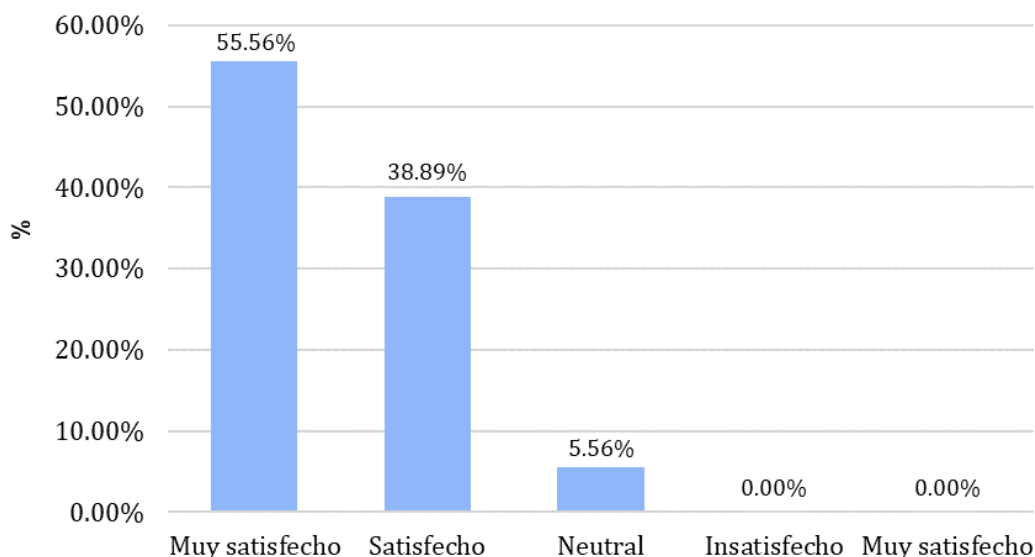
Telefono bidezko elkarrizketan parte hartu duten eta beren etxeetan elikagaiak alferrik galtzen direla kuantifikatu zuten familien profilaren barruan, 58. irudia. erreparatuta, interesgarria da nabarmentzea ez dagoela pertsona bakar batez osaturiko etxerik. Hala, inkestan parte hartu duten etxe gehienak 2 edo 4 pertsonak osatzen dituzte.

■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

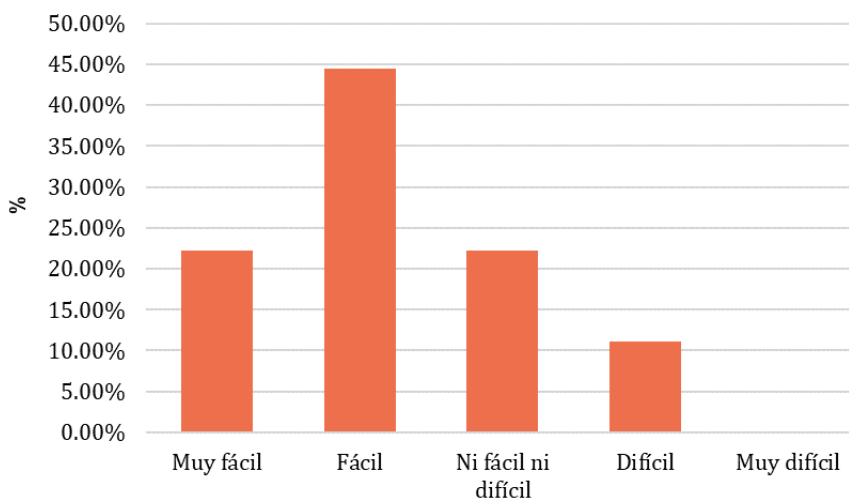
58. irudia. Etxeen profila, pertsona kopuruaren arabera.

Aurretik aipatu bezala, lehenik eta behin, etxean alferrik galdutako elikagaiak kuantifikatzeko esperientziarekin lortutako poztasun maila ezagutu nahi izan zen. 59. irudia. erakusten duenez **oso harrera positiboa izan du gehiengoaren artean (gutzizkoaren % 55,6), eta % 94,4k pozik edo oso pozik daudela adierazi dute.** 18 pertsonatik bakar batek izan du poztasun maila neutrala.

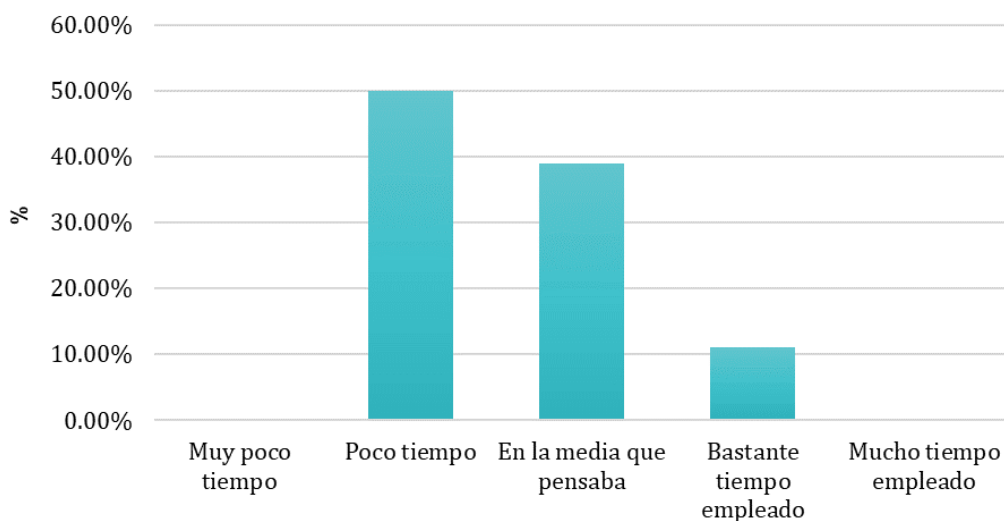
59. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein izan da hondakinak neurtzeko esperientziarekiko zure poztasun maila?"

Harrera on horrekin batera, **batez ere balorazio positiboa izan du kuantifikazioa egiteko aurkitutako zailtasun mailak**; izan ere, inkestatutako etxe guztien % 66,7k "erraza" edo "oso erraza" izan dela adierazi dute, % 22,22k balorazio neutrala egin dute eta % 11,1ek oso zaila.

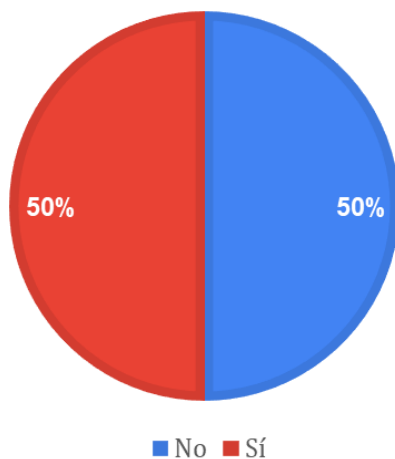
60. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Nola baloratuko zenuke gauzatzeko zailtasun maila?"

Antzeko joerak identifikatu dira kuantifikazioa egiteko behar den denborari dagokionez; hala, **gehiengoak uste du denbora gutxi behar izan duela** (% 50) edo gutxi gorabehera uste zuena (% 38,9), eta % 11,1ek uste du denbora dezente behar izan duela.

61. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Nola baloratuko zenuke gauzatzeko zailtasun maila?"

Arreta handia erakarri duen egoera bat norberaren kuantifikazioak etxean sortutako elikagai hondakinen bolumenean izan dezakeen joerarekin edo afekzioarekin lotuta dago. Fenomeno hori beste azterlan batzuek azaldu dute jada [15, 23]. Hau da, nork bere burua neurtzearen eragina, inkestari erantzun diotenekin batera, **"irakaslearen alborapen"** gisa definitu dena. Joera horrek honako sentazio honekin du zerikusia: etxeko hondakinak kuantifikatzean, irakasle bat dute atzean, elikagaien kudeaketari buruzko mugimendu bakoitza aztertzen. 62. irudia. erakusten duenez, laginaren erdiak izan du sentazio hori, hau da, inkestan parte hartu duten 18 etxeetatik 9k.

62. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Esperientzian parte hartzeak eraginik izan al du hura egiten ari zinen bitartean janariak kudeatu zenituen moduan, ohikoarekin alderatuta?"

Inkestan parte hartu zuten 9 etxe horietatik 8k sentazio hori izan dutela adierazi dute; hau da, zaborretara botatuko janari kopuruari buruz kontzientzia handiagoa izatea eragin duela, eta hortaz, elikagaiak hobeto kudeatzen saiatu direla kuantifikazioan zehar. Beraz, gerta liteke hemen ageri diren zifrak edo gutxienez 20 etxetatik 8takoak asteen zehar egiten duten ohiko kudeaketakoak baino txikiagoak izatea. Inkestatutako pertsona batek bakarrik jasan du

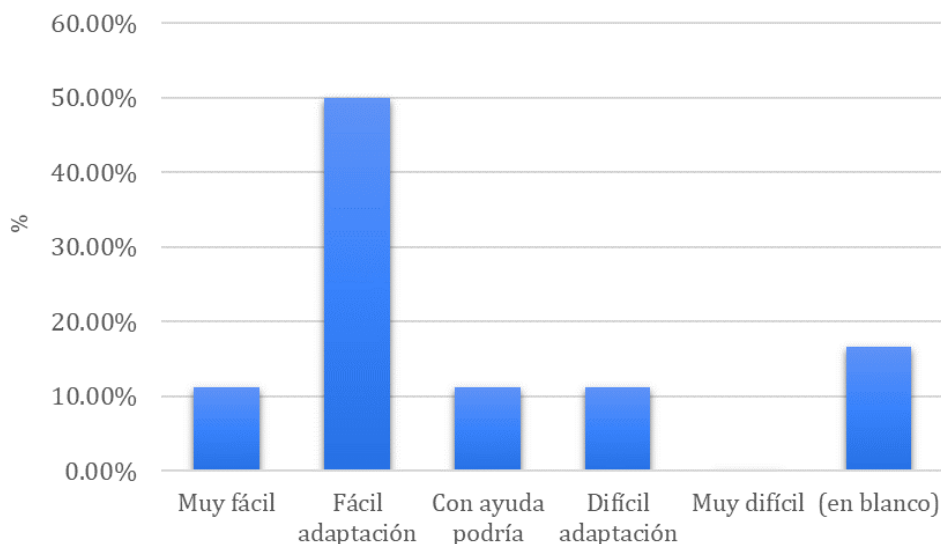
kontrako eragina, hau da, hain janari gutxi botatzen zuela, "zerbait alferrik galtzeko tentazioa" zeukala, egunkaria gehiago bete ahal izateko.

Inkestatutako pertsonen balorazioaren beste funtsezko alderdi bat **esperientziaren zer alderdi hobetuko liratekeen** aztertzea da. Alde horretatik, % 66,7k ez du ideiarik aurkitu egungo esperientzia hobetzeko, eta horrela ondo dagoela uste dute. Hala ere, gainerako % 33,3an ideia batzuk bildu dira:

- Lehenik eta behin, argiago azaltzea zer desberdintasun dauden elikagai "jangarrien" eta "ez jangarrien" artean, batzuetan ez baitzuten argi. Bereziki elikagai bat iraungita zegoenean.
- Paperezko formatuan, parte hartzaileei zenbatzeko egunkariak eman zitzaizkienean, orri bat zegoen asteko egun bakoitzean betetzeko. Alde batetik gaztelaniaz zegoen eta bestetik euskaraz. Hala ere, orriak pasatzean, euskarazko aurpegiak ez ziren betetzeko hain erosoak, orrialdeak pasatzeko mugimendu naturala gaztelaniazko egunkariaren ereduarekin zetorren bat, euskarazkoak atzeko aldean baitzeuden.
- Bete beharreko orrietan leku gehiago uztea, kuantifikatutako elikagai guztiak hobeto sartu ahal izateko.
- Egunean zehar etxean alferrik galdutako elikagaiak zenbatzeko lana gogorarazteko mugikorrera jakinarazpenen bat bidaltzeak ekarriko lukeen hobekuntza.

2019ko txostenean adierazi zen bezala, paperezko egunkaria bada ere erabiliena eta informazioaren kalitate handiena duena, denbora gehiago eskatzen du informazio hori datu base digitaletara iraultzeko. Horregatik, **paperezko formatua erabili zuten parte hartzaileek bitarteko digitalago batera egokitzeko izan duten zailtasun maila** ezagutu nahi izan dugu. 63. irudia. azaltzen du parte hartzaile gehienek ustez **oso erraza edo erraza izango litzatekeela egokitzea (% 61,1)**; kasuen % 22,2an, berriz, zailtasun handiagoa dago.

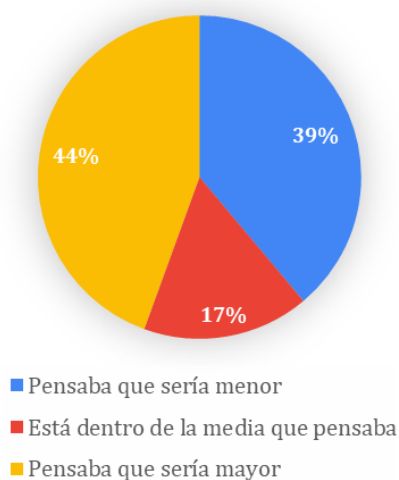
Aldaketa hori egiteko errezelarik handiena erakutsi duten herritarren kasuan, tresna digitalak zer baldintza bete beharko litzatekeen galdetu zaie, errazago egokitu ahal izateko. Kasu gehienetan egunkari digital honek izan behar duen izaera intuitiboa azpimarratzen dute. Kasu zehatz batean, Internetera konektatzeko zailtasuna azpimarratzen da, eta horrek asko zailtzen du egokitzea. Teknologia berriak maite dituen pertsona baten kasua ere jaso da, baina zailtasunak ikusten ditu elikagairen bat alferrik galtzen denean edonork bete dezakeen papera eskura izateko erraztasuna hobetzeko.

63. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "(paperean monitorizatu dutenentzat) Nolako litzateke zuretzat egunkaria digitalean egitea?"

Bestalde, erabilitako metodoaren balorazioaz gain, parte hartu zuten elikagai hondakinen kuantifikazioaren batez besteko datuen emaitza azaldu zitzaizkien, inoiz ez haien datuak, baizik eta lortutako guztizkoaren batez bestekoak soilik. Gainera, 4.1.A epigrafeko pertsona taldearekin egin zen bezala, hautemandako elikagai galeraren ("botatzen dudala uste dudana") eta kuantifikatutako hondakinaren ("benetan botatzen dudana") artean identifikatutako aldeak adierazi zitzaizkien.

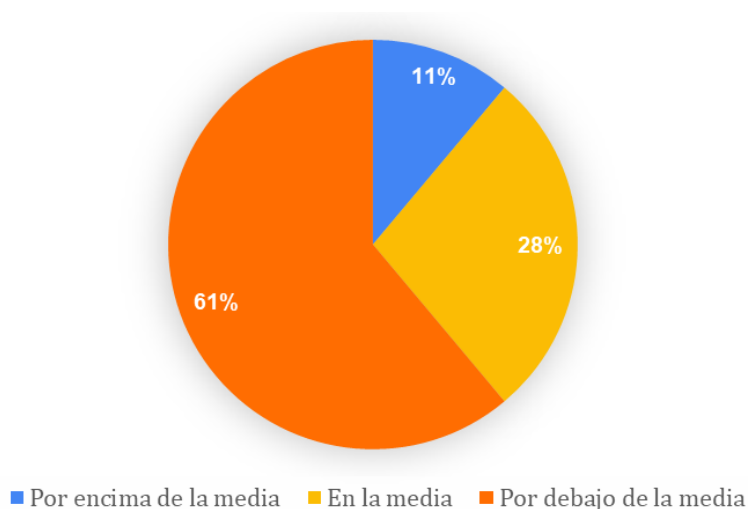
Egoera horri buruz hitz egin ondoren, galdetu zitzaizkien ea zer pertzepzio zuten 2019an lortutako elikagai hondakinen batez bestekoari dagokionez (jangarria soilik), bai etxeko indizea (1,6 kilo asteko eta etxeko), bai per capita indizea (0,55 kilo pertsonako eta asteko). Kasu honetan, lagina aurreko pertsona taldearekin alderatuta txikia bada ere, deigarria da ehuneko nagusiak batez bestekotik kanpo daudela. Hau da, edo portzentaje handi batek "uste nuen batez besteko hondakin handiagoa izango zela" kategoriari erantzuten diote (% 44) edo txikiagoa (% 39), gutxiengo bat baino ez dago ados lortutako batez bestekoarekin (% 17).

64. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein da zure inpresioa lortutako batez bestekoarekiko?"

Datu horiek ez datoz bat beren etxeari buruz oraindik ere duten pertzepzioarekin, Gipuzkoako batez bestekoarekin alderatuta, **non gehienek uste duten batez bestekoaren azpitik dagoela**. Egia da aldeak daudela beren etxea batez bestekoaren gainetik dagoela uste duten pertsonen ehunekoari dagokionez. Ildo horretan, 2019an, inkestaren % 1,5ek adierazi zuten batez bestekotik gora alferrik galtzen zutela. Ehuneko horrek gora egin du 4.2 epigrafeko herritarren taldean (% 4), eta talde honetan, berriz, % 11ra igo da.

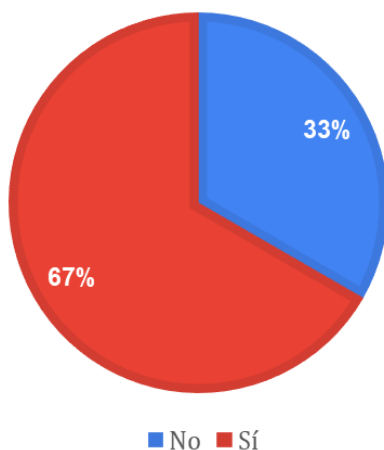
Edonola ere, erantzunen kategoria hori pixka bat handitu dela esan daiteke, baina, pertsona talde horren tamaina hain mugatua denez, ezin da ondorioztatu, lortutako datuen arabera, arazoa gehiago barneratu denik.

65. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, non kokatu da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez?"

Hala ere, gerta liteke datu horiekin batera alferrik galdutako elikagaiak kuantifikatzeak etxeko arazoaren kontzientziarioan izan duen balizko inpaktua ezagutzeko elkarrizketetan emandako beste erantzun batzuk ere ematea. Horretarako, elkarrizketa telefonoz egin zitzaizkien egin bezala, pertsona horiei galdetu zaie ea kuantifikazio esperientziak balio izan dien gehiago hitz egiteko elikagaien kudeaketaz eta etxean alferrik galtzeaz.

Ildo horretan, 66. irudia. portzentaje handiagoak erakusten ditu erantzun positiboen kopuruari dagokionez, telefono bidezko elkarrizketekin alderatuta. Hala, telefono bidezko elkarrizketetan erantzun positiboak % 29 izan ziren; kasu honetan, % 67.

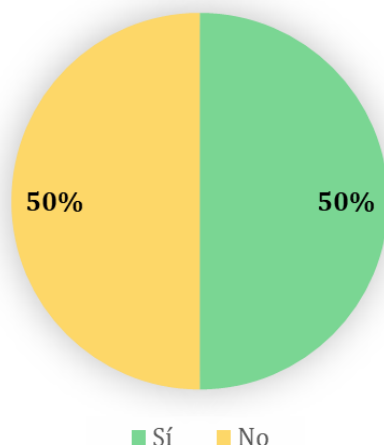
66. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Esperientzia hau egin eta zaborretara bidalitakoa monitorizatu ondoren, baliagarria izan zaizu zure etxeko elikagaien kudeaketaz eta elikagaiak alferrik galtzearen arazoaz gehiago hitz egiteko?"

Hala ere, benetan garrantzitsua ez da arazo horri buruz gehiago hitz egitea, baizik eta gehiago hitz egiteak aldaketak eragin dituen elikagaien kudeaketa hobetzeko ohituretan, eta, ondorioz, elikagaiak alferrik galtzeko orduan. Berriz ere, telefono bidezko elkarrizketen kasuan bezala, galdetu zen ea elkarrizketen gorakada horrek jokabide ereduak aldatzea eragin zuen. 67. irudia elikagaien kudeaketaz gehiago hitz egin zutela esan zuten pertsonen taldearen barruan beren eguneroko ohituretan aldaketak egin zituztela diotenen ehunekoa biltzen du. Ikus daitekeenez, ehuneko hori % 50ekoa da, eta elkarrizketen kasuan, berriz, % 29koa.

Horrela, **inkestari erantzun dioten 18 familia guztien artean, % 38,9k aldatu egin dituzte beren ohiturak etxean elikagaiak hobeto kudeatzeko.** Telefono bidezko elkarrizketen kasuan, ohituren aldaketa osoa % 13,1ean geratu zen.

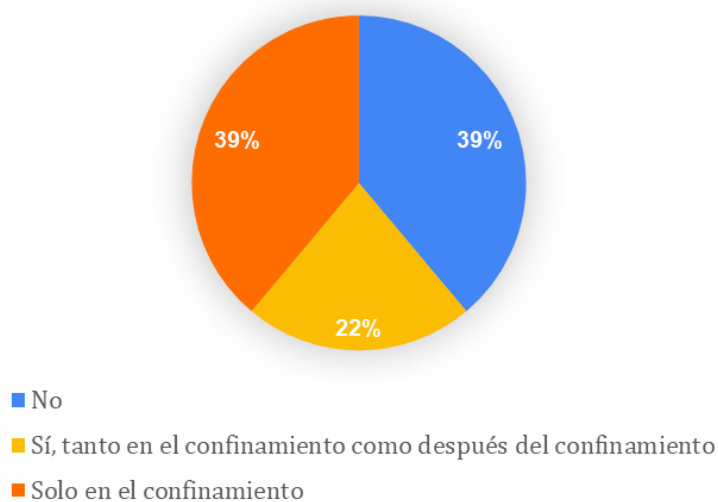
Egin dituztela adierazi duten ohitura aldaketen artean, honako hauek daude nagusiki:

- Lehenik eta behin, eta nagusiki, erosketa arduratsuagoa egitea eta etxean benetan behar dutenera gehiago egokitzea izan da aldaketa handiena, batez ere azkar iraungitzen diren produktu galkorrei dagokienez, ogia barne. Kasuren batean, asteko janari egunkari bat ere sortu dute.
- Beste alde batetik, prestatzen diren errazioak hobeto egokitu dituzte, soberakinik ez sortzeko.
- Soberakin horiek sortzen badira, aprobetxamendu handiagoa egin dute.
- Maizago begiratu dute biltegiaratuak produktuaren iraungitze data, pasatu ez daitezten.

67. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Esperientzia honek etxeke elikagaien kudeaketa nolabait aldarazi dizu?" Inkestan parte hartu zuten eta "Bai" erantzun zuten etxeak bakarrik **¡Error! No se encuentra el origen de la referencia.**

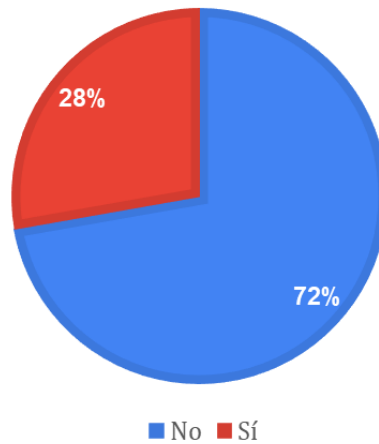
4.1.A taldearekin gertatu den bezala (2019an telefonoz elkarrizketatutako pertsonak soilik), COVID-19aren ondorioz elikagaien kudeaketan gertatu diren aldaketei buruz galdetu da, eta 68. irudia. erakusten duen bezala, ehunekoek badute 4.1.A. taldeak emandakoen nolabaiteko antza, batez ere COVID garaian elikagaien kudeaketa aldatu ez dutela adierazi duten pertsonen ehunekoetan. Alde nagusia da konfinamenduaren garaian eta ondoren aldaketak izan dituzten pertsonen ehunekoak behera egin duela. Beste aldeetako bat konfinamenduan soilik eginiko aldaketen ehunekoaren igoera izan da.

68. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garai honek aurretik zenituen elikagaien kudeaketa ohiturak aldarazi dizkizu?"

Ehuneko antzekoagoak topatzen dira bi taldeen artean **pandemiatik kanpo aplikatuko duten ikaskuntzarik izan duten** galdetzen zaienean. Kasu horretan, berriz ere, **erantzun nagusia ezezkoa da**, 69. irudia. esker ikusten den bezala, % 72k baieztatu du ez duela ikasketarik lortu, eta 4.1.A taldean, berriz, inkestatuen % 76k adierazi du hori.

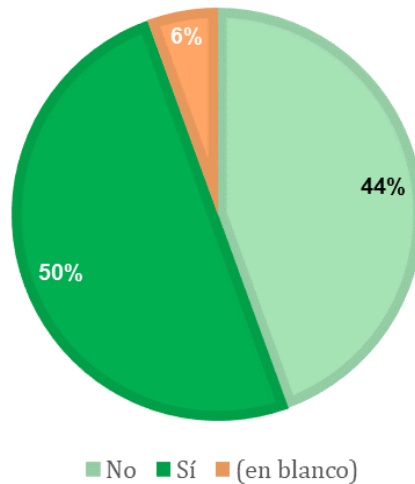
Talde honetan elkarrizketatutako 18 etxeeko unitateen kasuan, ikaskuntza nagusiek zerikusia izan dute tokiko eta hurbileko produktuekiko interes handiagoarekin, erosketan erantzukizun handiagoa izatearekin eta askotariko jakiak jateko kezka handiagoarekin.

69. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?”

Portzentaje handiagoak identifikatu dira 18 parte hartzaileko talde honetan, 2019an Gipuzkoako nekazaritzako elikagaien kate osoan elikagaien hondakinak hobetzeko proposatu zituzten ideiak erakutsi baitizkiete. Kasu honetan, 2019an emandako erantzuna aldatu, gehitu edo zehaztu nahi zuten galdetu zitzairen. 70. irudia. erakusten du inkestatuen erdiek ideia gehigarriren bat eman dutela 2019an aipatutakoaz gain.

Emandako ideia berri horiek oso lotuta daude lehen azaldutako ikaskuntzekin. Hala, badirudi ikaskuntza horiek inspirazio iturri izan direla Gipuzkoan elikagaiak alferrik galtzeko ideia berriak emateko. Horrela, indartu egiten dira erosketa arduratsuaren, tokiko eta auzoko dendetan kontsumitzearen eta dohaintzak egiteko bideak erraztearen ideiak. COVIDen kasuistikaren barruan, egunero etxean zenbat pertsonak jango duten jakiteak duen garrantziaz jabetu dira, neurri horrekin nabarmen hobe baitaiteke elikagaien kudeaketa.

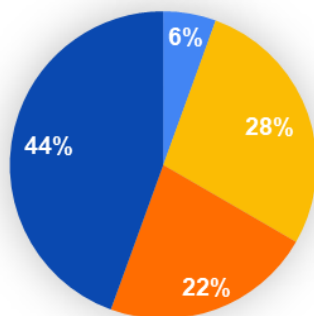
70. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Nola hobetuko zenuke Gipuzkoako elikagaien xahutzea?" Bere garaian "X" erantzun zenuen, esperientzia honen eta COVID aldiaren ondoren, zerbait aldatuko/gehituko zenuke?"

Bi taldeen artean antzeko joerak ikusten dira Gipuzkoako pertsona ahulenek elikadura nahikoa bermatuta duten galdetzen zaienean. Talde honetan, inkestan parte hartu duten gehienek "Ez daki/Ez du erantzun" erantzunaren alde egin dute (% 44) eta 4.1.A taldean % 40k.

Gainerako kategorietan ere ehunekoak oso antzekoak dira, eta nabarmentzekoa da talde horretan herritarren % 28k uste duela elikadura nahikoa bermatzen dela, eta ehuneko hori 4.1.A taldean % 27koa dela.

Arazo hori hobetzeko irtenbideei dagokienez, funtsean bi ideia dituzte ardatz:

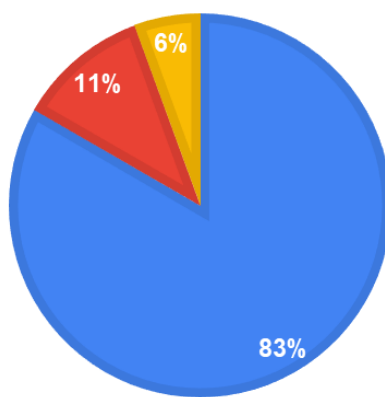
- Soberakinen dohaintza sustatzea eta elikagaien egungo alferrik galtze tasak murriztea.
- Gipuzkoako pertsona ahulenak hobeto ezagutzea eta haiengana gehiago iristea, konfidentziasunari eutsiz.

- Sí, antes del COVID, no ahora.
- Sí antes del COVID, sí también ahora.
- Ni antes del COVID, ni ahora
- NS/NC

71. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”

Azkenik, 2019an beren etxeetan alferrik galdutako elikagaien kuantifikazioa egin zuten inkestatutako pertsonen poztasun maila ezagutzeko beste adierazle alternatibo gisa, ekimen honetan berriro parte hartuko luketen galdetu zaie. 72. irudia erakusten du inkestatutako pertsonen % 82k berriro parte hartuko lukeela beren etxeetan alferrik galdutako elikagaien kuantifikazio berri batean.

- Sí
- No
- (en blanco)

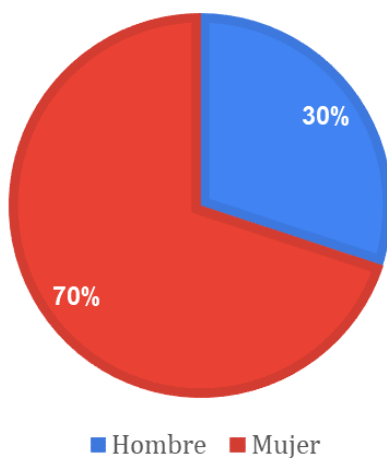
72. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Berriz ere parte hartuko zenuke iazkoaren antzeko esperientzia batean COVIDen garai honetan elikagaien kudeaketan aldaketa nabarmenik dagoen zehazteko?”

✓ 4.4 Inkesta berriak Google Forms plataforma digitalaren bidez, Internet bidezko hedapen masibo bat gauzatuta

Aurreko epigrafean aztertutako 2019ko azterlanean parte hartu zuten gain, Gipuzkoako herritar berrien informazioa ere bildu nahi izan da. Horretarako, 2. kapituluari adierazi den

bezala, online galdetegi bat egin da Google Forms bidez. Inkesta hori sare sozialen bidez eta Gipuzkoako herritarren elkarteekin harremanetan jarrita zabaldu da, ahalik eta herritar gehienengana iristen lagun dezaketelako. 2. kapituluan azaltzen den bezala, inkesta hori hilabetez egon zen indarrean, eta 178 sarrera bildu ziren guztira. Horietatik, emaitzak baliozkotzeko prozesu baten ondoren, guztira azterketak egiteko baliozkoak diren 173 inkesta lortu dira.

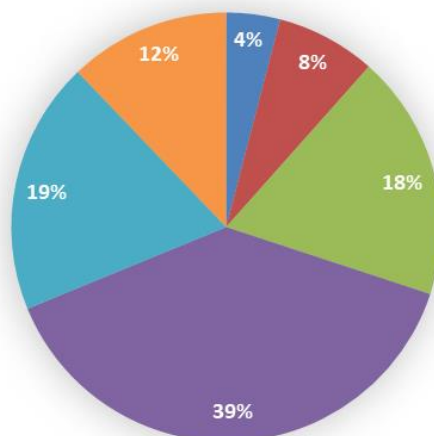
Inkestatuen profila aztertuz gero, lehenik eta behin, emakumeen parte hartzea gizonena baino handiagoa dela nabarmenduko genuke, guztira 52 gizon (% 30) eta 121 emakume (% 70) izan baitira. 73. irudia. 4.1.A epigrafeke elkarrizketatuen profilaren proportzio nahiko antzekoa erakusten du, non gizonen eta emakumeen ehunekoak % 34 eta % 66 baitzen, hurrenez hurren.

73. irudia. Google Forms bidez inkestatutako pertsonen profila, sexuaren arabera.

Adin tarteari dagokionez, 74. irudia. ikus daiteke proportzioak 4.1.A epigrafean jasotako oso bestelakoak direla; izan ere, 64 urtetik gorako pertsonen kopuruak % 40tik % 12ra egiten du behera, eta 55-64 tartekoenak % 27tik % 19ra. Horrela, inkestan parte hartu eta adinik aurreratuenak dituzten pertsonen ehunekoak nabarmen egin du behera; izan ere, 4.1.A epigrafean, 55 urtetik gorako parte hartzaileak lagin osoaren % 67 ziren, eta kasu honetan, berriz, % 31ra murriztu da.

Horrela, pisu espezifikoko handiagoa dute 35 eta 54 urte bitartekoek; guztira, % 57 dira, eta telefonoz elkarrizketatutako artean, berriz, % 28. Pisu berezia izango du 45-54 urteen tartean; izan ere, 74. irudia. erakusten duen bezala, % 39ra iristen da, eta telefono bidezko inkestetan, berriz, % 17ra. Garrantziaren gorakada gertatu da, halaber, 35 urtetik beherako adin tartean, telefono bidez elkarrizketatutako % 5etik Google Forms-en inkesten % 12ra igaro baitira.

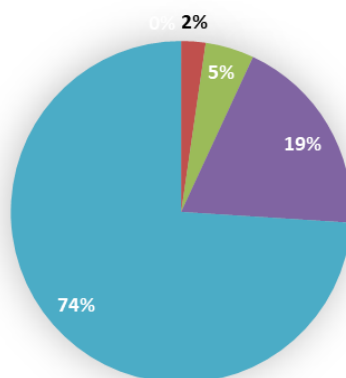

■ Menos de 25 ■ 25-34 ■ 35-44 ■ 45-54 ■ 55-64 ■ Más de 64

74. irudia. Google Forms bidez inkestatutako pertsonen profila, adinaren arabera.

Profilen aniztasun horrek kontrastea egiten du parte hartzaileen hezkuntza mailaren araberako analisisia eginez gero. 75. irudia. bidez ikus daiteke parte hartzaile gehienek unibertsitate mailako hezkuntza dutela (% 74), 4.1.A epigrafean, aldiz, talde hori % 28ra jaisten zen. Fenomeno horiek online inkesta mota horietan gertatzen dira, non IKTak gehien ezagutzen dituzten profilak gainordezkatuta egoten diren laginaren barruan.

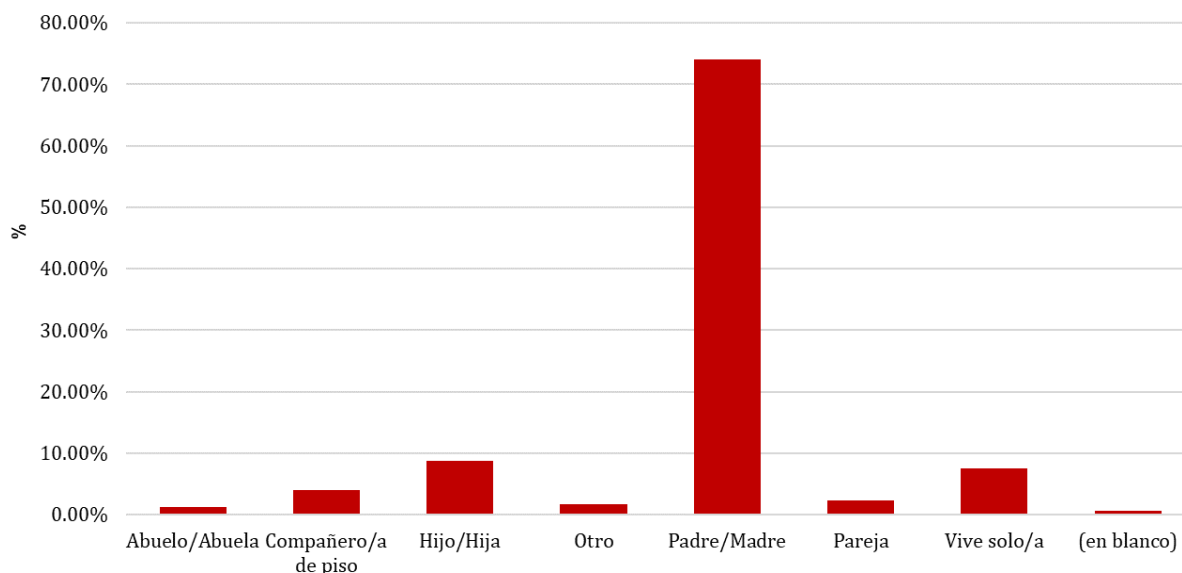
Hala, telefono bidezko inkestatuen artean gehiengoa zuen lagin talde batek, lehen hezkuntzako hezkuntza maila zuenak (% 34), kasu honetan pisu oso txikia du (% 2). Bigarren hezkuntzaren kasua antzeko mailetan dago (% 5 elkarrizketen bidez parte hartu dutenen % 9aren aldean), eta lanbide heziketarekin lotutako profilek ere pisua galdu dute: % 28tik 4.1.A epigrafeko taldean, % 19ra talde honetan.

■ Sin estudios ■ Educación primaria ■ Educación secundaria
■ FP, ciclos medios o superiores ■ Educación universitaria

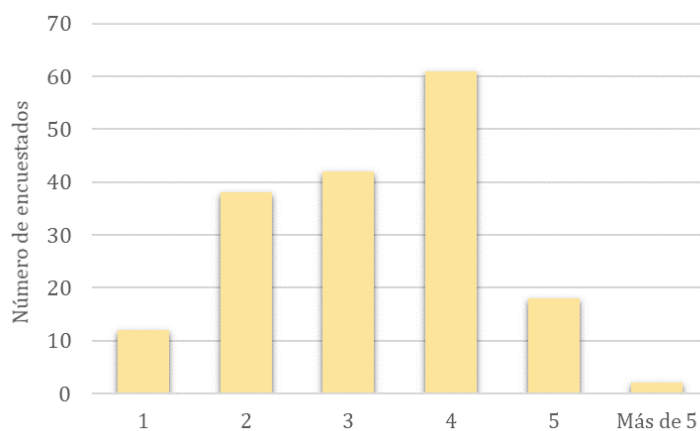
75. irudia. Google Forms bidez parte hartu dutenen profila, hezkuntza mailaren arabera.

Etxe barruko rola ere oso nabarmena da parte hartzaileen artean; izan ere, 76. irudia erakusten den bezala, rol nagusia aitarena/amarena da (batez ere amarena, genero horren nagusitasunagatik, 73. irudia erakutsi zen bezala), kasuen % 74arekin. Ondoren, distantzia handira, semearen/alabaren rolak jarraituko lioke, kasuen % 8,7arekin, eta gero, bakarrik bizi diren pertsonena (% 7,5). Gainerako rolek ez dute parte hartzaile guztien % 5 gainditzen.

76. irudia. Google Forms bidez inkestatutako pertsonen profila, etxeke rolaen arabera.

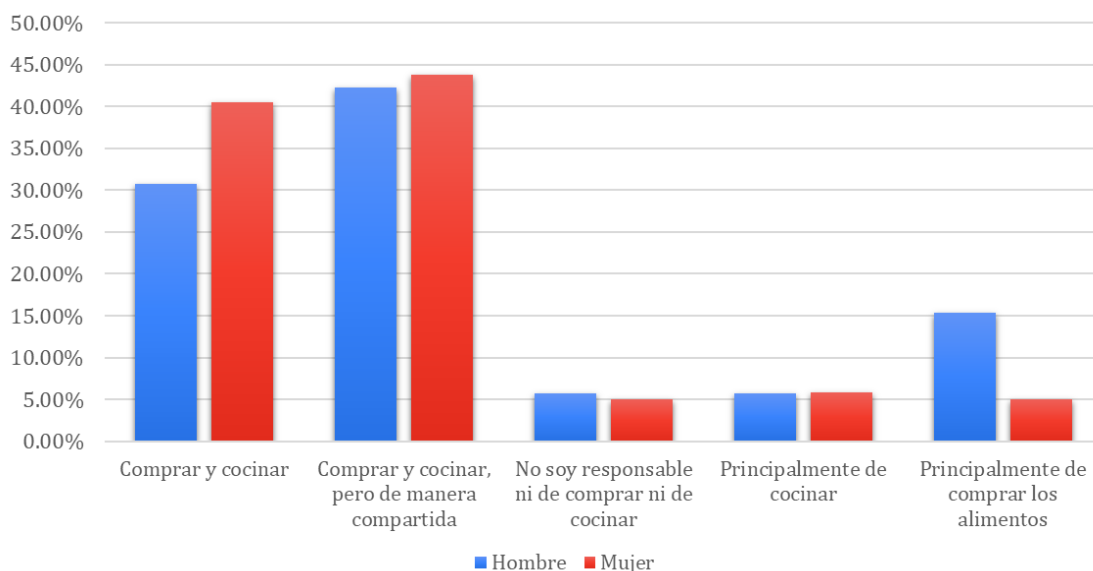
Etxeen osaera ere (77. irudia.) ez dator bat telefono bidezko parte hartzaileen lagin taldearekin. Kasu horretan, etxe ohikoena 4 pertsonakoa da, 173 parte hartzaileetatik 61ek baieztatuta (% 35), eta, ondoren, 2 eta 3 pertsonako familiak daude (guztizkoaren % 22-24 inguru). Deigarria da kasu honetan ia ez dela pertsona bakarra duen etxerik agertzen (guztizkoaren % 7); aldiz, telefonoz elkarrizketatutakoen kasuan, talde hori % 17tik gorakoa zen. Ziur asko, inkestan parte hartu duten pertsona zaharrenen kopuruak behera egin du, eta hori da, hain zuzen ere, kide bakarreko familien kopuruak behera egiteko arrazoi nagusietako bat.

77. irudia. Google Forms bidez parte hartu dutenen profila, etxeke pertsona kopuruaren arabera.

2019ko azterketan gertatu zen bezala, inkestatuek etxean elikagaiak erosteari eta prestatzeari dagokionez duten erantzukizun maila aztertu nahi izan da. 78. irudia. **nolabaiteko genero alborapena erakusten du berriz ere**, nahiz eta bi sexuetan gehien aukeratzen dena erosketaren eta sukaldaritzaren arduradun izatea den. Hala ere, oraindik ere handiagoa da erosketaren eta janaria prestatzearen ardura eskusiboa dutela dioten emakumeen ehunekoa (% 40,5); gizonen kasuan, berriz, rol hori % 30,7ra jaisten da. Aitzitik, inkestan parte hartu duten gizonetakoek (% 15,4) gehiago aukeratzen dute erosteko ardura izateko aukera, emakumeek baino (% 5).

Joera horrek indartu egiten du iaz antzemandakoa; hau da, emakumeak direla janaria prestatzeaz gehiago arduratzen direnak eta gizonak jakiak erostez gehiago arduratzen direnak. Hala ere, aldeak ez dira iazkoak bezain nabarmenak. Alde txikiago horren arrazoi posibleetako bat, nahiz eta oraindik ere badagoen alderik, adin handieneko pertsonen pisu txikiagoa izatea da, izan ere, goragoko adin tartean genero alborapena belaunaldi gazteagoetakoa baino handiagoa izan daiteke, nahiz eta, ikusi den bezala, besteetan ere alborapen hori oraindik ez den erabat ezabatu.

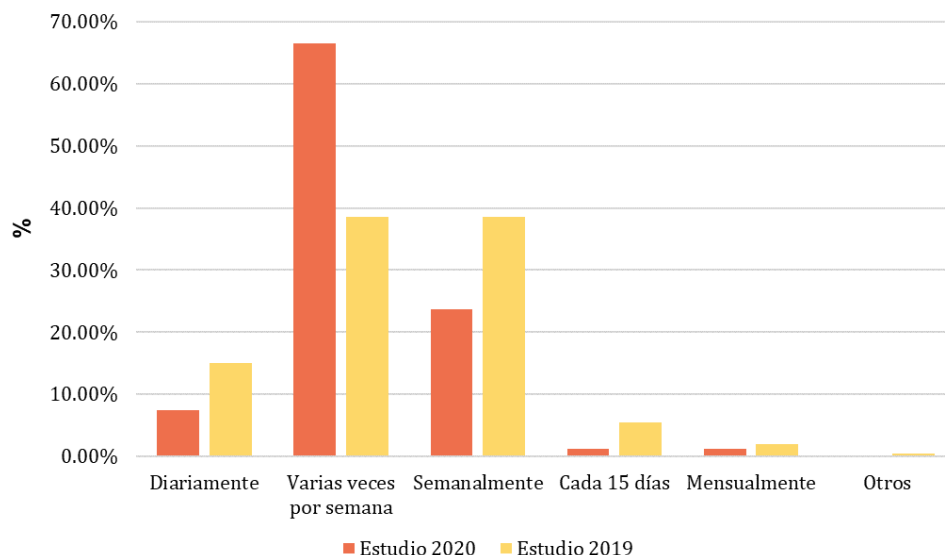

78. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Elikadurari dagokionez, zer lan egiten duzu zuk?" Sexuaren arabera.

Iazko azterlanarekin konparazioak egiteko beste datu garrantzitsu bat erosketen maiztasuna da. Horrela, argiago aztertu ahalko da eremu horretan aldaketarik egin den COVID aurreko denbora tarte baten eta COVID garaiaren artean, konfinamendutik kanpo. 79. irudia. erakusten duenez **2020an inkestatutako pertsonak 2019an baino maizago ari dira elikagaiak erosten**. Hala, egunero erosten duten pertsonen ehunekoa murriztu bada ere (2019ko % 15etik 2020ko % 7,5era), maiztasunak gora egin du (% 66,5 2020an eta % 38,5 2019an).

Maiztasun handi horiek adierazten dute Gipuzkoako herritarrek, gaur egungo murrizketak gorabehera, pandemiaren hasierako, eta bereziki konfinamendu garaiko, frekuentzia txikiagoetan eta kopuru handiagoetan erosteari utzi diotela. Erosketaren maiztasuna handitu

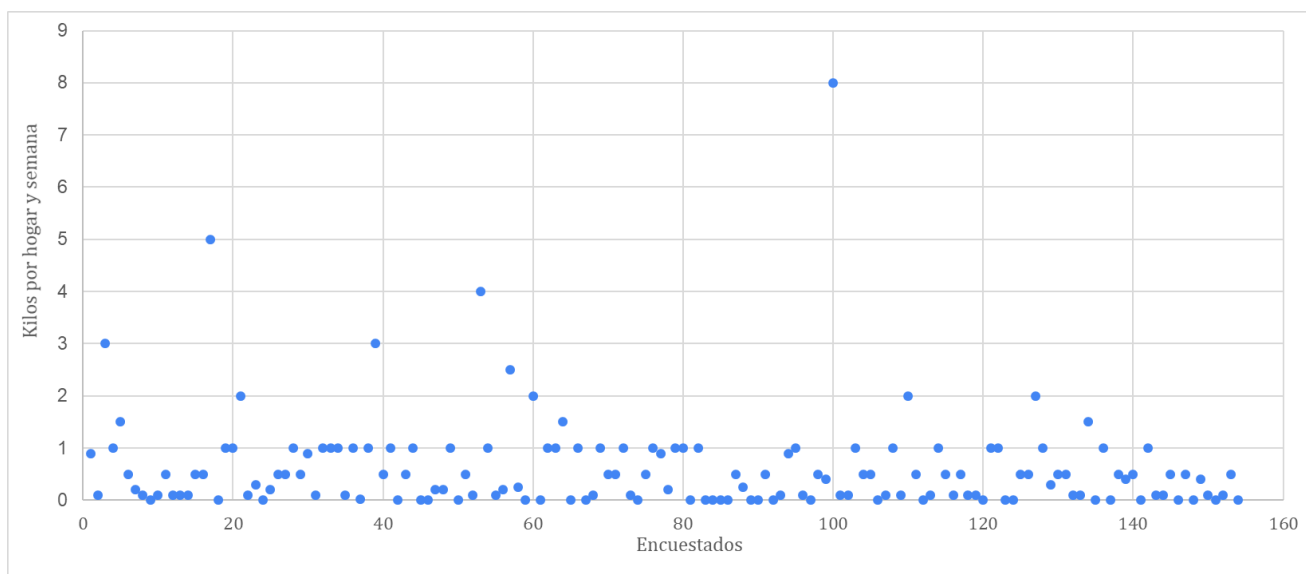
izanaren arrazoia da asteroko erosketa egiteko merkataritza guneetara joatea saihestea. Kasu askotan, landa eremuetan bizi bagara, ezin gara hipermerkatu handi horietara joan, eta, beraz, salgune horiek tokiko eta auzoko dendengatik aldatu behar ditugu, 4.1.A. epigrafean aztertu ditugun telefono bidez elkarrizketatutakoen ehunekoak adierazten duen bezala.

79. irudia. Elikagaiak erosteko maiztasunaren konparazioa 2019ko eta 2020ko azterlanaren artean.

Elikagaiak alferrik galtzearen arazoari dagokionez, aurtien ere aztertu nahi izan da zer nolako pertzepzioa dagoen elikagaiak alferrik galtzeari buruz, hau da, zer elikagai kantitate uste duten inkestatuek bidaltzen dutela zaborretara. 2019an egindako azterketan ez bezala, jasotako emaitzetan desadostasunik ez sortzeko, alferrik galtzen den zati jangarriari buruz bakarrik galdetu da, hezurak eta oskolak kuantifikatzea saihestuz. Jasotako erantzunen artean, 173 erantzunetatik 154 baliozkotzat jo dira; izan ere, gainerako kasuetan hutsik utzi ziren edo, besterik gabe, "Ez dakit" aipatu zuten. Hau da, inkestatuen % 89k eman zuen horri buruzko informazio kuantitatiboa.

80. irudia. erakusten du, kasu oso zehatz batzuetan izan ezik, emandako datu gehienak etxeko eta asteko jateko moduan dauden elikagaien 0 eta 1 kilo artean daudela. **Hautemandako janari hondakinen batez bestekoa 0,61 kilokoa da etxeko eta asteko**, eta desbideratze tipikoa 0,95ekoa da. Mediana= 0,50 eta moda = 0.

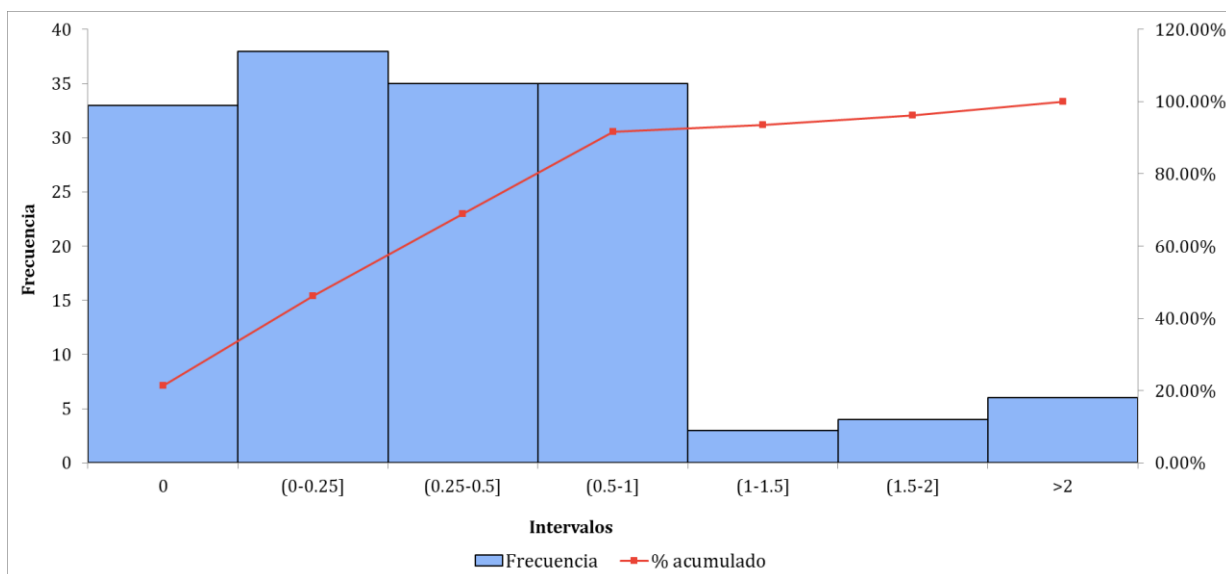
80. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Astean zehar, zer janari kantitate botatzen da zaborrontzira? (batez besteko kg/aste) (Zati jangarria bakarrik, ez zenbatu hezurak eta oskolak)”.

Bakarrik datuak eman zituzten inkestatuak

Datu horiek argiago ikus daitezke histograma baten bidez, non ikus daitekeen balioak, funtsean, lau tartetan sar daitezkeela, maiztasun oso berdintsuarekin. 4 bloke nagusi horien barruan daude datu guztien % 91,6. Lehenengo tartean etxean 0 kilo elikagai botatzen direla adierazten duten herritarrak daude; lagin osoaren % 21,4. Talde hori 4.1.A epigrafean "Zero xahutze" izendatutakoa da.

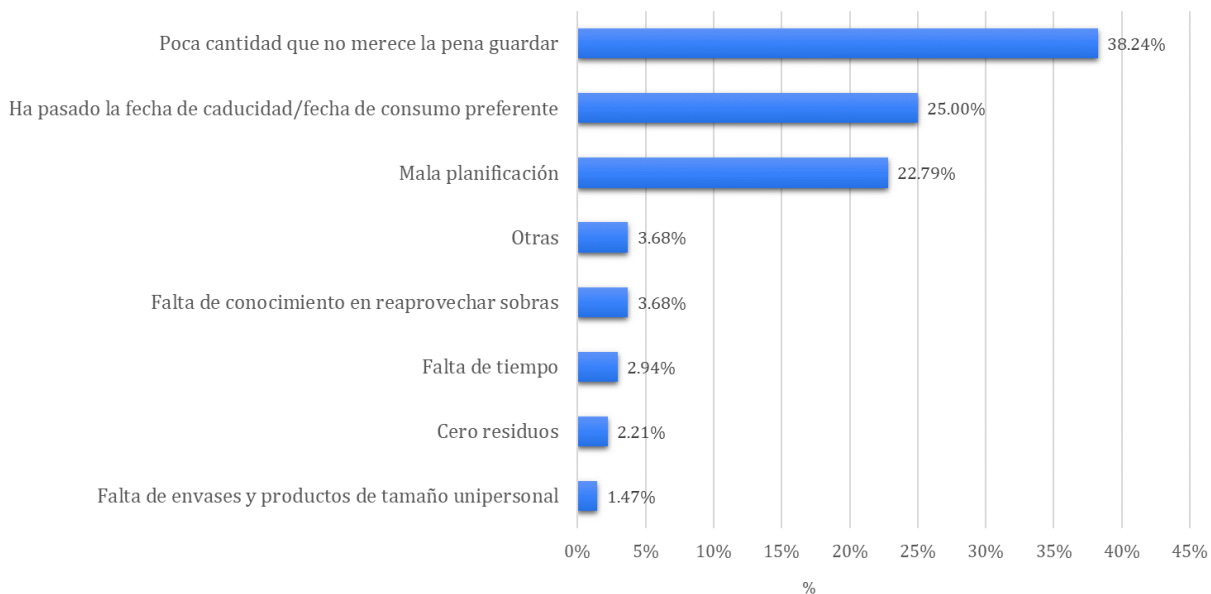
Interesgarria da ikustea etxe eta asteko 0 kilo botatzen dituztela uste duten herritarren talde horrek nabarmen egin duela behera 2019ko azterlanarekin alderatuta, guztizkoaren % 46raino iristen baitzen. Ziurrenik, lagin honetako etxeen osaketa izan daiteke arrazoi nagusietako bat; izan ere, lau kideko etxe asko biltzen ditu.

Era berean, beste hiru multzo nagusiek honako tarte hauek biltzen dituzte: etxe eta asteko 0-250 gramo, 250-500 gramo eta 500 gramo-1 kilo. Datuen % 68,8 asteko eta etxe 0-500 gramoren tartean dago.

81. irudia. Etxean sortutako hondakinen pertzepzioari buruz lortutako erantzunen histograma (80. irudia hartutako informazioa)

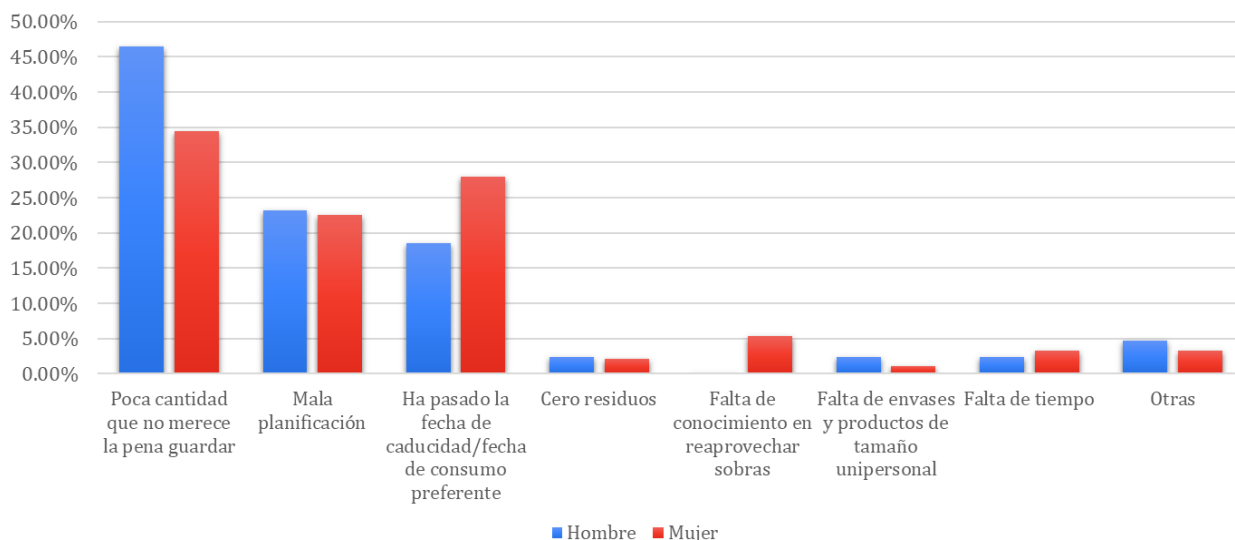
Alferrik galtzeko arrazoi nagusiak 82. irudia. laburbiltzen dira. Bertan nabarmentzekoa da, funtsean, kontserbatzea merezi ez duen kopuru txikien sorrera etxean, guztizkoaren % 38,2rekin, lehentasunezko kontsumo data gainditzea (% 25) eta planifikazio kaskarra (% 22,8). Arrazoi horiek parte hartzaile guztiek emandako arrazoiaren % 86 biltzen dute.

82. irudia. Etxean elikagaiak alferrik galtzearen arrazoi nagusiak. Parte hartzaile guztiak.

Bitxia bada ere, arrazoi horiek sexuaren arabera aztertuz gero, 83. irudia. jasotzen duen bezala, ikus daiteke, ehunekoetan kategorija gehienak antzekoak izan arren, batez ere bi kategoriatan daudela aldeak. Lehenik eta behin, kopuru txikiak sortzen dituzten argudio nagusia gizonak ematen dute (% 46,5), eta gutxiago emakumeek (% 34,4). Aitzitik, iraungitze data/kontsumo

lehenetsiaren data igaro izanaren arrazoibidea gehiago ematen da inkestatutako emakumeen artean (% 28) gizonen artean baino (% 18,6).

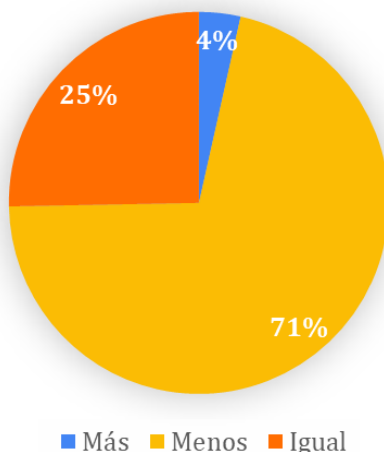

83. irudia. Etxean elikagaiak alferrik galtzearen arrazoi nagusiak. Sexuaren arabera.

Inkestan parte hartu duten pertsonek etxeetan sortutako elikagai hondakinen pertzepzio horren barruan, jakin nahi izan da zer iritzi duten Gipuzkoako etxeetan sortutako elikagai hondakinen batez bestekoari buruz. 4.1.A taldean ez bezala, kasu honetan ez da adierazten iaz egindako datu kuantitatiborik, bi kasuistikak alderatzeko.

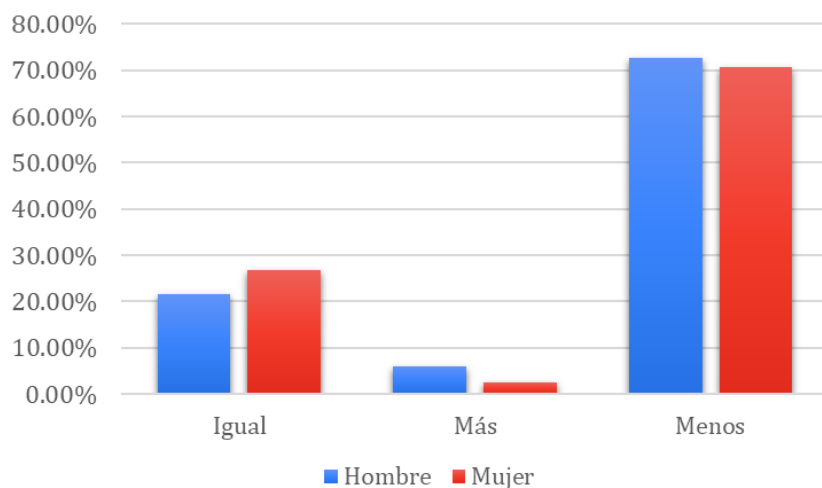
84. irudia. erakusten du herritar gehienek uste dutela batez bestekoa baino gutxiago alferrik galtzen dutela. Aurreko inkestatuen taldean aztertu zen bezala, kategoria hori handiagoa zen, % 81era iritsi baitzen. Horrek erakusten du **Gipuzkoako etxeetan alferrik galtzen diren elikagai buruzko datuak azaltzeak ez duela eraginik parte hartzaileek gai hori beren arazotzat jotzearekin; aitzitik, besteen arazotzat jotzen dute, beraiek bizilagunek baino gutxiago alferrik galtzen dutela uste baitute.** Izan ere, telefono bidezko elkarrizketen kasuan, azaldu zitzaizen zer alde zeuden herritarrek alferrik galtzen zutela uste zuten (askoz ere txikiagoak) eta haien etxeetan benetan neurtu ziren kantitateen artean.

Google Forms-en bidez parte hartu zutenen taldean, deigarria da batez bestekoa baino gutxiago galtzen zutela uste zutenen ehuneko handia; izan ere, laginaren ehuneko handi bat 4 kideko etxeetan bizi diren pertsonak dira, eta gutxiengoa bakarrik bizi direnak.

84. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zure etxean Gipuzkoako batez besteko etxe batean baino gehiago, gutxiago edo berdin alferrik galtzen da?". Parte hartzaile guztiak

Ehuneko horiek oso antzekoak dira sexuen arabera bereizten badira, 85. irudia. erakusten duen bezala; beraz, pertzepzio hori bietan gertatzen da.

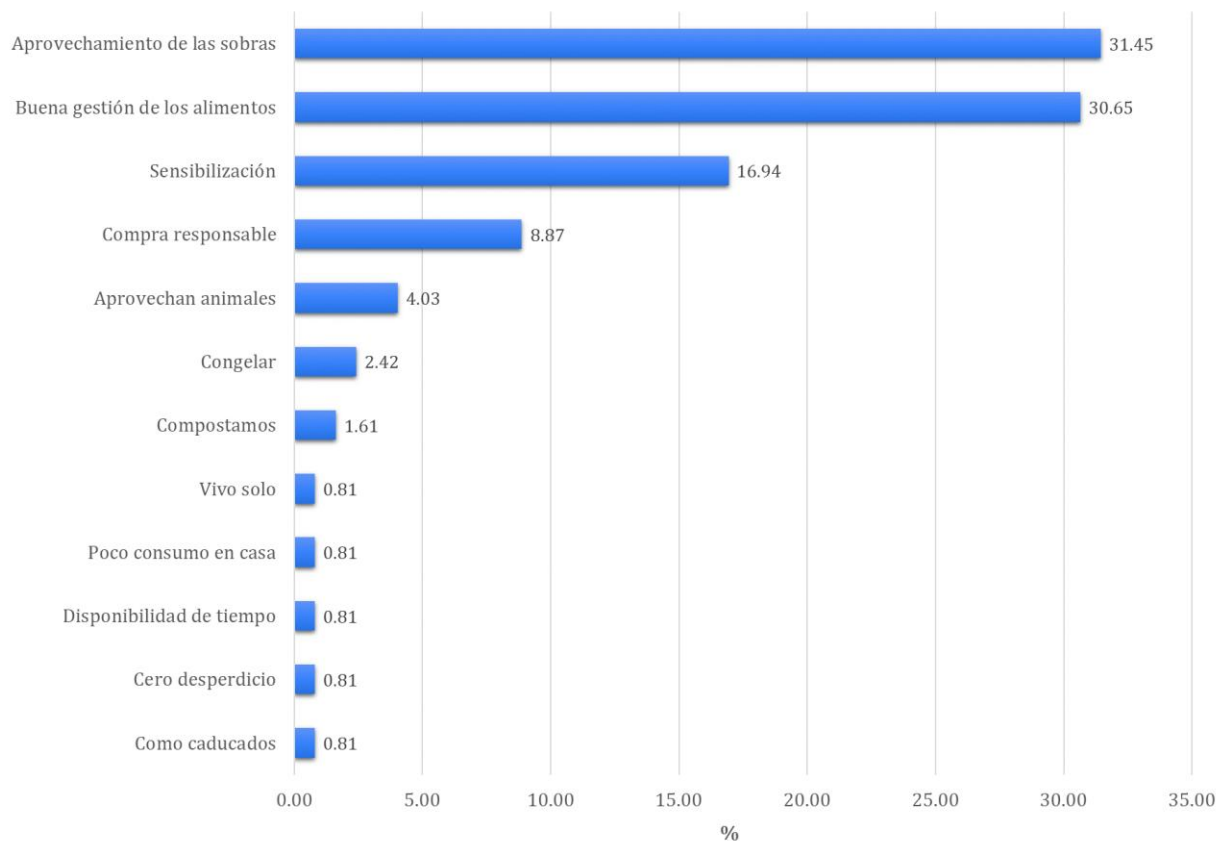

85. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zure etxean Gipuzkoako batez besteko etxe batean baino gehiago, gutxiago edo berdin alferrik galtzen da?". Sexuaren arabera

Inkestatuek batez bestekoa baino gutxiago alferrik galtzen dutela azaltzeko ematen dituzten arrazoi nagusiak soberakinak aprobetxatzea (% 31,5) eta elikagaiak ondo mantentzea eta kontserbatzea dira, zaborretan buka ez dezaten (% 30,65). Horrez gain, arazo horrekiko sentsibilizazio handia dutela uste dute (% 16,94) eta erosketa arduratsua egiten dutela (% 8,87). Lau arrazoi horiekin, emandako erantzun guztien % 87,9 estaltzen da.

Telefono bidezko inkestatuen taldearekiko konparazioan (4.1.A taldea), zehazki 25. irudia. esker, ikus daiteke arrazoi asko barne hartzen dituen arren, gehienek soberakinen aprobetxamendua azpimarratzen dutela arrazoi nagusitzat, kasu honetan % 26,3k. Arazoari buruzko kontzientziarioa % 13,5ean nabarmentzen da, kasu honen oso antzekoa, eta elikagaien kudeaketaren/plangintzaren ehunekoa jaitsi egiten da, 4.1.A taldearen kasuan (% 7,52). Hala,

telefono bidez elkarrizketatutako en taldean ehuneko handi batek adierazten duen arren ez dutela elikagairik botatzen, alferrik gutxiago galtzen dutela pentsatzeko zer arrazoi dituzten galdetzen zaienean ere islatzen dena (talde honetan oso-oso txikia den kategoria bat), **talde batek eta besteak zaborretara Gipuzkoako batez bestekoak baino janari gutxiago botatzen dutela azaltzeko ematen dituzten arrazoi nagusiak antzekoak dira.**

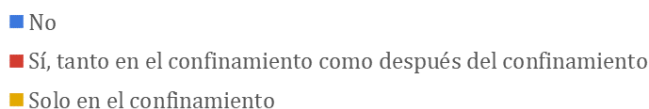
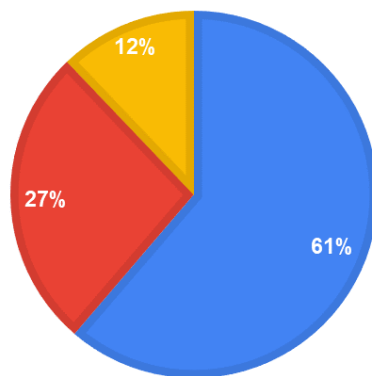

86. irudia. Batez bestekoak baino gutxiago alferrik galtzeko arrazoi nagusiak. "Batez bestekoaren azpitik" soilik adierazten duten inkestatuak 84. irudia..

Google Formsen bidez inkestatutako pertsonen artean batez bestekoa baino gehiago alferrik galtzen duela dioen ehuneko txikiak (% 4) emandako arrazoiei dagokienez, 4.1.A taldean gertatzen den bezala, gutxi eta askotarikoak dira: erosketak gaizki kudeatzea, sukaldean planifikazio txikia, etxean kide asko izatea edo, besterik gabe, ondo egiten ez dutela eta janaria botatzen dutela onartzea.

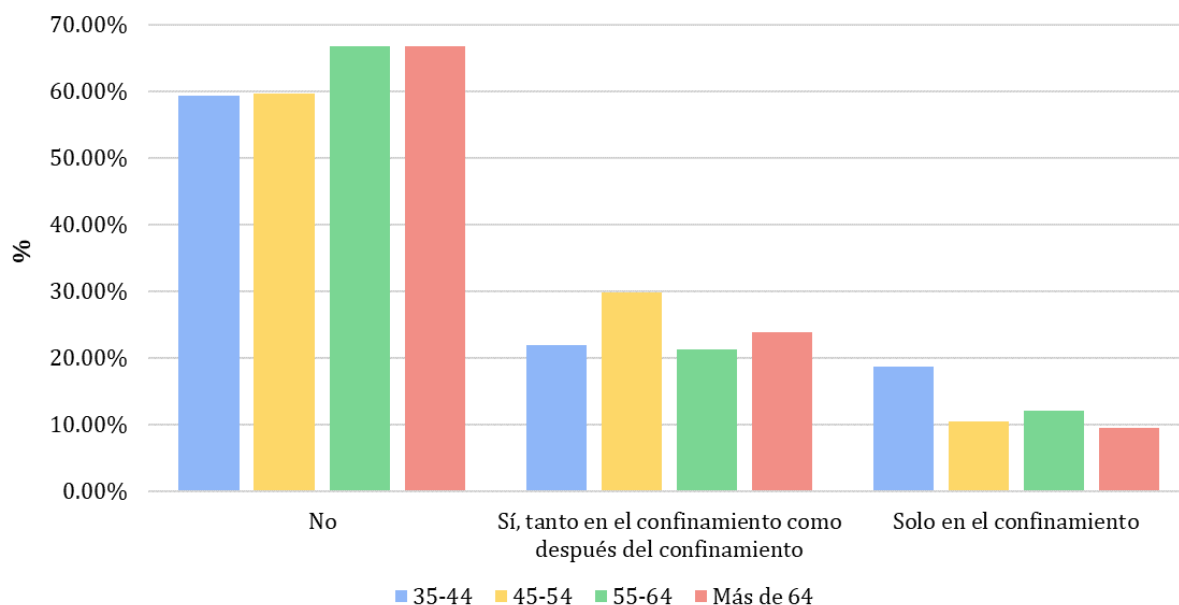
Taldeen arteko konparazioak ere egin nahi izan dira, bai telefonoz elkarrizketatutako en taldeak, bai Google Forms bidez parte hartu dutenenak, batez ere COVID-19aren pandemia honetan, konfinamenduan eta konfinamendutik kanpo elikagaien kudeaketan izan daitezkeen aldaketak egiaztatzeko.

87. irudia. dio parte hartzaile gehienek ez dutela elikagaien kudeaketa aldatu pandemian zehar. 41. irudia. islatutako 4.1.A taldeko erantzunekin alderatuta, ikus daiteke nola jada handiak ziruditen eta konfinamenduan ere ohiturak aldatu ez zituztela zioten biztanleen ehunekoak (elkarrizketatuen % 40) hemen are handiagoak direla, % 61era iristen baitira.

87. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garai honek aurretik zenituen elikagaien kudeaketa ohiturak aldarazi dizkizu?". Parte hartzaile guztiak.

Hala ere, elkarrizketatuen taldean adin tarte nagusien arabera (42. irudia.) hautemandako joera posibleak ez daude kasu honetan, 88. irudia. ikus daitezkeen bezala. Hala, "konfinamenduan bakarrik" kategorian gertatzen zen portzentajezko igoera, adin tarteak gora egin ahala, kasu honetan ez da gertatzen, aldiz, kontrako efektua antzeman daiteke. Beraz, **Gipuzkoako etxeetan ez dago joera argirik adin tarteen eta COVID-19aren garaian elikagaien kudeaketan izandako aldaketan artean.**

88. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garai honek aurretik zenituen elikagaien kudeaketa ohiturak aldarazi dizkizu?". Adin talde nagusien arabera.

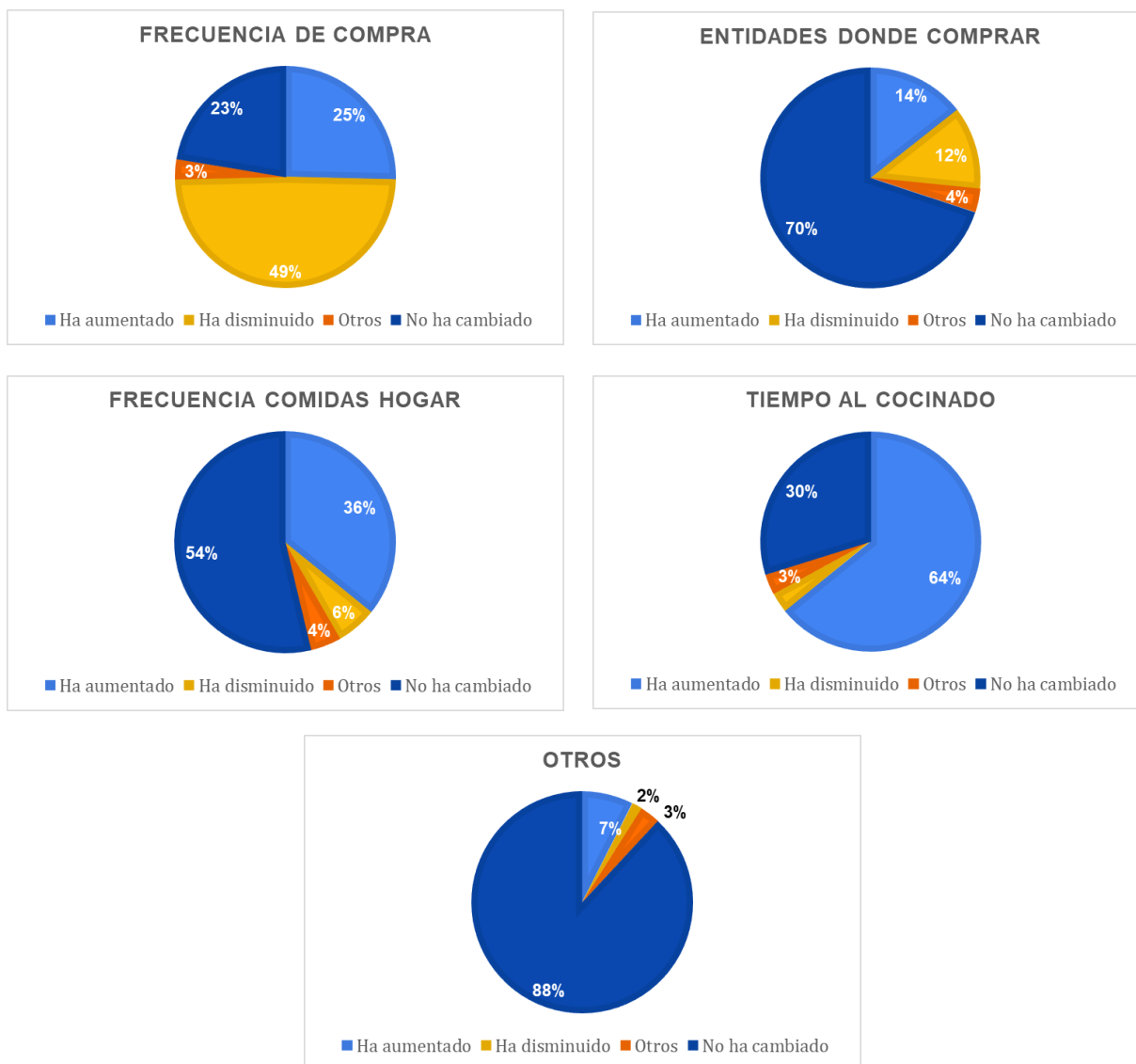
Elikagaien kudeaketan izan daitezkeen aldaketa horiek banakatu egin dira elikagaien erosketarekin eta sukaldaritzarekin lotutako jarduera nagusien arabera. 89. irudia. ikus daitezkeen bezala, aldaketa gehien erosketen maiztasunean eta sukaldean emandako denboran gertatu dira. Zentzu horretan, 4.A.1 taldeak azpimarratu zuen aldaketa nagusiak erosketaren

maiztasunean gertatu zirela. Alde handiena da kasu honetan gehiago direla erosketa maiztasuna handitu dutela dioten inkestatuak (% 25, telefonoz elkarrizketatutakoen % 10aren aldean). Bi kasuetan maiztasuna murriztu dela dioten pertsonen kopurua da aukera hautatuena; kasu horretan, % 49koa da, eta 4.A.1. taldean, berriz, % 55ekoa.

Kozinatzeiko denborari dagokionez, alde horiek nabarmenak dira; izan ere, talde horretan inkestatu gehienek diote kozinatzeiko denbora luzatu egin dela (% 64), baina igoera hori % 19ra baino ez zen iristen 4.A.1 taldearen kasuan. Otorduen maiztasunak gutxiago egin du gora (% 34), eta 4.A.1 taldearen kasuan ere txikiagoa da (% 8). Bi kasuetan, azalpen posible bat izan daiteke bi herritar taldeetan dauden adin tarteen garrantzia: telefono bidezko elkarrizketatuen taldean pisu handiagoa zegoen adin aurreratuagoetan, eta, beraz, kasu askotan, ohiturak asko aldatu ez zaizkien erretiratuak ziren, otorduak egiteko maiztasunari edo janaria prestatzeko denborari dagokionez; adin txikiagoetan, berriz, aldaketa horiek sakonagoak izan daitezke, lana dela eta.

Beste azalpen posible bat informazioa biltzeko metodoa bera da, online inkesta bat edo telefono bidezko elkarrizketa bat egiteak bere alde onak eta txarrak baititu. Izan ere, argigarria izan daitekeen adibide bat erakundeetan gertaturiko aldaketak izan daitezke. Galdetegia Google Forms bidez egin duen herritar talde horrek antzeko zenbakietan adierazi du erakunde horiek maiztasun handiagoa edo txikiagoa dutela (% 14 eta % 12), eta soilik % 4 "beste batzuk" aukeran. Telefonoz elkarrizketatutakoen kasuan (4.1.A taldea), % 23 "beste batzuk" atalean sartu da. Horren azalpena izan daiteke telefono bidezko elkarrizketen kasuan, herritarrak xehetasun handiagoz azal dezakeela zein izan den aldaketa, eta elkarrizketatzaileak erabaki dezakeela entitate batzuk handitu edo gutxitu diren edo (beste batzuegatik) aldatu.

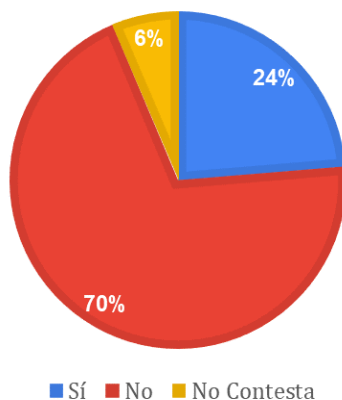
Antzeko beste adibide bat "beste batzuk" aukerarekin azal daiteke. Bertan, herritarrak, telefono bidezko elkarrizketan, hobeto azal ditzake aldaketa nagusiak eta aztertutako ohiturekin bat ez datozenak aukera honetara bidal daitezke. Horrela, azal liteke zergatik talde honetan oso erantzun gutxi dauden "beste batzuk" atalean, eta telefonoz galdetutakoen taldean, berriz, % 28.

89. irudia. Elikagaien kudeaketan izandako aldaketa nagusiak. 87. irudia. "konfinamenduan bakarrik" eta "konfinamenduan zehar eta ondoren" adierazi zuten parte hartzaileak bakarrik.

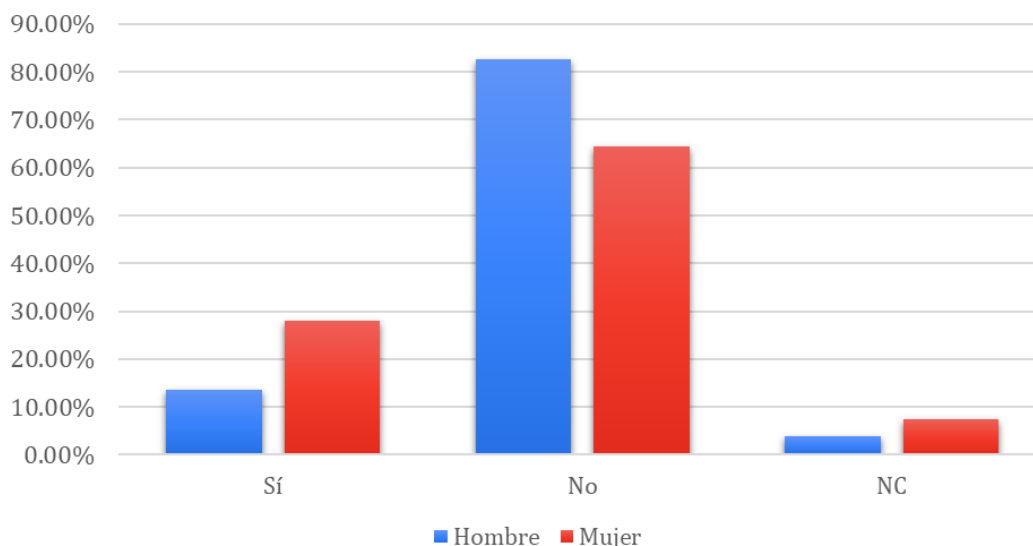
Pandemia garai honetan elikagaien kudeaketari buruz ikasitakoari dagokionez (COVID-19tik kanpo aplikatzen jarraituko duena), emaitzak nahiko antzekoak dira bi taldeetan. 90. irudia. Google Forms plataforma erabili duten parte hartzaileek emandako erantzunak irudikatzen ditu. Bertan, gehienek diote pandemian zehar ez dutela ikaskuntzarik lortu eremu horretan. 4.1.A taldearen antzeko ehunekoak dira, non % 76ak adierazi duen ez duela ezer ikasi.

Era berean, COVID-19an zehar ikasi dutela baieztatzen duten pertsonen ehunekoa ere oso antzekoa da bi kasuetan: Google Forms taldearentzat % 24 eta telefono bidezko elkarrizketatuentzat % 22.

90. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?”. Inkestari erantzun dioten guztiak.

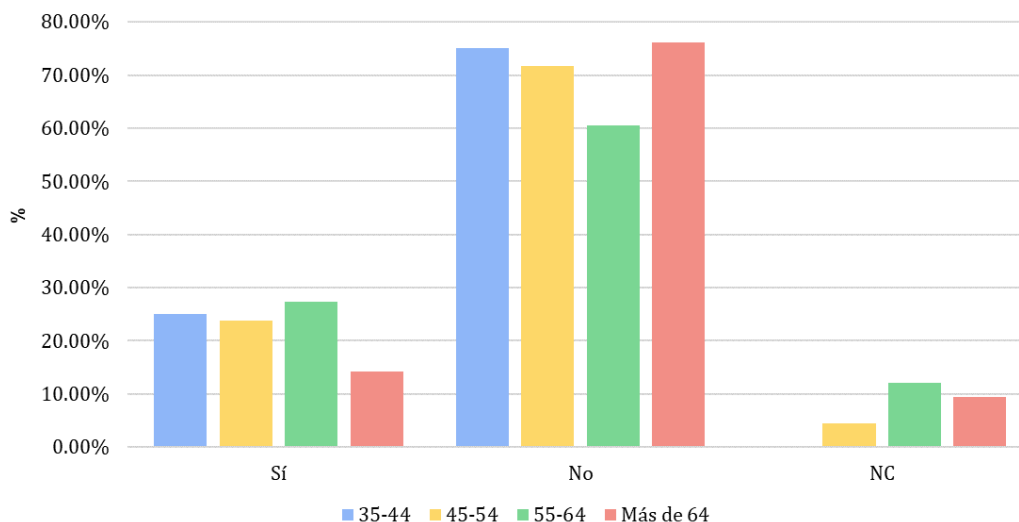
Kasu honetan, gainera, 4.1.A taldean agertutako joera, sexuen arabera ikaskuntzetan aldeak ezartzen zituena, baztertu egiten dela dirudi, kasu honetan kontrakoa gertatu baita. Hala 91. irudia. erakusten du ikasi dutela dioten emakumeen proportzioa handiagoa dela (% 28) gizonena baino (% 13,5). Antzeko baina alderantzizko ehunekoak lortu ziren 4.1.A taldean: galdetutako gizonen % 31,8k baietz erantzun zuten, eta emakumeen % 16,3k. Beraz, **lortutako datuen eta horien konparazioaren arabera, badirudi ez dagoela loturarik COVID-19an zehar elikagaiak erosteari eta prestatzeari buruz lortutako ikaskuntzei dagokienez, pandemiatik kanpo horiek aplikatzen jarraitzeko.**

91. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?”. Sexuaren arabera.

4.1.A taldean ikaskuntzen eta adinaren arabera erakutsitako joera ez da eztaba daezina Google Forms erabili duten parte hartzaileen talde honetan. Hala ere, 4.1.A taldean ikaskuntzen

inguruko baiezko erantzunek nolabaiteko gorakada izan dute adin tarteek gora egin ahala. Hala ere, 92. irudia. erakusten duen bezala, joera hori ez dago; izan ere, azken adin tarteetan, baiezko erantzunak dira guztien artetik ehuneko txikiena dutenak. Beraz, **jasotako informazioaren arabera, ezin da loturarik ezarri ikaskuntzen eta inkestatuen adinaren artean.**

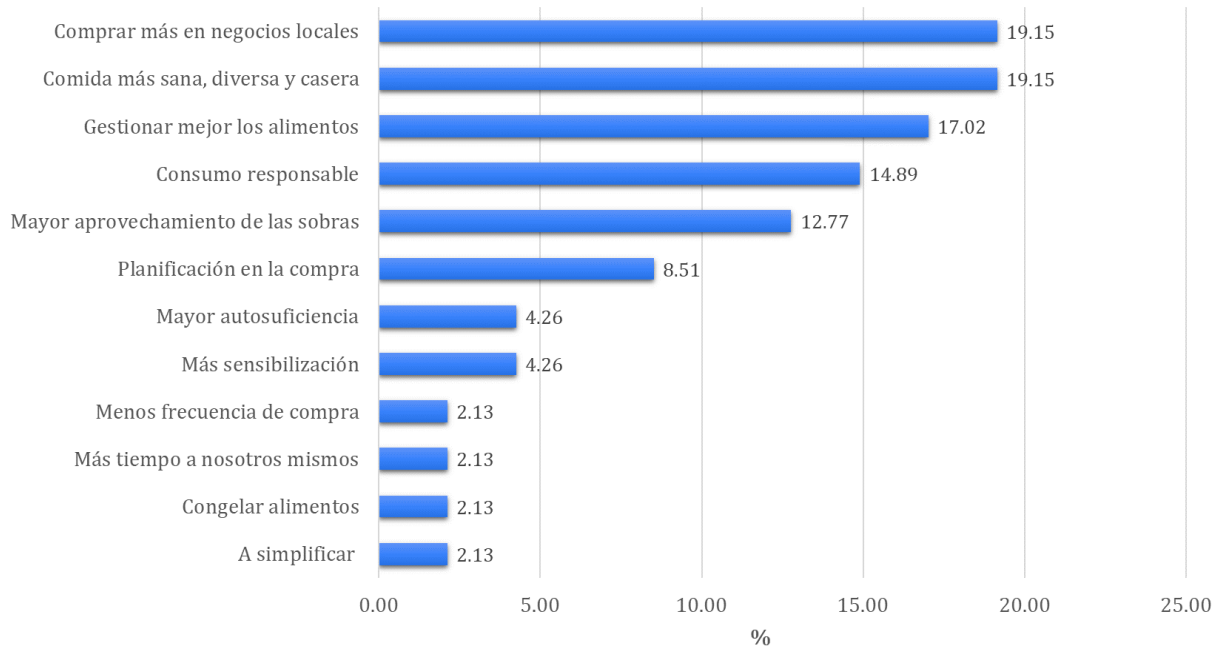
92. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "COVID garaiak erakutsi al dizu ondoren erabiltzen jarraituko duzun elikagaien kudeaketaren (erosketa edo prestaketa) inguruko ezer?". Adin tarte nagusien arabera.

Dena den, badira kointzidentzia batzuk bi taldeek ikasitakoari dagokionez. Talde honen kasuan (Google Forms) 93. irudia. erakusten du neurri nagusien artean, lehenik eta behin, 4.1.A taldean "kalitatezko eta hurbileko produktuak sustatzea" (% 13,5) gisa kategorizatu ziren ideiak nabarmenduko lireratekeela, ikaskuntza aipatuenetako bat ere izanik.

Hala ere, Google Formsen parte hartu duen taldearen kasuan, taldekatuko balira, % 38,3raino iritsiko lirerateke, baina kasu honetan bi ideia nagusitan banatu dira: tokiko negozioen aldeko apustu garbia eta janari osasungarriaren eta etxekeko janariaren garrantzia, bi kasuetan guztizkoaren % 19,15ekin.

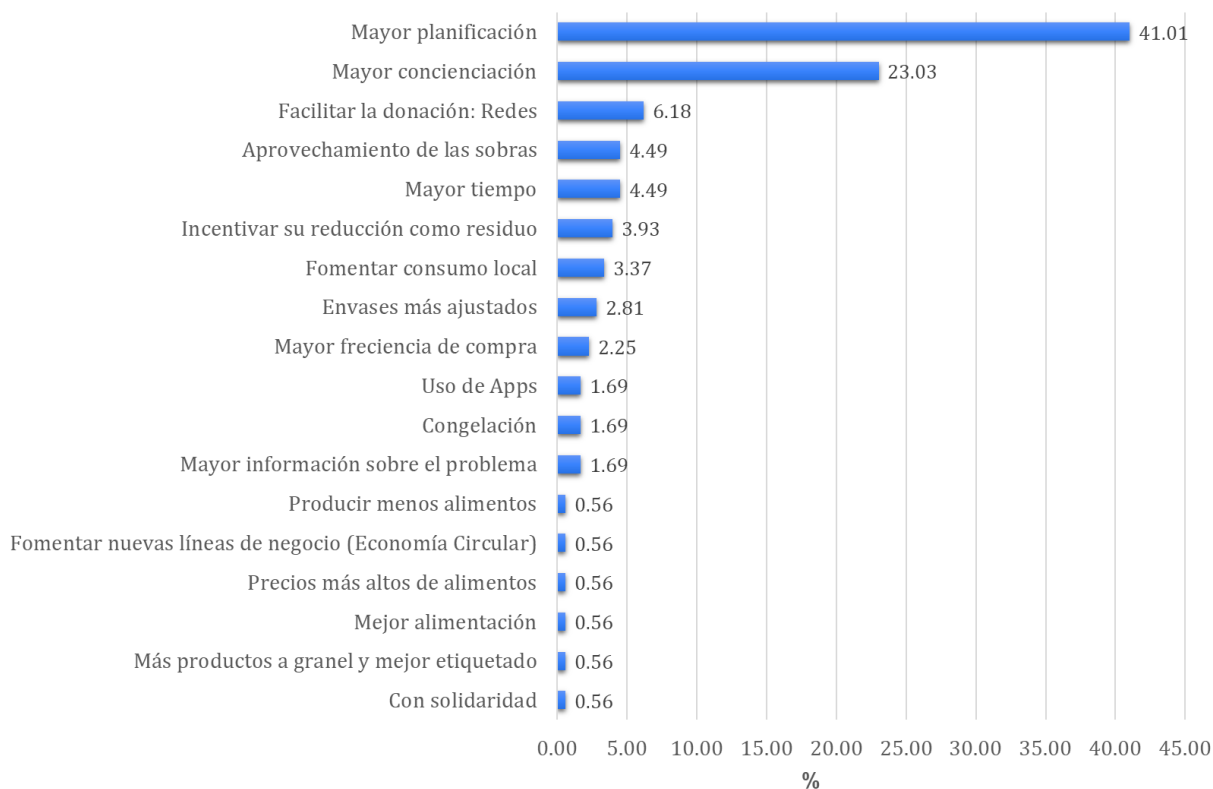
Bigarrenik, elikagaiak hobeto kudeatzeko beharra nabarmenduko genuke (% 17,02), hori izanik 4.1.A taldeak gehien nabarmendutako ikaskuntzetako bat (% 13,5). Azkenik, kontsumo arduratsua 93. irudia. honek deskribatzen dituen lau ikaskuntza garrantzitsuenen artean dago (% 14,5), eta hori da 4.1.A taldeko neurririk garrantzitsuenaren (% 21,6).

Beraz, **nahiz eta bi taldeen artean aldeak egon ikaskuntza jakin batzuen presentzia handiago edo txikiagoari dagokionez, bi taldeetan ikaskuntza nagusi berberak nabarmentzen dira.**

93. irudia. Elikagaien kudeaketari buruz pandemian zehar lortutako ikaskuntzak, ondoren aplikatzen jarraituko dutenak. "Bai" erantzun zuten inkestatuak bakarrik 90. irudia. .

Halaber, talde horri galdetu nahi izan zitzaion ea zer ideia zituen Gipuzkoako nekazaritzako elikagaien katean elikagaiak alferrik galtzearen arazoa konpontzeko moduari buruz. 94. irudiak erakusten du parte hartzaile gehienek plangintza hobea adierazten dutela neurri nagusi gisa, eta, ondoren, herritarren kontzientziazioa. Bi neurri horiekin bakarrik proposatutako neurrien % 64 jasoko litzateke, eginiko proposamenak askotarikoak izan arren.

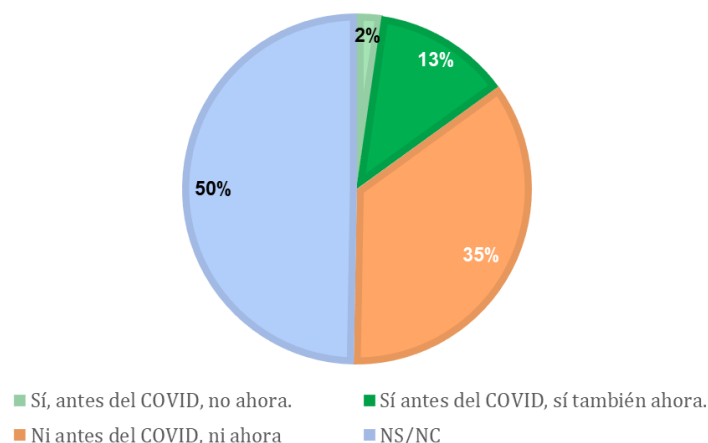

94. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, nola murriztu ahalko litzateke Gipuzkoan alferrik galtzen den elikagai kopurua?”. Inkesta guztiak.

Telefonoz egindako elkarrizketen bidez parte hartu zutenekin gertatu zen bezala, pandemiaren ondorio negatiboak zirela eta, talde horri ere galdetu nahi izan zitzaion ea zer nolako sentsibilitatea zuen Gipuzkoako pertsona ahulenei zegokienez, eta behar besteko elikadura, kalitatezkoa eta behar adinakoa bermatzen zitzaaien uste zuten.

Emandako erantzunen artean, 95. irudia. n jaso direnak, parte hartzaileen beste taldean gertatu zen bezala, erantzun gehienak galdera horri erantzuteko jakintza faltan kokatu ziren. Hain zuzen jarrera hori izan zuten elkarrizketatuen % 50ek eta telefono bidez elkarrizketatutakoen % 40k. Beraz, **baiezta daiteke gehiengoak ez dakiela Gipuzkoako gizarteko pertsona ahulenei elikadura nahikoa bermatzen ari ote zaien.**

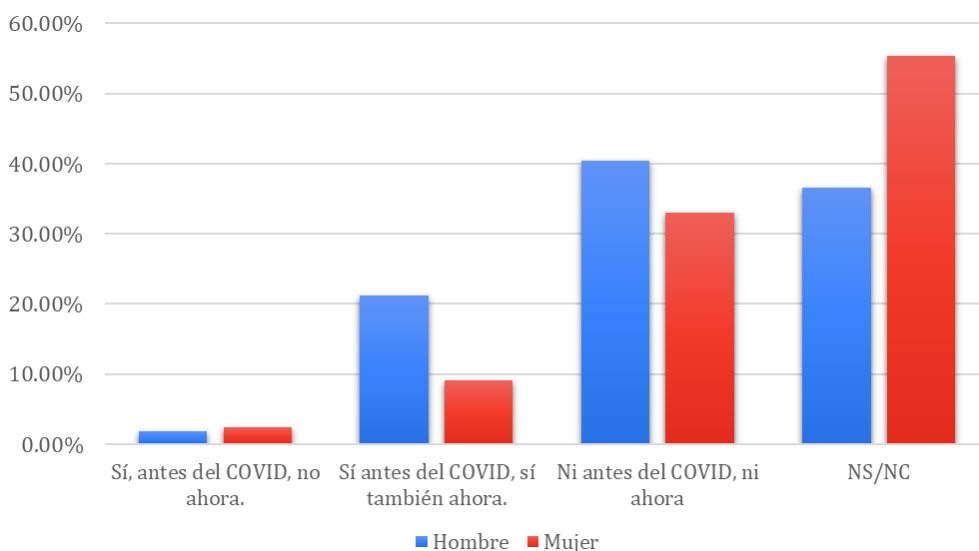
Bestalde, eta taldeen arteko alde nagusi gisa, COVID-19aren garaian eta aurretik behar adina elikadura bermatzen ez dela uste duten pertsonen ehunekoa da nabarmentzekoa; izan ere, % 35ekoa da eta 4.1.A taldean % 29koa zen.

95. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”. Inkesta guztiak

Beste kasu batzuetan gertatu den bezala, erantzun horiek sexuen arabera banakatzean (96. irudia.), desadostasun horiek ez dira telefono bidez inkestatutako taldearekin hautemandako berberak. Kasu honetan, nabarmentzekoa da erantzunaren ezjakintasunean dagoen alde handia, emakumeen % 55,4k eta gizonen % 36,5ek aukeratu baitzuten.

Bi taldeen arteko alde nagusia izan liteke behar besteko elikadura ez bermatzeari buruzko kategoria, ez pandemiaren aurretik, ez pandemia bitartean; kasu horretan, aukera horren alde egiten duten gizonen ehunekoa % 40,4koa da, eta 4.1.A taldean, berriz, % 22,7koa. **Beraz, Gipuzkoako elikagaien segurtasunaren pertzepzioari dagokionez, ez dago harreman argirik, sexuen arabera.**

96. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: “Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez?”. Sexuaren arabera.

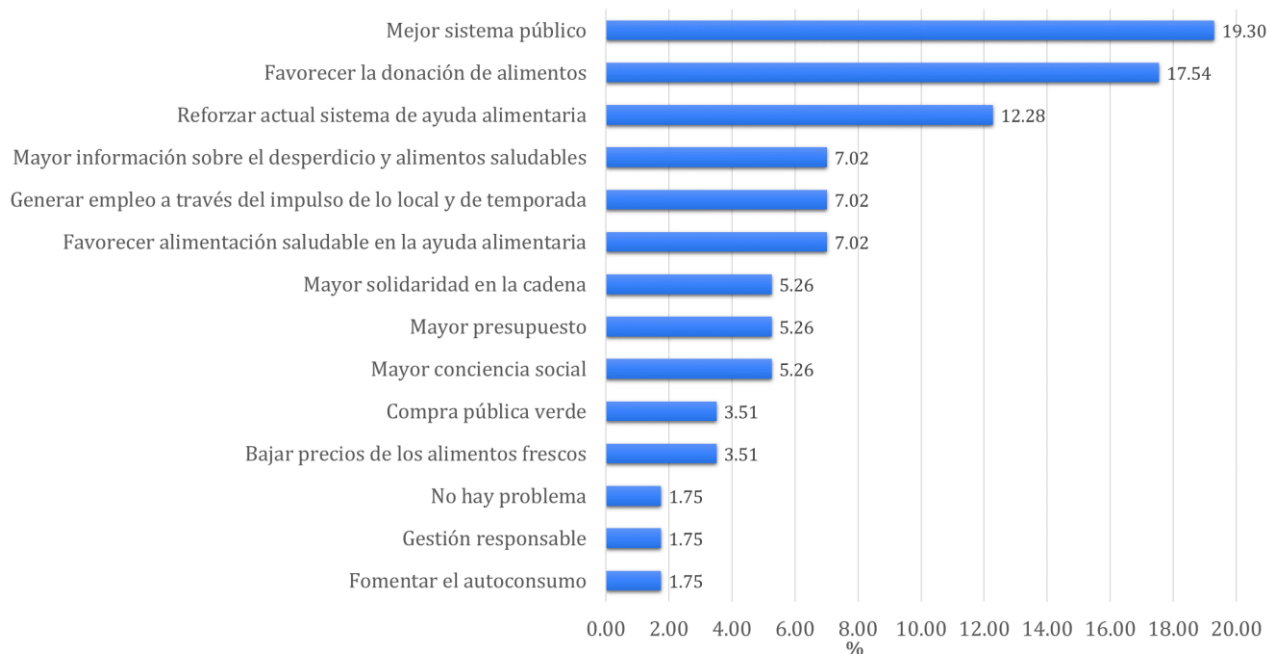
Ezin izan da konparazio hori parte hartzaileen prestakuntza maila nagusien arabera egin; izan ere, talde horretako parte hartzaile gehienek unibertsitate mailako ikasketak izateak eragotzi egiten du parametro horren araberrako analisi banakatuak egitea.

Azkenik, "Bai COVIDen aurretik, bai orain ere" aukerari erantzun ez dioten pertsona guztiei (173 parte hartzaileen % 87 izan dira, hau da, 150 inkestatu) galdetu zaie zer irtenbide bultzatu beharko liritekeen beren ikuspuntutik hori hobetzeko. Ildo horretan 97. irudia. ikus daitekeen bezala, inkestatuek askotariko neurriak proposatzen dituzte. Horien artean, lehenik eta behin, sistema publiko hobea izatea nabarmenduko genuke, egoera ahulenean diren pertsonen elikadura laguntza handiagoa emateko (% 19,30). Proposamen hori bera izan zen gehien errepikatu zena telefonoz galdetutako pertsonen kasuan ere (% 20,31).

Bigarrenik, aipagarria da, halaber, parte hartzaileek adierazten duten maiztasun handia, elikagaien dohaintza errazteari dagokionez (% 17,54); hori ere 4.A.1. taldean gehien aipatzen den irtenbideetako bat da (% 14,06).

Azkenik, egungo elikadura laguntzaren sistema indartzeko beharra nabarmenduko genuke, elikagai bankuei eta eginkizun horretan laguntzen duten erakundeei gehiago lagunduz (% 12,28), 4.A.1 taldeko beste neurri nagusietako bat izanik (% 12,5).

Bi taldeen arteko alde nagusia izan daiteke telefono bidez parte hartu duten elkarrizketatuek lehendik zeuden laguntzei aurrekontu handiagoa esleitzeari eman zioten garrantzia (% 14,06). Neurri horrek ez du ia islarik talde honetan (% 5,26)

97. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Baduzu egoera hobetzeko aukera emango lukeen ideiarik?". Inkestari erantzun dioten guztiek, "nahikoa elikadura bermatzen da COVID baino lehen eta ondoren" erantzun zuen taldea izan ezik 95. irudia. .

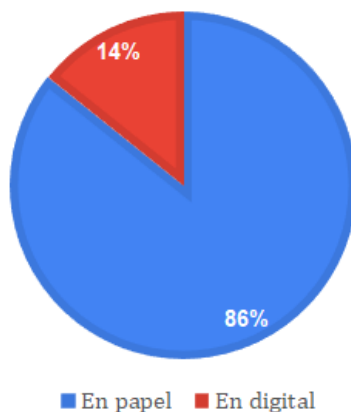
Beraz, ñabardura horiek gorabehera, **egiazta daiteke nola, bi lagin taldeetako herritarrek planteatutako neurriak askotarikoak izan arren, bat datozen 3-4 neurri nagusiekin, Gipuzkoako pertsona behartsuenei elikagai laguntza emateko egoera hobetzeko.**

5. Hurbilketa kuantitatiboaren emaitzak (Egunerokoak)

3. kapituluari aipatu den bezala, aurten, COVID-19aren berezko murrizketengatik, hondakinak kuantifikatzeko metodologia aldatu da, gizakien arteko kontaktua saihesteko. Horretarako, komunikazio guztiak urrunekoak izan dira, bai telefonoz, bai Internet bidez.

Gizakion kontaktua galtzean, erronka bat izan da proiektuarekiko harreman bakarra telefono dei bat izan duten herritarrak motibatzea etxeko elikagai hondakinak kuantifikatzeko. Eta are gehiago kuantifikazio lan hori aurrera eramateko behar den denbora eta motibazioa aurkitzeko, gizarteak hilabete hauetan izan dituen kasuistika eta zailtasunak aintzat hartuta. Hala ere, azkenean **21 etxebizitzatan zenbatu ahal izan dituzte**, iazkoaren antzeko kopurua; horrek bi urteen arteko konparazioa erraztu du.

98. irudia. erakusten duenez, eta iaz gertatu zen bezala, paperezko egunkaria betetzea izan da bide nagusia. Aurten, fitxak formatu digitalean bidaltzeko eskatu zaie parte hartzaileei, eta, beraz, gehienek orriak eskaneatu edo mugikorra erabili zuten.

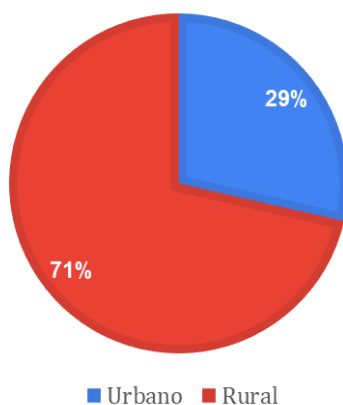
98. irudia. Elikagaien hondakinak egunkarien bidez kuantifikatzeko baliabidea.

Berriz ere, aurtengo mugak eta 4. kapituluari herritarrek paperezko bitartekoaren ordez bitarteko digitalak erabiltzeko duten erraztasunari buruz emandako erantzunak gorabehera, egiaztatu da **paperezko datuen kalitatea digitalezko bertsioena baino askoz handiagoa dela**. Izan ere, Google Forms erabiliz kuantifikazioa hasi zuten 21 parte hartzaileez gain, beste batzuk ere izan ziren, baina ez ziren amaitzeko gai izan. Neurketa amaitzeko zailtasun horren arrazoia izan zen neurketa osoa egin zutela, baina datu basean informazio horren zati bat baino ez dela jaso, eta, beraz, emaitza horiek ezin izan dira azterlanean sartu.

Beraz, paperezko egunkaritik digitalerako urratsean aurrera egiten jarraitu behar da, ez bakarrik aplikazio intuitiboago baten bidez, baizik eta uneoro isla daitezela aplikazioan txertatu diren datuak, informazio guztia sartu dela egiaztatzeko.

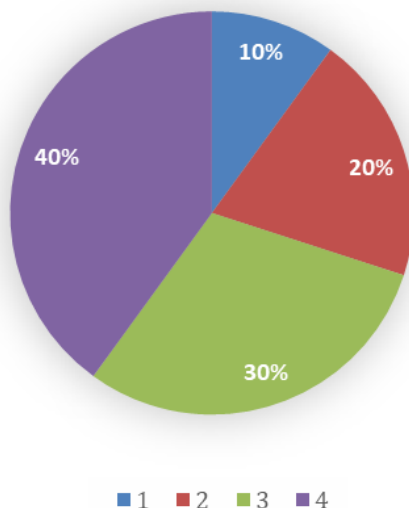
Nolanahi ere, zalantza dago erraztasun horiek gorabehera, bertsio digitala uneren batean paperezko egunkaria bezain fidagarria izan ahalko den. 2019ko txostenean adierazi zen bezala, paperezko fitxak erabili dituzten parte hartzaileek alferrik galtzea gertatu ahala erregistratu ohi dute, egunean hainbat aldiz; Google Forms erabili duten herritarrek, berriz, egunean erregistro bakarra egin ohi dute, eta horrek datuen kalitatea murrizten du. Aurten egin duten beste aukera bat izan da paperean erregistratzea eta, ondoren, datuak Google Forms bidez bidaltzea, non kalitatea Formsen zuzenean erregistratzen dutenak baino handiagoa baita.

Aurten elikagaiak alferrik galtzea kuantifikatu duten parte hartzaileen profilaren barruan 99. irudia. erakusten du, landa eta hiri eremuei dagokionez, 2019ko azterlanaren antzeko proportzioak mantendu direla, familien % 75 landa eremukoak izanda.

99. irudia. Alferrik galdutako elikagaien neurketan parte hartu duten etxeen profila, landa/hiri eremuaren arabera.

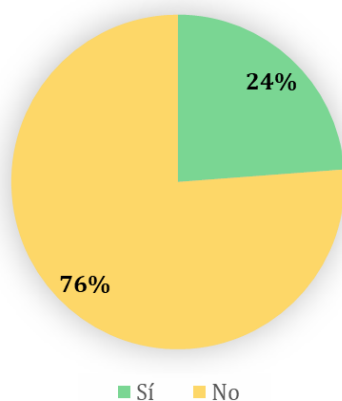
Elikagaiak alferrik galdu dituzten familien tipologiaren osaera askotarikoa izan da, 100. irudia. ikus daitekeen bezala. Profil nagusia 4 pertsonak (% 40) osatutako etxeen unitatearena da, baina gainerako etxeek ere nolabaiteko adierazgarritasuna dute.

100. irudia. Alferrik galdutako elikagaien neurketan parte hartu duten etheen profila, etxe bakoitzeko pertsona kopuruaren arabera.

Parte hartzaileen taldearen barruan, badira iaz zenbatu zituzten etxe batzuk, nahiz eta gutxiengoa izan, 101. irudia. ikus daitekeen bezala (guztizkoaren % 24), gehienak parte hartzaile berriak izanik. Horrela, familia horiek ez dute alde aurretik arazoari buruzko kontzientziazio prozesu bat eragin zezaketen zaborraren neurketarik egin, eta, hala, Gipuzkoako batez besteko etxeari dagokionez datu ez oso adierazgarriak sortzen dituzte, aurretik ez baitute horrelako zereginik egin.

Hala ere, komeni da monitorizazioan esperientzia duten etheen lagin txiki hori aintzat hartzea. Talde horri esker, bi parte hartzaile taldeen arteko konparazioak egin ahal izango dira, ikusteko desberdintasun nabarmenik ote dagon esperientziadunek eta berriek sortutako elikagai galerari dagokionez.

101. irudia. Alferrik galdutako elikagaien neurketan parte hartu duten etheen profila, 2019ko azterketan parte hartu zuten ala ez aintzat hartuta.

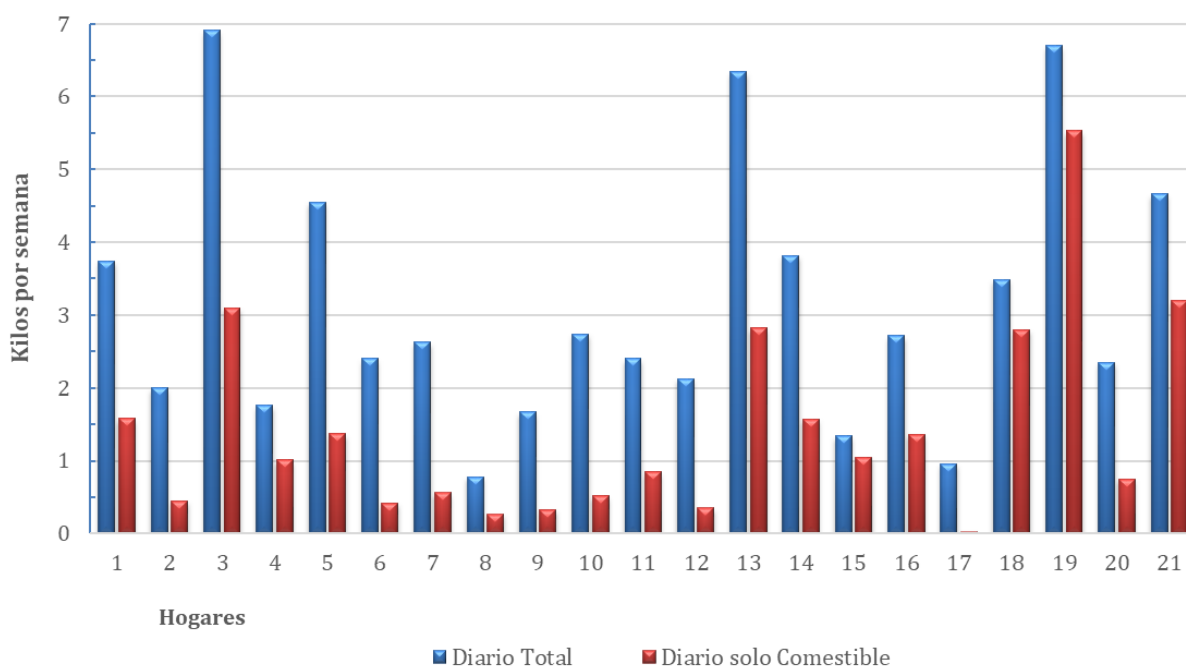
Jasotako egunkari guztietatik lortutako emaitzak III. eranskinean daude jasota (paperezko fitxak), eta txostenari erantsitako datu basean, berriz, Google Formsi buruzkoak, Gipuzkoako

Foru Aldundiak eskatuta eman ahal izango direnak. Egunkarietako datu horiek datu base komun batean bildu dira, eta, iaz egin zen bezala, horietako bakoitza bere bihurgailuarekin lotu da, elikagai hondakinak sortzeko zenbatetsitako pisua zehazteko, eta zati jangarria eta jangarria ez dena bereizteko.

102. irudia. erakusten du zer nolako emaitza nagusiak lortu diren, bai paperezko egunkarietan, bai Google Formsen, etxe guztiek astebetean sortutako elikagai hondakinei buruz. Datu horiek hondakin osoaren (jangarria eta janezina) eta berariaz jangarria denaren arabera banakatuta daude. Horrela, **asteko eta etxeke sortutako elikagai hondakin bolumenak askotarikoak** direla ikus daiteke, bai guztizko hondakinei, bai jangarria ez denari dagokienez.

Guztizko hondakinaren kasuan, zati jangarria zein ez jangarria barne, batez beste **3,15 kilo dira etxeke eta asteko**, eta **desbiderapen tipikoa 1,80koa** da, eta horrek lortutako emaitzen aldakortasun handia erakusten du. Zifra horiek 2019ko azterketan jasotakoak baino % 16 txikiagoak dira (orduan, batez beste, 3,76 kilo etxe eta aste bakoitzeko izan zen).

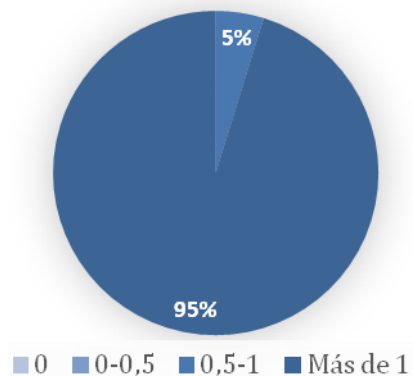
Hondakin jangarriei dagokienez, 2020ko azterlan honetan batez beste **1,43 kilo izan dira etxeke eta asteko**, eta **desbideratze tipikoa 1,36koa** izan da. Elikagaien hondakinen bolumen hori ere 2019an lortutakoaren azpitik dago, zehazki, % 10,6.

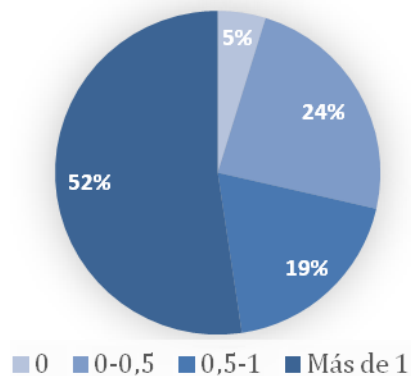
102. irudia. Etxeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan.

Moda mailaka aztertuz gero (103. irudia.), ikusten da elikagaiak alferrik galtzearen kasuan asteko eta etxeke kilo gaintzen dela ia kasu guztietan (% 95); jangarriak diren hondakinen kasuan gaintu egiten da gehienetan (% 52), eta gainerako bolumenak etxeke 0-0,5 eta 0,5-1 kiloen artean oso antzeko proportzioetan banatzen dira.

Desperdicio alimentario total

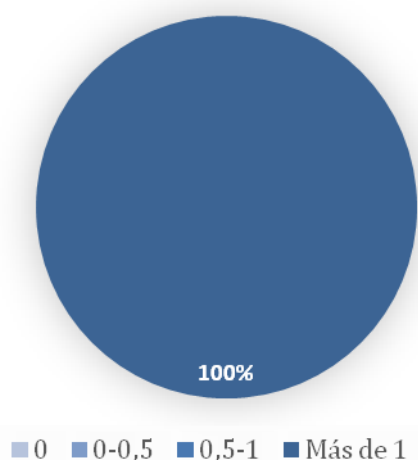
Sólo desperdicio comestible

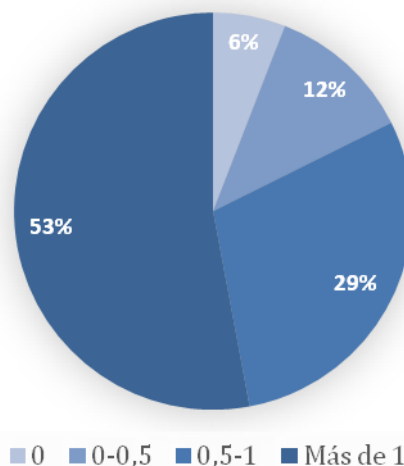
103. irudia. Etxe bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan. Sortze tarteetan banakatuta.

Portaera hori iaz parte hartu zuten familietan aurkeztutakoaren oso antzekoa da, 104. irudia ikus daitekeen bezala; non, guztizko hondakinaren kasuan, familia guztiek kilo gainditzen duten asteko eta etxeko. Jangarriak diren hondakinen kasuan ere, gehienek elikagai hondakinen bolumen hori gainditzen dute, aurtengo azterlanaren antzeko proportzioetan. Alde nagusia 0-0,5 eta 0,5-1 tarteetan jasotako ehunekoetan datza; izan ere, aurtengo azterketan 0-0,5 arteko bolumena duten etxeen proportzio handiagoa dago, eta hori da, hain zuzen ere, jangarria den hondakinerako ateratzen den zifra txikienaren azalpenetako bat.

Desperdicio alimentario total

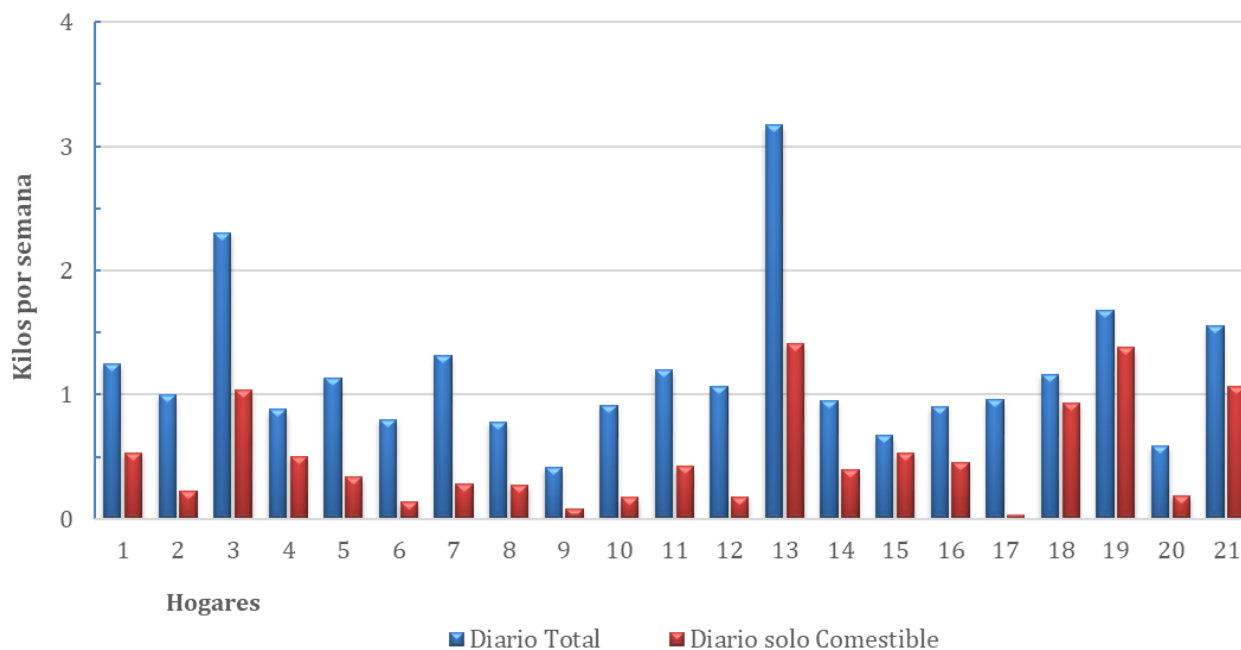
Sólo desperdicio comestible

104. irudia Etxe bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan. Sortze tarteetan banakatuta. 2019ko azterketa.

105. irudia. emaitza horiek etxean dauden kideen kopuruaren arabera adierazten ditu, pertsonako eta asteko sortutako elikagai hondakinen bolumenaren indizea kalkulatzeko. Kasu horretan, **elikadura hondakinen batez besteko 1,18 kiloko bolumena izan da** pertsona eta aste bakoitzeko, eta 0,61eko desbideratze tipikoa izan du. Era berean, **janari hondakinen kasuan, 0,50 kilokoa izan da pertsonako eta asteko, eta 0,42ko desbideratzea.**

Zifra horiek ere 2019ko azterketan erregistratutakoak baino txikiagoak dira; izan ere, % 9,9ko murrizketa izan da erabateko elikagai hondakinen kasuan, eta % 9koa, berriz, janari hondakinen kasuan.

105. irudia. Etxe bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan.

Bitxia bada ere, eta datu gutxi egon arren, **biztanle bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumenaren batez bestekoa txikiagoa da 2019an jada parte hartu duten etxeetan, aurreko parte hartu duten etxe berriekin alderatuta.**

Izan ere, guztizko elikagai hondakinen kasuan, % 27ko aldea dago 2019an parte hartu zuten etxeen (0,92 kilo pertsonako eta asteko) eta parte hartzaile berrien (1,26 kilo pertsonako eta asteko) artean.

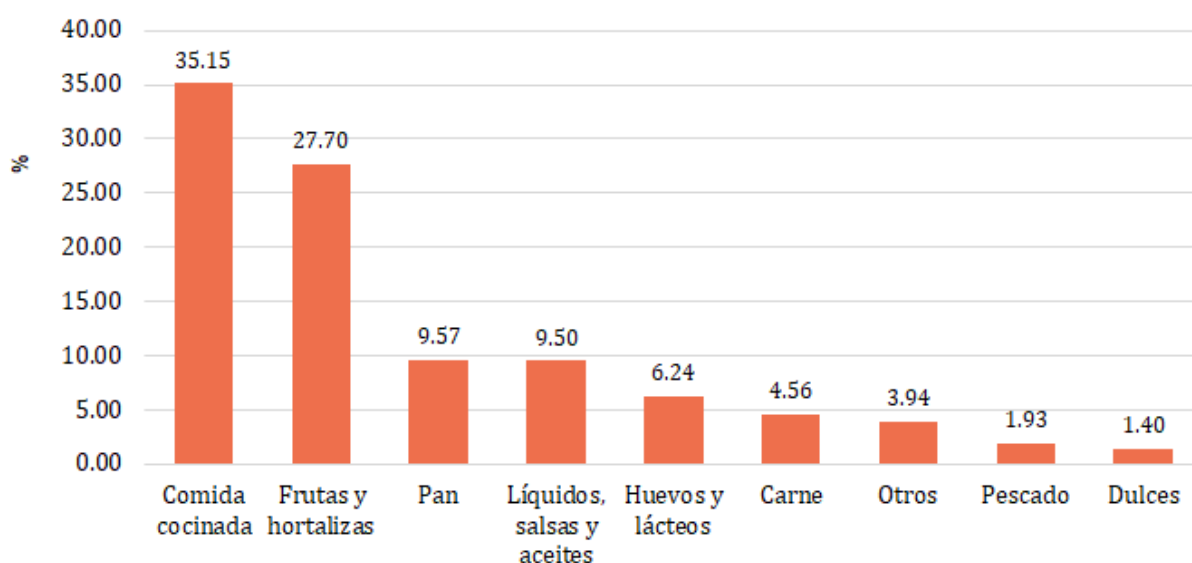
Hondakin jangarriak dagokienez, alde hori % 15,4koa da 2019ko parte hartzaileen (0,44 kilo pertsonako eta asteko) eta aurtengo berrien (0,52 kilo pertsonako eta asteko) artean.

Gainera, **2019. eta 2020. urteetako azterketan parte hartu duten 5 familia horien biztanle bakoitzeko zifrak alderatu dira, eta jaitsi egin dira 2019. urtearekin alderatuta.** Horrela, % 8,9 murriztu dira elikagai hondakinen guztizko zifrak (1,01 kilo pertsona eta asteko 2019an) eta % 10,2 hondakin jangarrien kasuan (0,49 kilo pertsona eta aste bakoitzeko).

Parte hartzen duten 21 etxeetan sortutako elikagai hondakinak aztertzen badira, soilik jangarria dena, eta elikagaien tipologia nagusien arabera aztertzen bada, 106. irudia. agertzen den bezala, lehenik eta behin **prestatutako janaria** nabarmenduko litzateke, guztizkoaren % 35,15ekin.

Kuantifikatutako etxeetan bertan, egunkarien bidez, erakusten da tipologia nagusi horretan erregistratutako kopuruak ez direla kopuru txiki asko, "... koilarakada bat", "... mokadu erdi bat" eta antzeko neurrietan islatuko lireratekeenak, baizik eta batez ere kopuru handiagoak direla, "... plater erdi bat", "... plater bat" eta "... burruntzali bat" tankerakoak.

Beraz, hemen hautemandako elikagai hondakinekin lotutako desberdintasun nagusietako bat ikus daiteke; izan ere, aurreko kapituluetan eta 2019ko azterlanean aipatu bezala, pertsonak "botatzen dituztela uste duten kopuruak" kuantifikatutako neurriak baino nabarmen txikiagoak dira. Ildo horretan, 82. irudia ikus daitekeen bezala, Google Forms bidez galdetutakoek "gordetzea merezi ez duten kantitate txikiei" egiten zieten erreferentzia janaria botatzeko arrazoi nagusi gisa. Hala ere, egunkariak erakusten dute gordetzea merezi duen kantitate esanguratsuak direla.

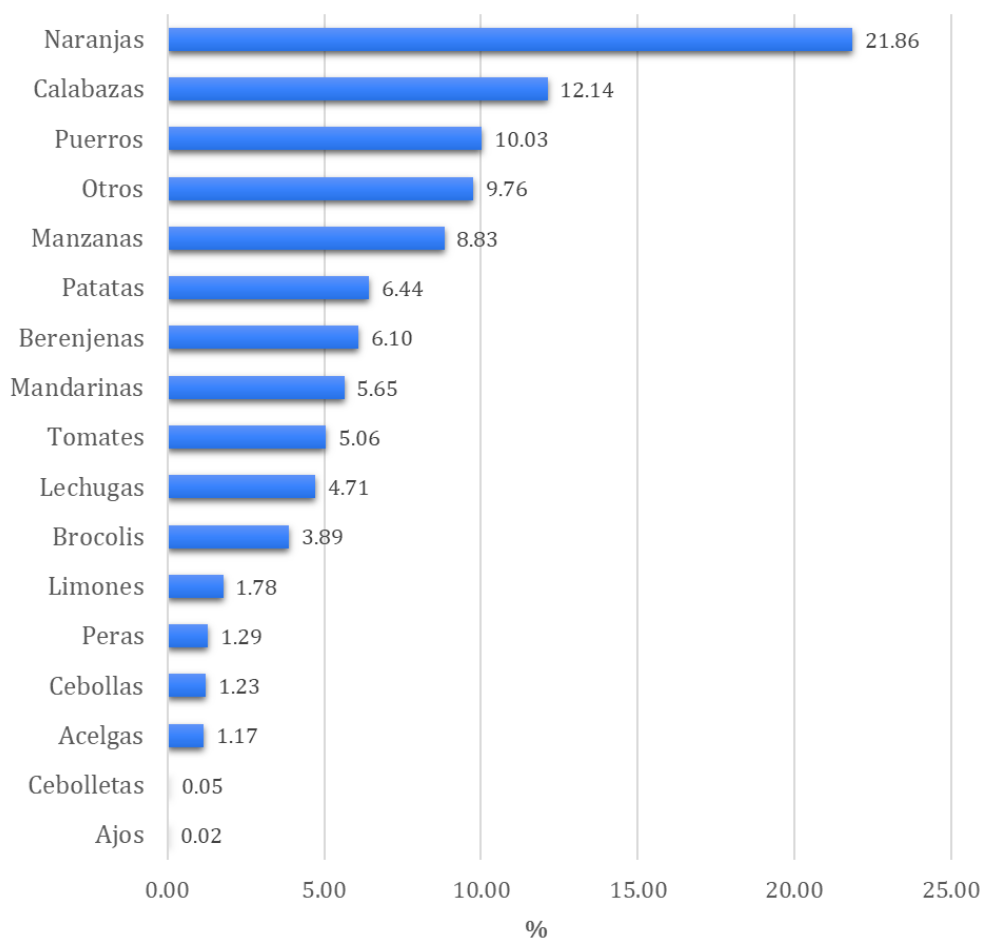
106. irudia. Sortutako janari hondakinen bolumena, jangarria bakarrik, tipologia nagusien arabera, parte hartu duten 21 etxeetan.

Bigarrenik, **frutak eta barazkiak** nabarmenduko genituzke, guztizkoaren % 27,7arekin. Era berean, alferrik galdu diren produktu nagusiak banakatzen badira (107. irudia.), erregistratutako elikagai jangarrien aniztasuna ikus daiteke, eta, gainera, kategoria nagusietako bat "beste batzuk" izanik. Hala eta guztiz ere, laranjak dira, guztizkoaren gaineko % 21,9arekin, gehien alferrik galdu den produktua, soberakin erregistratuenetako bat izan ez den aren, pieza bakoitzeko duen pisuagatik, azkenean balio altuak lortzen baititu. Antzeko zerbait gertatzen da kalabazekin; izan ere, soberakin oso puntuala izan da, baina tamaina eta pisu handia duenez, azkenean bolumena nahiko handia da.

Oso bestelako zirkunstantzia da, adibidez, porruen kasua; izan ere, normalean ez dira pieza osoak alferrik galdu, aurreko produktuak bezala, baizik eta gehienak porruaren azken zatia botatzetik datozen kantitate txikiak dira, askotan jangarria ez dela uste baitute, jangarria denean Arrazoi horrengatik sortzen dira kuantifikatutako etxeetan alferrik galdutako fruta eta barazki jangarrien % 10.

Sagarren kasuistika oso antzekoa da; izan ere, etxe askotan azala botatzen dute, eta, beraz, haien bolumena handia da, pieza oso batzuk alferrik galtzen badira ere, badira azalaren hondakinen

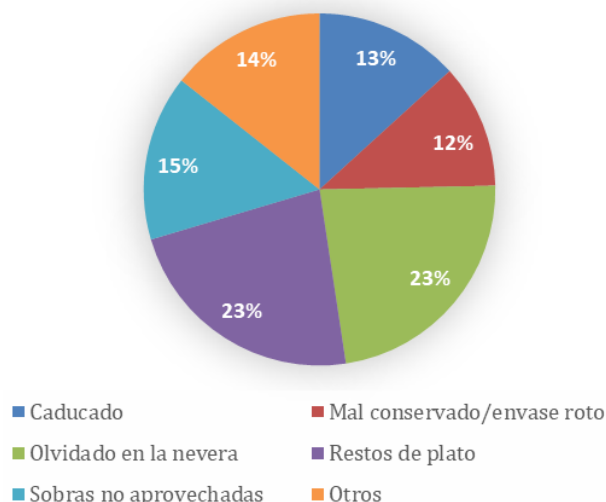
erregistro asko eragin dutenak alferrik galdutako fruta eta barazkien % 8 sagarrena izatea. Antzeko beste adibide bat gertatu da brokoliarekin eta haien zurtoinarekin, nahiz eta soberakin hori ez den hain ohikoa izan.

107. irudia. Sortutako janari hondakinen bolumena, jangarria bakarrik, fruta eta barazki tipologiaren arabera, parte hartu duten 21 etxeetan.

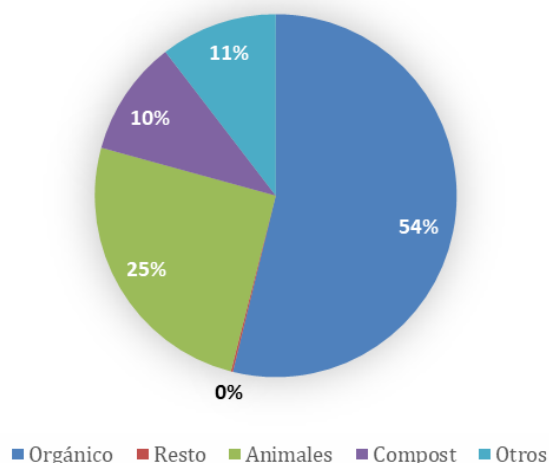
Aztertutako Gipuzkoako etxeetan gehien alferrik galdu diren elikagai jangarrien tipologiaren artean, **ogia** nabarmenduko genuke, guztizkoaren % 9,6 sortu baitu, baita **likidoen, saltsen eta edarien** kategoria ere, zeina askotariko elikagaiak osatzen baitituzte (kafea, olioak, saltsak, etab.) eta hondakin guztien % 9,5 izatera iristen dira.

Jateko elikagaiak alferrik galtzeko arrazoi nagusiak 108. irudia. agertzen dira. Bertan, **bereziki nabarmentzen dira hozkailuan ahaztutako elikagaiak eta plater hondarrak (% 23 bi kasuetan)**. Gainerako kategoriak antzeko ehunekoetan daude, % 12-15 inguruan. Interesgarria da azpimarratzea, gainera, egunkariak osatzeko bost arrazoi nagusi proposatu arren, seigarren bat gehitu zela "beste batzuk" kategorian, % 14ra iritsi dena (2019ko azterketan are handiagoa zen). Horrek esan nahi du askotariko arrazoiak daudela etxeetan elikagaiak alferrik galtzeko, nahiz eta arrazoi nagusi batzuk egon.

108. irudia. Elikadura hondakin jangarriak sortzeko arrazoi nagusiak.
Sortutako hondakin bolumenarekiko ehunekoa.

Azkenik, elikagai hondakin jangarri guztiaren azken helmuga azter liteke (109. irudia.), non hondakin gehienek edukiontzi organikoan amaitzen duten eta laurden batek animalien elikaduran. Azkenean animalientzako janari gisa amaitzen duen alferrik galdutako elikagaien ehuneko hori, ez da halakotzat hartzen nazioarte mailan elikagaiak alferrik galtzearen definizio nagusietako baten arabera [24] izan ere, azkenean katera itzultzen diren elikagaiak dira, eta, beraz, nolabaiteko eztabaida egongo litzateke elikagaiak alferrik galdutzat hartzearen eta ez hartzearen inguruan. Era berean, aipatzekoa da jateko moduko hondakinen % 11ren amaierako jomuga "beste batzuk" kategoria dela, batez ere harraska, eta aipatutako Eskuordetutako Erabakiak [8] proposatutako metodologia batzuetan ez direla gai haren kuantifikazioa estaltzeko, nahiz eta nazioarteko erakunde horiek hura neurtzeko interesa izan [25].

109. irudia. Elikagai hondakin jangarriaren amaierako helmuga nagusiak.
Ehuneko sortutako hondakin bolumenarekiko.

6. Ondorioak

Sarrerako kapituluari adierazi zen bezala, azterlan honek 4 helburu hauei heldu nahi izan die:

- 1. Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzea eragiten duten azken kausak sakonago ezagutzea.
- 2. Parte hartzen duten etxeetako elikagaien kudeaketan sortutako eragina edo ohitura aldaketa zehaztea, bai telefono bidezko elkarrizketen bidez, bai egunkariak eginez.
- 3. COVID-19aren ondorioz Gipuzkoako etxeetan elikagaiak erosteko eta prestatzeko ohituretan sortutako aldaketak eta ezarritako murrizketa neurriak aztertzea.
- 4. Gipuzkoako herritarrek lurralde historikoko elikagaien segurtasunik ezari buruz COVID-19aren aurretik eta COVID-19aren garaian duten pertzepzioa aztertzea.

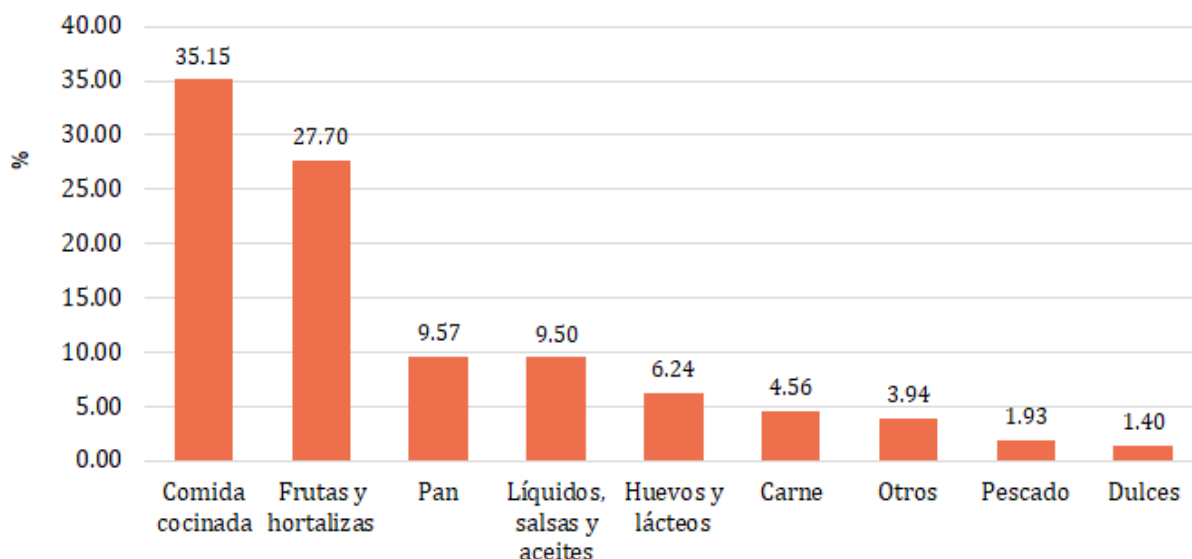
Hala ere, horietatik guztietatik, lehenengo puntua zen azterlan honen helburu nagusia; izan ere, hortik abiatuta, Gipuzkoako herritarrek arazo horretaz kontzientziatzeko eta hura prebenitzeko jarraibideak ezar daitezke. Bildutako informazioa oinarri hartuta, honako ondorio hauek atera dira:

Lehenik eta behin, 2019an eta 2020an egunkariak aztertzeak datorren informazioari esker, Gipuzkoako etxeetan **sortutako elikagai hondakinek aldakortasun handia dutela ezar daiteke**, bai guztizko elikagai hondakinaren kasuan (zati jangarria + ez jangarria), bai soilik jangarria den hondakinaren kasuan.

Horren erakusgarri dira 2019an eta 2020an azterketarako lortutako batez besteko zifrak eta desbideratze tipikoak. 2020. urteari dagokionez, Gipuzkoako etxeetako elikagaien guztizko hondakinaren batez besteko kopurua 3,15 kilokoa izan da asteko eta etxeko, eta desbideratze tipikoa 1,80 kilokoa izan da. Era berean, jateko moduko hondakinaren kasuan, batez besteko kopurua 1,43 kilokoa da etxeko eta asteko, eta desbideratze tipikoa 1,36 kilokoa.

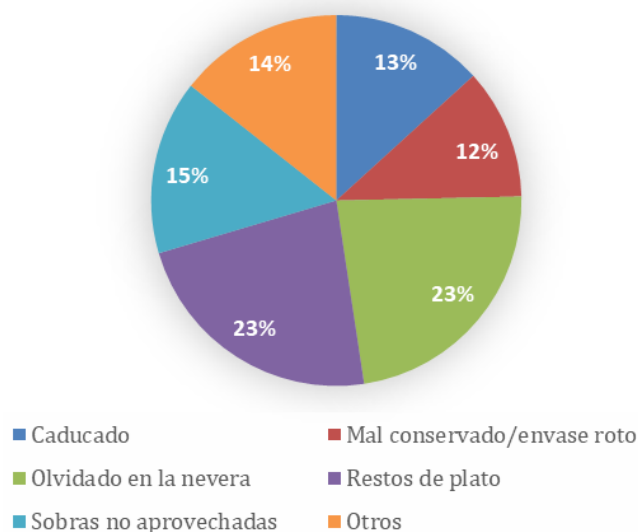
Aldakortasun horrek hainbat faktore ditu, eta nabarmenenetako bat etxearen beraren eta hura osatzen duten kideen ezaugarriak dira. Hala ere, biztanle bakoitzeko elikagai hondakinaren ratioa kalkulatu gero, aldaketa nabarmenak daude. Izan ere, 2020ko datuen arabera, elikagai hondakinaren batez besteko bolumena 1,18 kilokoa da pertsonako eta asteko, 0,61eko desbideratzearekin. Janari hondakinaren kasuan, 0,50 kiloko bolumena pertsonako eta asteko, eta 0,42 kiloko desbideratzea.

Bigarrenik, kuantifikatutako bolumenak aldakorrak izan arren, egunkariak **argi erakusten dute elikagai hondakin jangarria funtsean elikagai prestatuz edo fruta eta barazkiz osatuta dagoela**. 110. irudia. ikus daitezkeen bezala, aztertutako etxeetan sortutako elikagai jangarrien hondakin guztiaren % 62,85 bi elikagai mota horietatik datoz.

110. irudia. Sortutako janari hondakinen bolumena, jangarria bakarrik, tipologia nagusien arabera, parte hartu duten 21 etxeetan.

Bolumen horiek sortzeko arrazoiak askotarikoak dira, 111. irudia. agertzen den bezala, baina bi nagusi nabarmenduko genituzke: hozkailuan ahaztutako elikagaiak eta plater hondarrak.

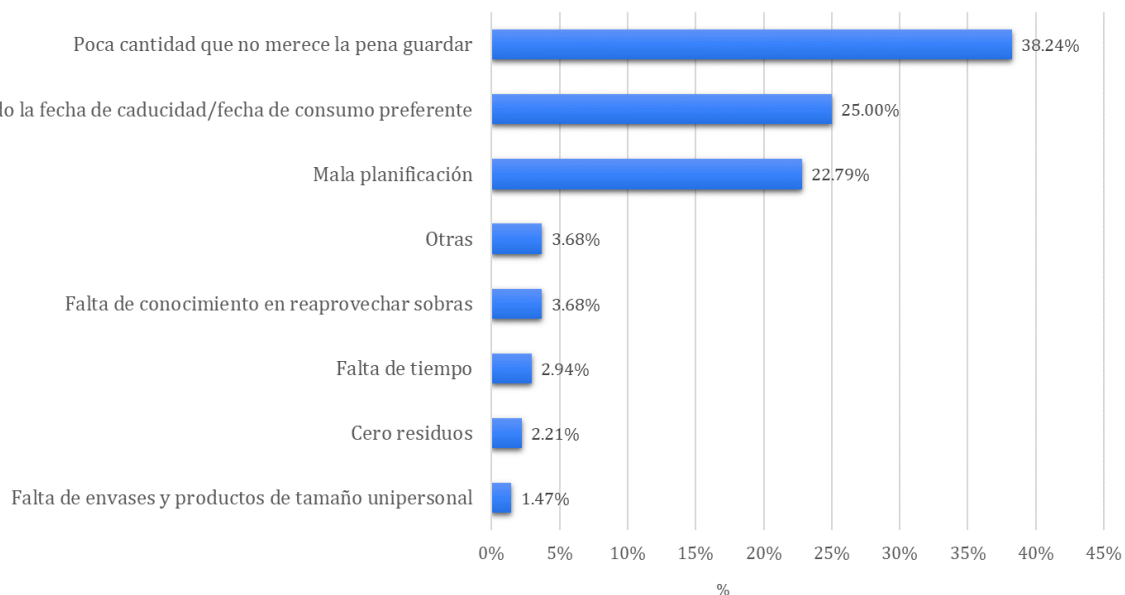
111. irudia. Elikadura hondakin jangarriak sortzeko arrazoi nagusiak. Sortutako hondakin bolumenarekiko ehunekoa.

Hozkailuan ahaztutako elikagaiak dagokienez, paradoxa bat gertatzen da: elikagaien bizitza erabilgarria handitzeko asmatu den gailua elikagai horiek baztertzea eragin duen bera da. Elikagai berriak erosi aurretik hozkailua berrikustea egoera hori hobe lezake. Izan ere, Erresuma Batuan egindako ikerketek erakutsi dutenez, konfinamendu denboran elikagai gutxiago alferrik galtzen zen etxeetan, besteak beste, erostera joan aurretik hozkailua berrikusteko denbora gehiago edukitzeagatik [26–28].

Plater hondarrei dagokienez, emandako egunkarietan aztertu den bezala, **prestatutako janariari** dagokionez, oro har ez da indibidualki gordetzea merezi ez duten baina batera

pisatzerakoan bolumen nahiko handiak dituzten "kantitate txiki askoren" batuketa, kontrakoa baizik. Hala, parte hartzaileek sukaldatutako elikagaietan sortutako elikagai hondakinak kuantifikatzeko erabilitako neurri ez estandarizatuei dagokienez ez dituzte erabili "...koilarakada bat", "...mokadu erdia" edo antzeko kategoriak, baizik eta pisu handiagoko beste kategoria batzuk, hala nola "...plater bat", "...plater erdi bat" eta "...burruntzali bat", zeinak soberakin bolumen nahikoa osatzen baitute, gordetzea merezi duena.

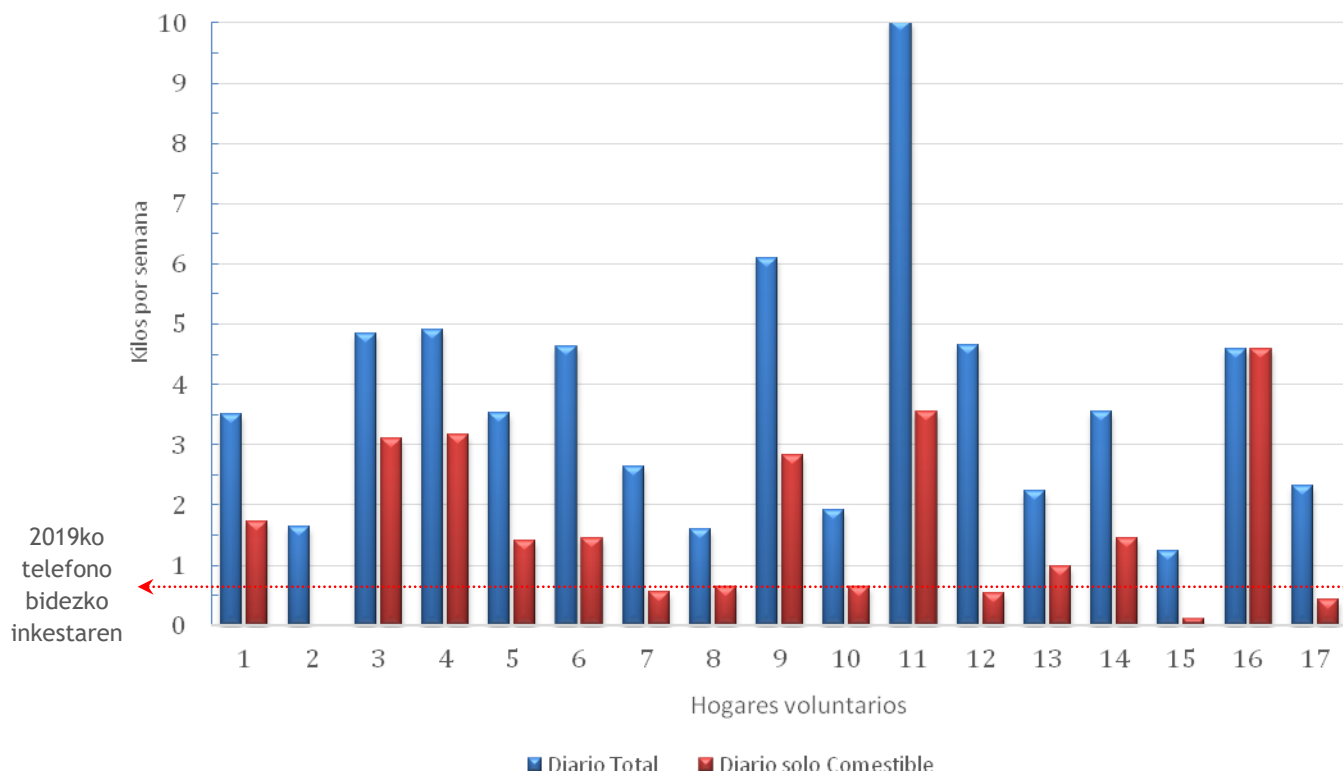
Hala ere, 112. irudia. joz gero, etxean elikagai hondakinak sortzeko arrazoi nagusiei buruz galdetu zenean, gordetzea merezi ez zuen sortutako kopuru txikia nabarmentzen zen.

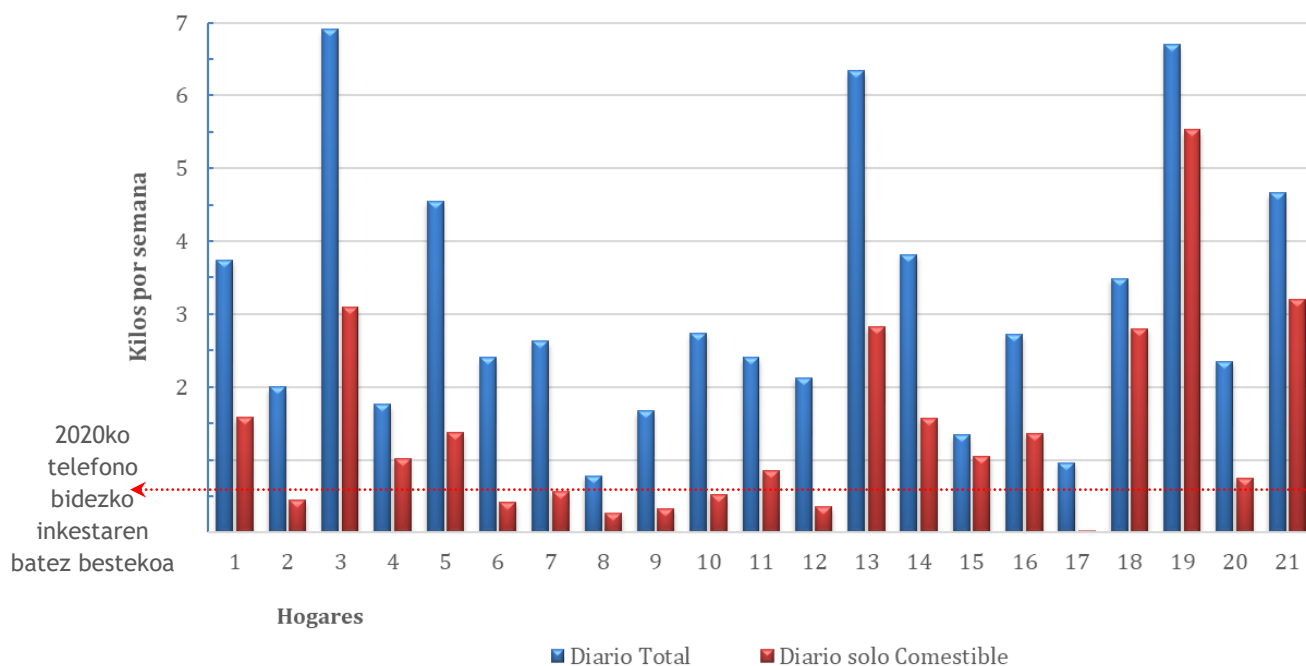
112. irudia. Etxean elikagaiak alferrik galtzearen arrazoi nagusiak. Inkesta guztiak

Badirudi egoera hori bat datorrela 2019ko azterlanean oro har lortutako emaitzekin, eta berriro berretsi da 2020koan, **alde nabarmena baitago hautemandako elikagai galeraren eta benetan gertatutako elikagai galeraren artean**. Hau da, dibergentzia handia dago "sortzen dudala uste dudana" eta "benetan sortzen dudana" hondakinen artean. Horren erakusgarri dira bai 113. irudia. bai 114. irudia. 2019ko eta 2020ko azterlanen artean guztizko elikagai hondakinen bolumenean dauden aldeak islatzen dituztenak.

Hala ere, 2020an lortutako datuei erreparatuta, ondoriozta daiteke, sortutako elikagai hondakinaren pertzepzioan dauden desadostasun horien artean, **bereziki nabarmena dela prestatutako elikagaiei dagokiena**, janari bakar batean sortzen diren plater hondarrak kontserbatu ahal izateko bezain garrantzitsuak direla baitirudi, baina herritarrak kontserbatzea merezi ez duela uste du. Azalpen posible bat izan liteke okerreko pertzepzioa sortzen duena etxeke kide guztiek otordu batean sortutako hondarrak batera ez ikustea dela, norberak bereak bakarrik ikusten baititu.

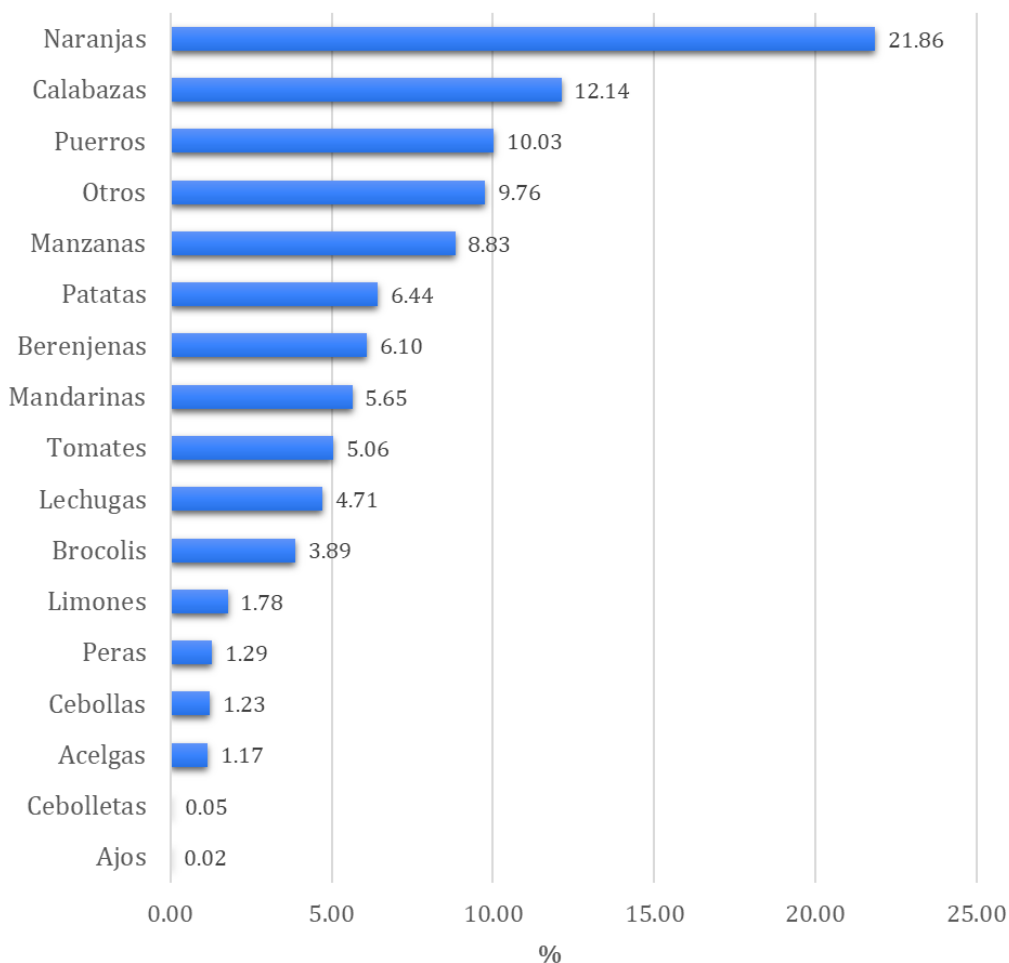

113. irudia. Etxe bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan. 2019. urtea

114. irudia. Etxe bakoitzeko sortutako elikagai hondakinen bolumena, asteko kilogramotan. 2020. urtea

Elikagai hondakinak sortzeko beste arrazoi nagusietako bat, prestatutako elikagaiei buruz esandakoaz gain, **frutetan eta barazkietan** dagoela dirudi; 115. irudia. ikus daitekeen bezala, askotariko produktuak biltzen ditu kategoria horrek. Hala ere, egunkariei esker, alferrik galdutako elikagaien zatiak eta horiek alferrik galtzeko arrazoi nagusiak zeintzuk diren azter daiteke.

115. irudia. Sortutako janari hondakinen bolumena, jangarria bakarrik, fruta eta barazki tipologiaren arabera, parte hartu duten 21 etxeetan.

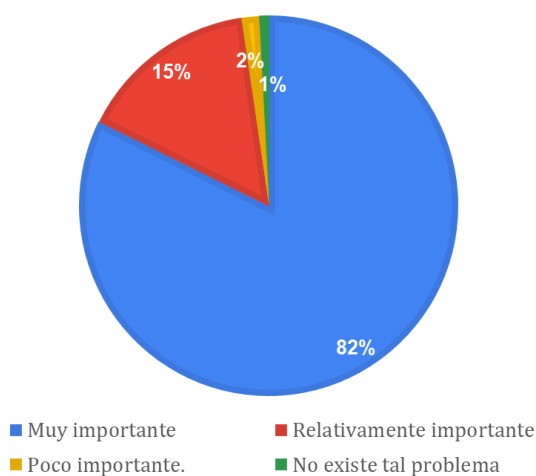
Urteko sasoi honetan sortzen dira fruta eta barazkien hondakinak, eta, jakina, beste data batzuetan ez bezalakoa izango dira. Hala, azaroan eta abenduan alferrik galtutako elikagaiak aztertzen baditugu, **badirudi elikagai freskoa, hala nola laranja, kalabazak, albarjiniak, mandarinak, patatak edo letxugak**, gaizki kontserbatzea eta mantentzea dela 115. irudia. ematen dituen datu batzuen atzean dagoena.

Hala ere, badira beste elikagai tipologia batzuk, non, arazoak oso bestelakoak diren; adibidez, **elikagaia jangarri gisa aprobetxatzeko ohiturarik ez izatea**, hura baztertuta eta egunkarietan elikagaien "zati jangaitzat" jota. Horixe gertatzen da **porruen azken zatiarekin edo brokoliaren zurtoinarekin**; izan ere, kasu horien pilaketak eragin du halako hondakin kopurua izatea, eta porruaren kasua da alferrik galtutako fruta eta barazkietan bolumen osoaren % 10.

Hirugarrenik, elikagaien zati batzuk jangarri gisa aprobetxatzeko ohitura badago ere, badira **elikagaiaren osagai jangarri horietako batzuk kontsumitzea nahiago duten herritarrak**. Horixe gertatzen da **sagarrekin edo tomateekin**, non askotan azala baztertu egiten duten.

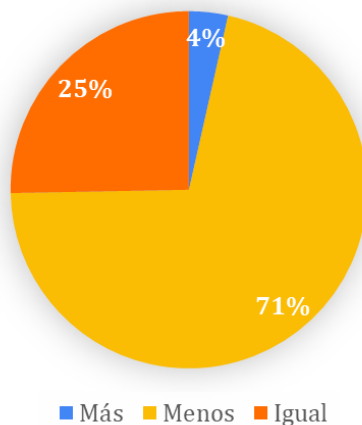
Etxeetan alferrik galtzen diren bi elikagai talde nagusi horiez gain, pisuaren arabera, **ogia** ere nabarmendu liteke. Produktu horrek alferrik galdutako janari bolumen osoaren % 9,6 sortzen du, eta nabarmentzea merezi du; izan ere, **pisuari dagokionez beste bi taldeetan bezainbesteko garrantzia ez badu ere, parte hartzen duten familiek gehien aipatzen dituzten erregistroen artean dago.** Funtsean, ohi baino gogorrago dagoenean aprobetxatzen ez diren soberakinak dira, eta zabor organikoan edo animalientzako janari gisa amaitzen dute.

Hala ere, eta azterlan honen helburu nagusietako 2. puntuarekin lotuta, elikagaiak alferrik galtzeko arrazoen atzean arrazoi nagusi bat dago: **arazoa ez da etxearen berezko arazo gisa ulertzen.** Hau da, herritarrek sentzibilitate handia dute arazo horrekiko, 116. irudia ikus daitekeen bezala; izan ere, aurten telefonoz elkarrizketatutako herritarren % 82k uste du arazo "oso garrantzitsua" dela.

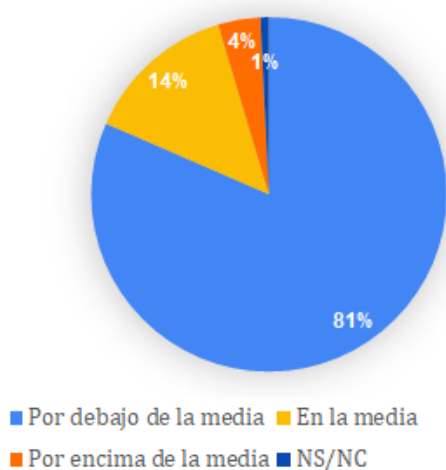
116. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zenbateraino da garrantzitsua elikagaiak xahutzearen arazoa?". Inkesta guztiak.

Hala ere, elikagaiak alferrik galtzeak badu bigarren osagai bat ere: inkestari erantzun dioten herritar gehienek uste dute arazo hori batez ere bizilagunengan dagoela, eta ez horrenbeste beraiengan, 117. irudia agertzen den bezala. Hala, inkestan parte hartu dutenen % 71k baieztatu dute Gipuzkoako bizilagunek baino elikagai gutxiago galtzen dutela alferrik etxean.

117. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, zure etxean Gipuzkoako batez besteko etxe batean baino gehiago, gutxiago edo berdin alferrik galtzen da?".

Egoera hori 2019ko azterketan ere jaso zen, eta, dirudienez, hain sartuta dago herritarrarengan, ezen iritzi aldaketarik ere ez baita gertatzen telefonoz elkarrizketatzen ditugunean eta hautemandako elikagai hondakinen ("sortzen ditudala uste dudak hondakinak") eta neurtutako benetako hondakinen ("benetan sortzen ditudan hondakinak") artean lortutako aldeak azaltzen zaizkienean. 118. irudia. erakusten du egoera hori azaldu eta Gipuzkoako etxeetan neurtutako batez besteko balioak eman arren, elkarrizketatu gehienek (% 81) uste dutela beren etxea lortutako batez besteko horren azpitik dagoela.

118. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zure ustez, non kokatzen da zure etxea lortutako batez bestekoari dagokionez?"

Beraz, Gipuzkoako etxeetan elikagaiak alferrik galtzearen inguruan **herritarrak gehiago kontzientziatzeari** dagokionez, herritarrak **arazo hori berezko gisa barneratzeko duen erresistentzia hautsi behar da** nagusiki.

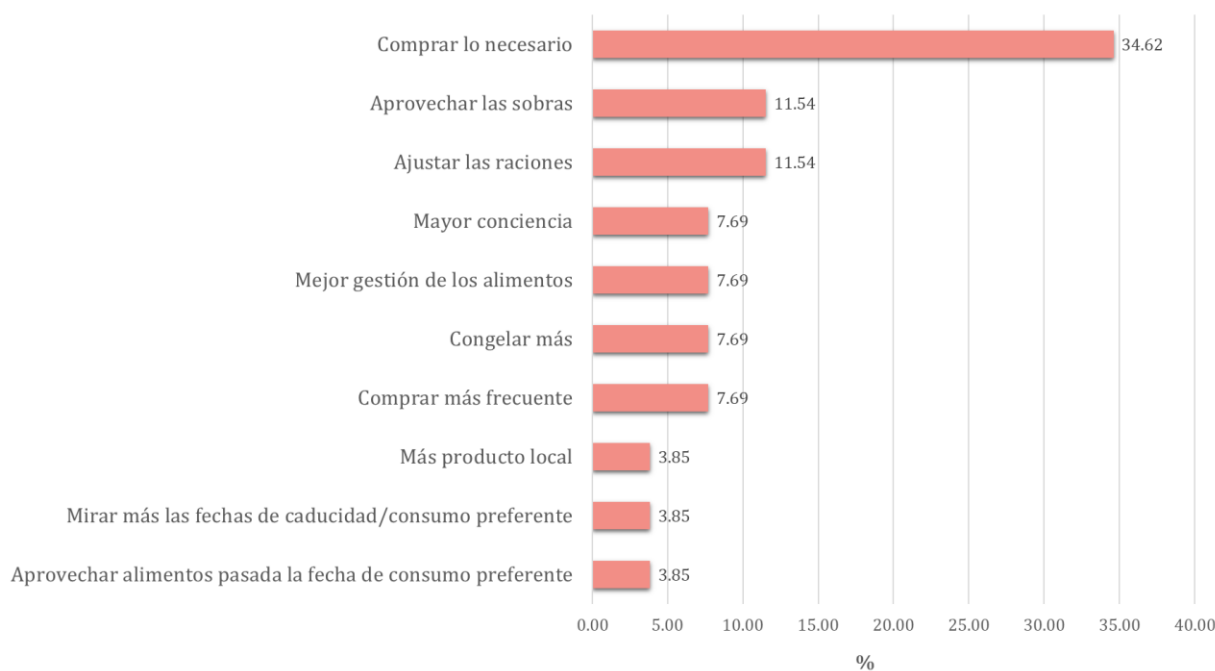
Hala, **funtsezkotzat jotzen da arazo horri buruzko herritarren kontzientziazkoa areagotzera bideratutako sentsibilizazio neurriek ohikoen osagarri diren eragin adierazleak izatea**, hala nola kanpaina egiteko erabilitako bitartekoak, parte hartu duten pertsonak edo sentsibilizazio kanpaina iritsi zaienak. Adierazle gehigarri horiek gehiago bideratuko lirateke jokabide aldaketan sortutako eraginera, Europako Batzordearen Joint Research Centrek ezarritakoaren ildotik [13].

Herritarrak kontzientziatzeko neurrietan txertatzeko beharrezkoak diren adierazle gehigarri horien adibide gisa, jokabide aldaketaren eragina neurtzeko azterlan honetan sartu dira, bi neurriren bidez: telefono bidezko elkarrizketak eta elikagai hondakinen neurketa.

Ildo horretan, ikusi da herritarrei elikagaien kudeaketari eta elikagaiak alferrik galtzeari buruz hitz egiteak berak eragin dezakeela gai horiei buruz etxean gehiago hitz egitea; zehazki, % 29k baieztatu zuen hori. "Gehiago hitz egiteak" etxean elikagaiak nola kudeatzen diren

birplanteatzea eragin dezake, eta horrek, aldi berean, eraginkorragoak izatera eta elikagaiak alferrik ez galtzera bideraturiko ekintzak eragin ditzake.

Elkarrizketen kasuan, elkarrizketatuen ohituretan izandako aldaketa kuantifikatu da, parte hartu duten 130 herritarren % 13,1 inguru. Haiek ezarritako neurrien artean, 119. irudia. laburbilduta, bereziki nabarmentzen da elikagaien erosketan plangintza handiagoa egin izana.

119. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zer aldatu da? Ohitura aldaketak eragin izanari baiezkoa eman ziotenak bakarrik.

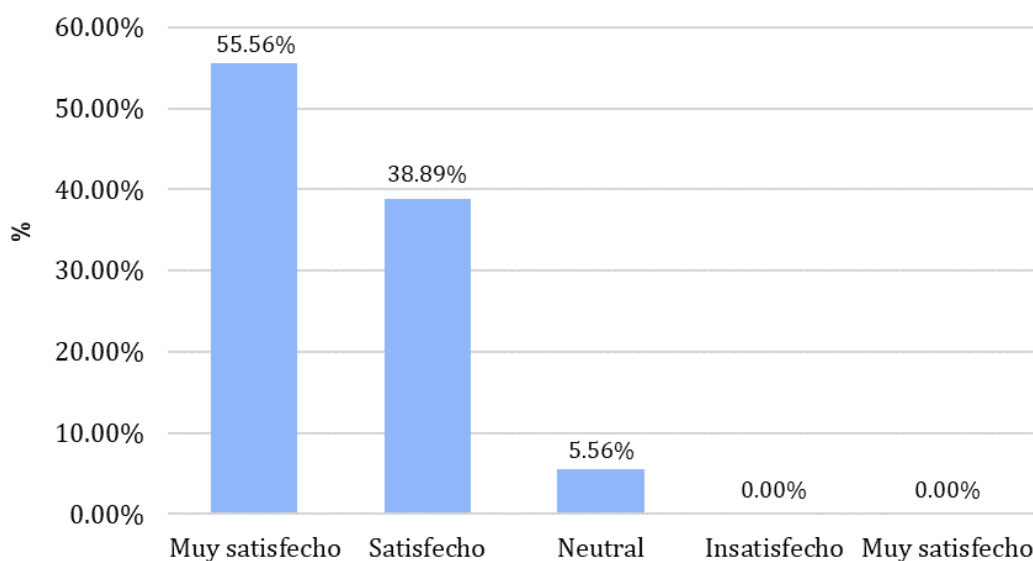
Analisi horiek berak egin dira 2019an elikagaiak alferrik galtzea kuantifikatzen parte hartu zutenen kasuan, esperientzia pilotu horrek elikagaien kudeaketarekin lotutako eguneroko ohituretan eragin ahal izan dituen aldaketak aztertzeko. Ildo horretan, **etxeko elikagaien hondakinak egunkariaren bidez neurtzeak ohitura aldaketa eragin du parte hartzaile guztien % 38,9an**, telefono bidezko elkarrizketen bidez erregistratutakoa baino ehuneko askoz handiagoa. Egin dituztela adierazi duten ohitura aldaketen artean, honako hauek daude nagusiki:

- Lehenik eta behin, eta nagusiki, erosketaren arduratsuagoa egitea eta etxean benetan behar dutenera gehiago egokitzea izan da aldaketa handiena, batez ere azkar iraungitzen diren produktu galkorreari dagokienez, ogia barne. Kasuren batean, asteko janari egunkari bat ere sortu dute.
- Beste alde batetik, prestatzen diren errazioak hobeto egokitu dituzte, soberakinik ez sortzeko.
- Soberakin horiek sortzen badira, aprobetxamendu handiagoa egin dute.

- Maizago begiratu dute biltegiatutako produktuen iraungitze data, pasatu ez daitezten.

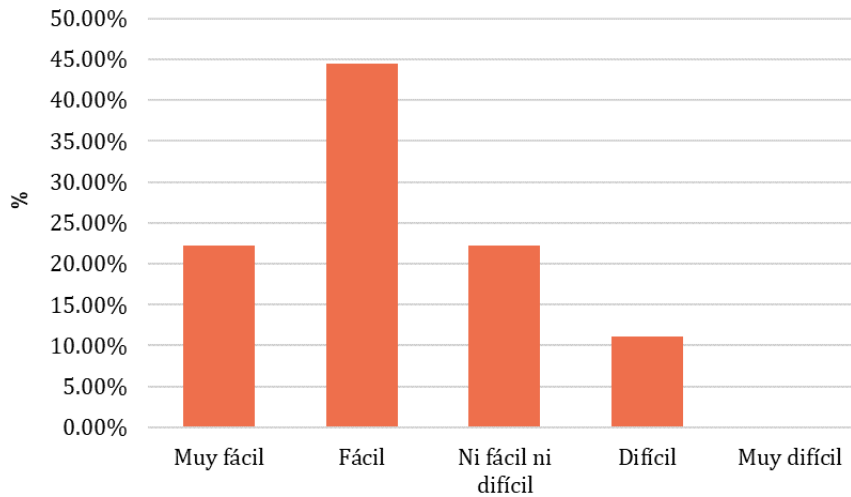
Garrantzitsua da aipatzea **elikagaiak kudeatzeko ohituren aldaketa hori egunkari osoak bidaltzeko datuak biltzeko prozesuaren bidez baino ez dela gertatu**. Hau da, kontzientziario prozesu hori etxean sortutako elikagai hondakinen daturik bidali gabe sortu da. Kopuru hori ez dakite, izan ere, erabilitako metodologiari buruzko kapituluari aipatu bezala, egunkariak alferrik galtutakoa baino ez dute deskribatzen, baina ez dira iristen elikagai horiek pisatzera. Hala ere, informazio hori biltze hutsak ohitura aldaketa eragin du.

Bildutako datuek adierazten dute, halaber, **poztasun orokorra dagoela etxeetako elikagai hondakinak neurtzeko esperientziarekin**, 120. irudia. erakusten duen bezala. Bertan, parte hartzaile gehienek (% 94,4) esperientzia "pozgarria" edo "oso pozgarria" izan dela adierazi dute.

120. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Zein izan da hondakinak neurtzeko esperientziarekiko zure poztasun maila?"

Harrera on horrekin batera, **batez ere balorazio positiboa izan du kuantifikazioa egiteko aurkitutako zailtasun mailak**; izan ere, inkestatutako etxe guztien % 66,7k "erraza" edo "oso erraza" izan dela adierazi dute, % 22,22k balorazio neutrala egin dute eta % 11,1ek oso zaila.

121. irudia. Honako galdera honi emandako erantzunak: "Nola baloratuko zenuke gauzatzeko zailtasun maila?"

Hala, **badirudi etxeko elikagai hondakinak kuantifikatzeko prozesuak eragin positibo bikoitza duela:**

- Problematika horren ezagutza handiagoa sortzen da nekazaritzako elikagaien katearen zati batean. Sarrerako kapituluaren azaldutakoaren ildotik, nazioarteko hainbat erakundek estatu kideei eskatzen diete ahalegin handiagoak egin ditzatela beren lurraldeetako nekazaritzako elikagaien katean zehar elikagaiak alferrik galtzearen arazoa ezagutzeko.
- Kuantifikazio prozesua egiten duten herritarrak gehiago kontzientziatzen dira, eta elikagaien kudeaketan dituzten ohiturak aldatzera iristen dira 3 pertsonatik 1 baino gehiagoko ratioan.

Bigarren inpaktu horren erakusgarri gisa, zeinak alde zuzenetik arazoa etxean barneratzea baitakar, elikagai hondakinak kuantifikatzen parte hartu zuten guztiei (2019an zein 2020an) proposatu zitzaizkien **esaldi batean edo lerro gutxi batzuetan laburbiltzea astebetean hondakinak neurtzeko esperientzia:**

“Esperientzia interesgarria izan da, nahiz eta ni oso sentsibilizatuta egon gaiarekin, nire familia gehiago sentsibilizatzen lagundu didalako”.

“Zaborrontziari erreparatzeak gure burua ezagutzen laguntzen digu”.

“Inkesta betetzeak etxean aprobetxatzen ez dugunaren kontzientzia handiagoa harrarazten dit. Uste dut gauzak idatziz jaso behar ditudan aste horretan kontu handiagoz ibiltzen naizela. Benetan, primeran legoke idatziz jasoko dugun hondakin bakoitzaren argazki bat igotzea”.

“Esperientzia pozgarri eta argigarria”.

“Esperientzia positiboa eta gogoetarako primerakoa”.

“Asko ikasten da. Pentsarazi egiten dizu”.

“Ikasi dut ez dudala janari asko alferrrik galtzen, baina hobetu egin daitekeela seiok gaudenean, haurrei gutxiago jarritz platerean. Asteburu honetan hasi naiz praktikan jartzen, eta askoz hobeto”.

“Izan ere, esperientzia horiek birpentsatzera behartzen zaituzte, eta nahiz eta Zizurkilen barneratuta eduki atez ateko zabor sistema, non fisikoki ikusten duzun zenbat zabor alferrrik galtzen dugun, eta ez organikoa bakarrik, plastikoen gaia benetan kezagarria da, eta, gainera, pandemiarekin biderkatu egin da, hizpide dugun gaian, berretsi egiten dut hurbiltasuneko eta, gutxienez, bi egunean behingo erosketak egiteko beharra, ez gehiegi alferrrik galtzeko, eta, beraz, erositakoa janezina izateagatik bota behar ez izateko”.

“Esperientzia oso positiboa izan da; hari esker, zaborretara zenbat janari botatzen dugun jakin ahal izan dugu. Prozedura oso erraza izan da”.

“Ni, pertsonalki, oso gaizki sentitzen naiz egunero bota dudanagatik. Erosteke eta janaria prestatzeko modua alda daitekeela uste dut. Irtenbidea behar duguna bakarrik erostea da, eta behar duguna prestatzea. Pentsatu behar dugu badela jendea mundu honetan jatekorik ez duena. Gure esku dago. Nik egin dezaket”.

“Esperientzia oso erraza izan da, ez da batere konplikatua fitxa betetzea eta betetzen ari zaren bitartean botatzen duzun guztiaz jabetzen zara. Zaborretara doanari buruz kontzientzia argiagoo hartzen duzu”.

“Konturatu naiz pentsatzen nuena baino jaki gehiago botatzen ditudala, fruta gutxiago galduko nukeela alferrik frigorifikoan sartu eta jan baino ordu batzuk lehenago aterako banu (ez dut fruta hotza gustuko). Arreta handiagoa jarri beharko dut, maizago erreparatu zer dudan hozkailuan iraungi ez dadin. Eskerrik asko”.

“Esperientzia oso erraza iruditu zait, eta janaria aprobetxatzen dudan moduari buruz kontzienteago egin nau”.

“Lana erraza izan da niretzat. Hozkailuan dugunari arreta gehiago ez jartzeagatik botatzen dugun janari guztiari buruz kontzientzia hartzen lagundu dit”.

Beraz, lortutako datuen arabera, uste da **etxe batean astebetez elikagaiak alferrik galtzea kuantifikatzeak eragin positibo nabarmena duela herritarren kontzientziazioan**, barneratzen baita herritarrak arazoaren parte direla eta, ondorioz, baita konponbidearen parte ere. Izan ere, lehen aipatu eta parte hartzaileen iruzkinetan berretsi den bezala, **inkestatuek beraiek, etxean alferrik galdutako elikagaiekin lotuta dagoen arazoa ezagutzean, horiek murrizteko ekintzei ekiten diete**, etxetik kanpoko inork adierazi beharrik izan gabe.

Elikagaien kudeaketak pandemia garaian izan dezakeen eraginari dagokionez, aipatutako 3. helburuari helduz, 5. kapituluan horri buruzko informazio asko badago ere, laburbilduta, funtsezko bi ondorio eman daitezke:

Lehenik eta behin, **inkestan parte hartu duten pertsonen ehuneko handi batek adierazi du ez duela elikadura ohiturarik aldatu COVID-19 dela eta, ez konfinamenduan, ez handik kanpo**. Inkestatutako pertsonen 2 taldeetan, % 40-60 bitartekoa da. Ez da aurkitu erlazio nabarmenik adinari, landa/hiri eremuan bizitzeari, generoari edo hezkuntzari dagokienez.

Bestalde, elikagaien kudeaketatik kanpoko hainbat arlotan munduko pandemia aldi hau ikaskuntza eta hausnarketa une gisa erabiltzeko aukera aipatu bada ere, ez dirudi elikagaien kudeaketaren esparruan eragina izan duenik. **Hala, inkestan parte hartu duten bi talde nagusietako gehienek adierazi dute ez dutela pandemiatik kanpo erabiliko duten elikagaien kudeaketari buruzko ikaskuntzarik lortu COVID-19aren garaian**. Talde hori inkestatutako guztien % 70-75ean dago.

Hala ere, COVID-19an zehar ikaskuntzak lortu dituztela eta aplikatzen jarraituko dutela uste duten bi taldeetako gutxiengo pertsona multzoaren barruan (% 22-24), bat datoz ikasitako gai nagusiekin:

- Kalitatezko eta hurbileko produktuen kontsumoa sustatzea. Bi ideia nagusitan banatuta: tokiko negozioen aldeko apustu garbia eta janari osasungarriaren eta etxeko janariaren garrantzia.
- Etxeko elikagaiak hobeto kudeatzeko beharra.
- Kontsumo arduratsuagoa egitea.

Azkenik, Gipuzkoako herritarrek lurralde historikoko elikagaien segurtasunik ezari buruz COVID-19aren aurretik eta COVID-19aren garaian duten pertzepzioari buruzko laugarren helburuarekin lotuta; ondorio nagusi gisa, azpimarratzekoa da zein izan den parte hartzaileen 2 talde nagusietan honako galdera honek jaso duen erantzuna: **Zure ustez, elikadura nahikoa bermatzen ari zaie Gipuzkoako pertsona ahulenei, kantitateari zein kalitateari dagokionez? Erantzunik ohikoena "Ez daki/Ez du erantzun"** izan da, inkestatutako guztien % 40-50ek adierazi baitu hori.

Gai hori oso argigarritzat jotzen da, eta are gehiago bizi ditugun garai hauetan; izan ere, herritarrei galdetuko balitzaie ea Gipuzkoan hezkuntza edo osasun publiko nahikoa bermatzen ari den, litekeena da gehiengoak baietz erantzutea. Kasu honetan, pertsona guztientzat oinarrizkoa den egoera baten aurrean, hau da, elikadura, erantzun falta horrek, agian, gogoeta prozesu orokor batera eramane beharko genituzke guztioi, XXI. mendeko gizarte bat garen aldetik, "Big Data eta Inteligentzia Artifizialaren Aroan", ahaztu egin baikara oraindik erantzuteke dauden funtsezko galderez eta egiteke dauden erronka handiez.

Bibliografia

1. Gustavsson, J.; Cederberg, C.; Sonesson, U.; Meybeck, A. *Global Food Losses and Food Waste-Extent, Causes and Prevention*; 1st ed.; FAO: Gothenburg, 2011; ISBN 9780786495566.
2. FAO *Food wastage footprint: Impacts on natural resources (Technical Report)*; Rome, 2013;
3. United Nations *World Population Prospects: The 2015 Revision*; 2015;
4. Clapp, J. *Food*; Polity: Cambridge, 2012; ISBN 978-0-7456-4936-8.
5. Soma, T. Wasted infrastructures: Urbanization, distancing and food waste in Bogor, Indonesia. *Built Environ.* **2017**, doi:10.2148/benv.43.3.431.
6. United Nations Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. *Resolut. Adopt. by Gen. Assem. 25 Sept. 2015 . Seventieth Sess. Agenda items 15 116* 2015.
7. European Commission Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy COM(2015) 614 final. *Commun. from Comm. to Eur. Parliam. Counc. Eur. Econ. Soc. Comm. Committe Reg.* 2015.
8. European Commission Commission Delegated Decision (EU) 2019/1597 of 3 May 2019 supplementing Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council as regards a common methodology and minimum quality requirements for the uniform measurement of levels of food waste 2019.
9. European Parliament European Parliament resolution of 15 January 2020 on the European Green Deal (2019/2956(RSP)) 2020.
10. European Commission Farm to Fork Strategy. *DG SANTE/Unit "Food Inf. Compos. food waste"* **2020**.
11. European Court of Auditors *Combating Food Waste: An Opportunity for the EU to Improve the Resource-Efficiency of the Food Supply Chain*; 2016; Vol. 34;.
12. FAO; FIDA; OMS; PMA y UNICEF *El estado de la seguridad alimentaria y la nutrición en el mundo 2020. Transformación de los sistemas alimentarios para que promuevan dietas asequibles y saludables*; FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO: Rome, 2020; ISBN 978-92-5-132912-2.
13. Caldeira, Carla; de Laurentiis, Valeria; Sala, S. *Assessment of food waste prevention actions. Development of an evaluation framework to assess the performance of food waste prevention actions*; Luxembourg, 2019;
14. Giordano, C.; Piras, S.; Boschini, M.; Falasconi, L. Are questionnaires a reliable method to measure food waste? A pilot study on Italian households. *Br. Food J.* **2018**, doi:10.1108/BFJ-02-2018-0081.
15. Giordano, C.; Alboni, F.; Cicatiello, C.; Falasconi, L. Do discounted food products end up in the bin? An investigation into the link between deal-prone shopping behaviour and quantities of household food waste. *Int. J. Consum. Stud.* **2019**, doi:10.1111/ijcs.12499.
16. Katajajuuri, J.M.; Silvennoinen, K.; Hartikainen, H.; Heikkilä, L.; Reinikainen, A. Food waste in the Finnish food chain. *J. Clean. Prod.* **2014**, *73*, 322–329, doi:10.1016/j.jclepro.2013.12.057.
17. Szabó-Bódi, B.; Kasza, G.; Szakos, D. Assessment of household food waste in Hungary. *Br. Food J.* **2018**, doi:10.1108/BFJ-04-2017-0255.

18. Hamilton, C.; Denniss, R.; Baker, D. Wasteful consumption in Australia. *Discuss. Pap.* 2005.
19. WRAP and Shift *Domestic Food Waste Insights Report*; London, 2014;
20. Ministerio de Agricultura Alimentación y Medio Ambiente Guía práctica para el consumidor: cómo reducir el desperdicio alimentario 2014, 79.
21. Hübsch, H.; Adlwarth, W. *Systematische Erfassung von Lebensmittelabfällen der privaten Haushalte in Deutschland*; Nürnberg, 2017;
22. WRAP The Waste and Resources Action Programme (WRAP) Available online: <https://www.wrap.org.uk/>.
23. Cicatiello, C.; Giordano, C. Measuring household food waste at national level: A systematic review on methods and results. *CAB Rev. Perspect. Agric. Vet. Sci. Nutr. Nat. Resour.* **2018**, doi:10.1079/PAVSNNR201813056.
24. Östergren, K.; Gustavsson, J.; Bos-Brouwers, H.; Timmermans, T.; Hansen, O.J.; Møller, H.; Anderson, G.; O'Connor, C.; Soethoudt, H.; Quested, T. *FUSIONS definitional framework for food waste*; 2014;
25. Caldeira, C.; Barco, H.; De Laurentiis, V.; Sala, S. *Review of studies on food waste accounting at Member State level*; Luxembourg, 2019;
26. WRAP & Icaro Consulting Citizen responses to the Covid-19 lockdown – food purchasing, management and waste 2020.
27. WRAP Food waste and Covid-19 - Survey 2: Lockdown easing 2020.
28. WRAP Food waste and Covid-19 - Survey 2: